

Βυβλίον Λόγια

25,95

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΛΥΣΙΟΥ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΝΤΕΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Α' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"

44-ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ-44

1926

22

φρ. 305

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Παύλος Κολάρου

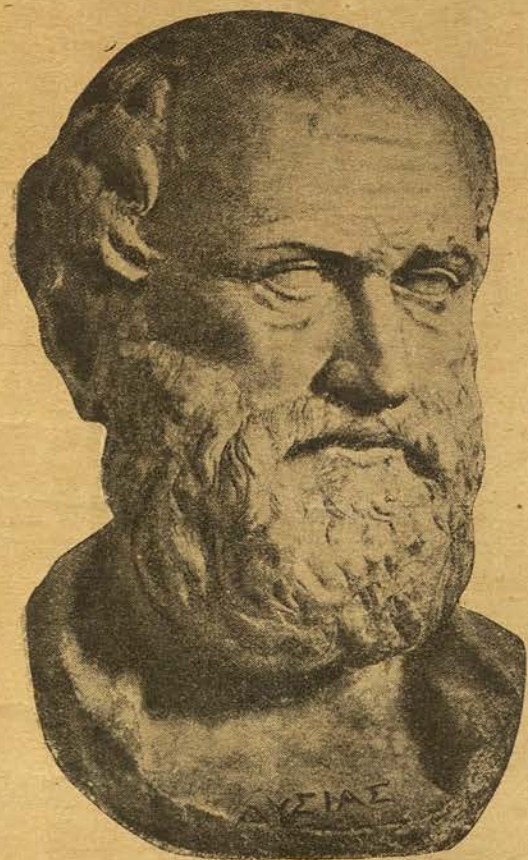

ΒΑΣΙΛΕΩΙ Π. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Τ. ΓΕΝΙΚΩΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΣ ΧΑΡΙΝ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ ΤΟΔΕ

ΛΥΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

J. E. Karayi

ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

Προσίμω

Εἰ μὴ συνήδειν, ὦ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις 1
ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἂν αὐτοῖς χάριν
εἶχον ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως δια-
βεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οὔτινες
ἂν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμέ-
νων καταστῆναι. ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, 2
ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς διακείμενος,
ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μετα-
μελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον
ἡγήσεσθαι.

Ἄξιόν δέ, ὦ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, 3
ὡς εὖνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἠνάγκ-
ασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδὲν πῶ μοι
πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι καὶ περὶ τὰ ἄλλα μετρίως
βεβιωκῶς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ παρὰ τοὺς λόγους
τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους
δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι.

Πρῶτον δὲ ἀποδείξω, ὡς οὐχ ἵππευον ἐπὶ τῶν τριάκοντα, 4
οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας. ἡμᾶς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ
τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ
δαιτηρομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρου-

μένων ἐπεδημοῦμεν οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ καταλ-
 5 θεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἄλλο-
 τριῶν κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες, ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρ-
 τάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

6 Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐθές ἐστίν. ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνευσιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμ-
 μένοι εἰσίν. ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξῃτε παρ' αὐτῶν.
 7 Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὔτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν παραλαβόντα. καίτοι πᾶσι βῆδιον τοῦτο γινῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιουῖσθαι. ὥστε πολὺ ἂν δικαιο-
 8 τερον ἐκεῖνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων βῆδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

8 Ἐτι δέ, ὡ βουλή, εἴπερ ἰππευσα, οὐκ ἂν ἦν ἔξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἠξίουν, ἀποδείξας, ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἰππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρα-
 γοὺς καὶ ἰππάρχους κεχειροτονημένους. ὥστε μηδὲν δι' ἄ-
 με ἠγείσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἢ ὅτι περ-

φανῶς ἐτόλμησάν μου καταφεύσασθαι. ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

MARTYRIA.

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὡ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν, ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν εὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθεί-
 10 σης διὰ τὰς συμφοράς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρᾳ, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην, ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα, ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἐγκλημα γενέσθαι.

Καὶ τὰ μὲν ἴδια οὕτως διόκηκα· περὶ δὲ τῶν κοινῶν μοι 11 μέγιστον ἠγοῦμαι τεκμήριον εἶναι τῆς ἐμῆς ἐπιεικειᾶς, ὅτι τῶν νεωτέρων, ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ περὶ τὰς τοιαύ-
 12 τας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, πάντας αὐτοὺς ὄψεσθέ μοι διαφόρους ὄντας, καὶ πλεῖστα τούτους περὶ ἐμοῦ λογοποιούντας καὶ ψευδομένους. καίτοι δῆλον ὅτι, εἰ τῶν αὐτῶν ἐπεθυμοῦμεν, οὐκ ἂν τοιαύτην γνώμην εἶχον περὶ ἐμοῦ. ἔτι δέ, ὡ βουλή, οὐδεὶς ἂν ἀποδείξει περὶ ἐμοῦ δύναιτο
 οὔτε δίκην αἰσχρὰν οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν γεγε-
 νημένην καίτοι ἑτέρους ὁρᾶτε πολλάκις εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας
 πεποιηκῶτα.

Πρὸς τοίνυν τὰς στρατείας καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς πρὸς 13
 τοὺς πολεμίους σκέψασθε, οἷον ἑμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει.

πρώτον μὲν γάρ, ὅτε τὴν συμμαχίαν ἐποιήσασθε πρὸς Βοιω-
τοὺς καὶ εἰς Ἀλιάρτον ἔδει βοηθεῖν, ὑπὸ Ὁρθοβούλου κατει-
λεγμένους ἵππεύειν, ἐπειδὴ πάντας ἐώρων τοῖς μὲν ἵππεύουσι
ἀσφάλειαν εἶναι νομίζοντας, τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον
ἡγούμενους, ἐτέρων ἀναβάντων ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκιμά-
στων παρὰ τὸν νόμον ἐγὼ προσελθὼν ἔφην τῷ Ὁρθοβούλῳ
ἐξαλείψαι με ἐκ τοῦ καταλόγου, ἡγούμενος αἰσχρὸν εἶναι τοῦ
πλήθους μέλλοντος κινδυνεύειν ἄδειαν ἐμαυτῷ παρασκευά-
σαντα στρατεύεσθαι. καὶ μοι ἀνάβηθι, Ὁρθόβουλε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

14 Συλλεγέντων τοίνυν τῶν δημοτῶν πρὸ τῆς ἐξόδου, εἰδὼς
αὐτῶν ἐνίους πολίτας μὲν χρηστοὺς ὄντας καὶ προθύμους,
ἐφοδίων δὲ ἀποροῦντας, εἶπον, ὅτι χρή τοὺς ἔχοντας παρέ-
χειν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἀπόρως διακειμένοις, καὶ οὐ μόνον
τοῦτο συνεβούλευον τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔδωκα δυοῖν
ἀνδροῖν τριάκοντα δραχμάς ἑκατέρῳ, οὐχ ὡς πολλὰ κεκτη-
μένος, ἀλλ' ἵνα παράδειγμα τοῦτο τοῖς ἄλλοις γένηται. καὶ
μοι ἀνάβηθε.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

15 Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ βουλή, εἰς Κορίνθον ἐξόδου γενο-
μένης καὶ πάντων προειδόντων, ὅτι δεήσει κινδυνεύειν, ἐτέ-
ρων ἀναδυομένων ἐγὼ διεπραξάμην, ὥστε τῆς πρώτης
τεταγμένος μάχεσθαι τοῖς πολεμίοις· καὶ μάλιστα τῆς ἡμε-
τέρας φυλῆς δυστυχησάσης καὶ πλείστων ἀποθανόντων ὕστε-
ροῦ ἀνεχώρησα τοῦ σεμοῦ Στειριῶς τοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις
δειλίαν ὠνειδικότος.

16 Καὶ οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον μετὰ ταῦτα ἐν Κορίνθῳ
χωρίων ἰσχυρῶν κατειλημμένων, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ

δύνασθαι παραίνασι, Ἀγγοιλᾶου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβα-
λόντος ψηφισαμένων τῶν ἀρχόντων ἀποχωρῆσαι τάξεις, αἴτι-
νες βοηθήσουσι, φοβουμένων ἀπάντων (εἰκότως, ὦ βουλή·
δεινὸν γὰρ ἦν ἀγαπητῶς ὀλίγω πρότερον σεφισμένους
ἐφ' ἕτερον κίνδυνον ἵεσθαι) προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέ-
λευον ἀκληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν.

Ἔστ' εἴ τινες ὑμῶν ὀργίζονται τοῖς τὰ μὲν τῆς πόλεως 17
ἀξιούσι πράττειν, ἐκ δὲ τῶν κινδύνων ἀποδιδράσκουσιν, οὐκ
ἂν δικαίως περὶ ἐμοῦ τὴν γνώμην ταύτην ἔχοιεν· οὐ γὰρ
μόνον τὰ προσταττόμενα ἐποίουν προθύμως, ἀλλὰ καὶ κιν-
δυνεύειν ἐτόλμων. καὶ ταῦτ' ἐποίουν οὐχ ὡς οὐ δεινὸν ἡγού-
μενος εἶναι Λακεδαιμονίοις μάχεσθαι, ἀλλ' ἵνα, εἴ ποτε ἀδί-
κως εἰς κίνδυνον καθισταίμην, διὰ ταῦτα βελτίων ὑφ' ὑμῶν
νομιζόμενος ἀπάντων τῶν δικαίων τυγχάνοιμι. καὶ μοι ἀνά-
βηθε τούτων μάρτυρες.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Τῶν τοίνυν ἄλλων στρατειῶν καὶ φρουρῶν οὐδεμιᾶς ἀπε- 18
λείφθην πώποτε, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον διατετέλεκα μετὰ
τῶν πρώτων μὲν τὰς ἐξόδους ποιούμενος, μετὰ τῶν τελευ-
ταίων δὲ ἀναχωρῶν. καίτοι χρή τοὺς φιλοτίμως καὶ κοσμίως
πολιτευομένους ἐκ τῶν τοιούτων σκοπεῖν, ἀλλ' οὐκ εἴ τις
κομᾷ, διὰ τοῦτο μισεῖν· τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα
οὔτε τοὺς ἰδιώτας οὔτε τὸ κοινὸν τῆς πόλεως βλάπτει, ἐκ δὲ
τῶν κινδυνεύειν ἐθελόντων πρὸς τοὺς πολεμίους ἅπαντες
ὑμεῖς ὠφελείσθε. ὥστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὦ βουλή, οὔτε 19
φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδέν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολ-
λοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι
μεγάλων κακῶν αἰτίοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων
ἀμελοῦντες πολλὰ κἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι.

20 Ἦδη δὲ τινῶν ἠσθόμην, ὡς βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθεμέ-
νων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῇ δῆμῳ.
ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πρα-
γμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἑμαυτῷ δοκῶ φιλο-
τιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων
ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυνται τὰ τῆς πόλεως πράττον-
21 τες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν) τοὺς
τοιούτους μόνους ἀξιούς τινὸς νομίζοντας εἶναι· ὥστε ὁρῶν
ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράτ-
τειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις
ἀχθοισθε; οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

II.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΩΝΟΣ

Ἦμην μὲν, ὡς βουλή, οὐκ ἂν ποτ' εἰς τοῦτο τόλμης 1
Φίλωνα ἀφικέσθαι, ὥστε ἐθελῆσαι εἰς ὑμᾶς ἔλθειν δοκιμα-
σθησόμενον· ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἔν τι μόνον, ἀλλὰ πολλὰ τολμη-
ρός ἐστιν, ἐγὼ δὲ ὁμόσας εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον τὰ
βέλτιστα βουλευσείν τῇ πόλει, ἔνεστί τε ἐν τῷ ὄρκῳ ἀποφαί- 2
νειν, εἴ τίς τινα οἶδε τῶν λαχόντων ἀνεπιτήδειον ὄντα βου-
λεύειν, ἐγὼ τὴν κατὰ τουτοῦ Φίλωνος ποιήσομαι κατηγο-
ρίαν, οὐ μέντοι γε ἰδίαν ἔχθραν οὐδεμίαν μεταπορευόμενος
οὐδὲ τῷ δύνασθαι καὶ εἰωθέναι λέγειν ἐν ὑμῖν ἐπαρθείς, ἀλλὰ
τῷ πλήθει τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ πιστεύων καὶ τοῖς ὄρκοις,
οἷς ὤμοσα, ἐμμένειν ἀξιῶν.

Γινώσεσθε μὲν οὖν, ὅτι οὐκ ἀπὸ ἴσης παρασκευῆς ἐγὼ τε 3
ταῦτον ἐλέγξω, οἷός ἐστι, καὶ οὗτος ἐπεχείρησε ποηρὸς
εἶναι· ὅμως δ' εἴ τι ἐγὼ ἐλλείποιμι τῷ λόγῳ τῆς κατηγο-
ρίας, οὐκ ἂν δίκαιος εἴη οὗτος διὰ τοῦτο ὠφελῆσθαι, ἀλλὰ
μᾶλλον, ὅ τι ἱκανῶς διδάξαιμι, ἐκ τούτων ἀποδοκιμασθῆναι.
ἐνδεῶς μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν ἀπειρίαν, ἱκανῶς δὲ διὰ τὴν 4
περὶ αὐτὸν κακίαν εἰρηκῶς ἂν εἴην. ἀξιῶ δὲ καὶ ὑμῶν, οὔτι-
νες δυνατώτεροι ἐμοῦ εἰσι λέγειν, ἀποφῆναι μείζω ὄντα
αὐτοῦ τὰ ἁμαρτήματα καί, ἐξ ὧν ἂν ἐγὼ ὑπολίπω, πάλιν
αὐτοῦς, περὶ ὧν ἴσασι, κατηγορῆσαι Φίλωνος· οὐ γὰρ ἐκ τῶν

ὕπ' ἐμοῦ μόνου λεγομένων δεῖ ὑμᾶς περὶ αὐτοῦ, ὁποῖός ἐστι, σκέφασθαι.

- 5 Ἐγὼ γὰρ οὐκ ἄλλους τινὰς φημι δίκαιον εἶναι βουλευεῖν περὶ ἡμῶν, ἢ τοὺς πρὸς τῆ εἶναι πολίτας καὶ ἐπιθυμοῦντας τούτου. τούτοις μὲν γὰρ μεγάλα τὰ διαφέροντά ἐστιν εὐ τε πράττειν τὴν πόλιν τήνδε καὶ ἀνεπιτηδεῖως διὰ τὸ ἀναγκαῖον σφίσι αὐτοῖς ἡγεῖσθαι εἶναι μετέχειν τὸ μέρος τῶν
- 6 δεινῶν, ὡσπερ καὶ τῶν ἀγαθῶν μετέχουσι· ὅσοι δὲ φύσει μὲν πολιταὶ εἰσι, γνώμη δὲ χρώνται, ὡς πᾶσα γῆ πατρίς αὐτοῖς ἐστιν, ἐν ἣ ἂν τὰ ἐπιτήδεια ἔχωσιν, οὗτοι δηλοὶ εἰσιν, ὅτι βραδύως ἂν παρέντες τὸ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν ἴδιον κέρδος ἔλθοιεν διὰ τὸ μὴ τὴν πόλιν, ἀλλὰ τὴν οὐσίαν πατρίδα ἑαυτοῖς ἡγεῖσθαι.
- 7 Ἐγὼ τοίνυν ἀποφανῶ Φίλιωνα τουτοῖ περὶ πλείονος ποιησάμενον τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν ἢ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κίνδυνον, καὶ ἡγησάμενον κρεῖττον εἶναι αὐτὸν ἀκινδύως τὸν βίον διάγειν ἢ τὴν πόλιν σφῆζεν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πολίταις κινδυνεύοντα.
- 8 Οὗτος γάρ, ὦ βουλή, ὅτε ἡ συμφορὰ τῆ πόλει ἦν (ἦς ἐγὼ, καθ' ὅσον ἀναγκάζομαι, κατὰ τοσοῦτον μέμνημαι), ἐκκεκρυγμένος ἐκ τοῦ ἄστεως ὑπὸ τῶν τριάκοντα μετὰ τοῦ ἄλλου πλήθους τῶν πολιτῶν τέως μὲν ᾤκει ἐν ἀγρῷ, ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ Φυλῆς κατήλθον εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ οὐ μόνον οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τῆς ὑπερορίας οἱ μὲν εἰς τὸ ἄστυ, οἱ δ' εἰς τὸν Πειραιᾶ συναλέγοντο, καὶ καθ' ὅσον ἕκαστος οἶός τ' ἦν, κατὰ τοσοῦτον ἐβόηθει τῆ πατρίδι, τὰ ἐναντία
- 9 ἅπανσι τοῖς ἄλλοις πολίταις ἐποίησε· συσκευασάμενος γὰρ τὰ ἑαυτοῦ ἐνθένδε εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐξέφυκε, καὶ ἐν Ὠρωπῶ μετοίκιον κατατιθεὶς ἐπὶ προστάτου ᾤκει, βουλευθεὶς παρ' ἐκείνοις μετοικεῖν μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμῶν πολίτης εἶναι. οἱ

τοίνυν οὐδ' ὡσπερ ἐνιοὶ τινες τῶν πολιτῶν μετεβάλοντο, ἐπειδὴ ἐώρων τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, ἐν οἷς ἐπραττον, εὐτυχοῦντας, οὐδὲ τούτων τι τῶν εὐτυχημάτων ἠξίωσε μετασχεῖν, ἐπὶ κατειργασμένοις μᾶλλον ἐλθεῖν βουλόμενος ἢ συγκατελθεῖν κατεργασάμενός τι τῶν τῆ κοινῆ πολιτεία συμφερόντων· οὐ γὰρ ἦλθεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, οὐδ' ἐστιν ὅπου ἑαυτὸν ὑμῖν τάξαι παρέσχε.

Καίτοιγε ὅστις εὐτυχοῦντας ὄρων ἡμᾶς ἐτόλμα προδιδόναι, 10 τί ποτε ὡς μὴ ἐβουλόμεθά γε πράττοντας ἐποίησεν ἂν; ὅσοι μὲν τοίνυν διὰ συμφορὰς ἰδίας οὐ μετέσχον τῶν τότε γενομένων τῆ πόλει κινδύνων, συγγνώμης τινὸς ἄξιοι εἰσι τυχεῖν· οὐδενὶ γὰρ οὐδὲν ἐκούσιον δυστύχημα γίγνεται· ὅσοι δὲ 11 γνώμη τοῦτο ἐπραξαν, οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιοι εἰσιν· οὐ γὰρ διὰ δυστυχίαν, ἀλλὰ δι' ἐπιβουλήν ἐποίησαν αὐτό. καθέστηκε δὲ τι ἔθος δίκαιον πᾶσιν ἀνθρώποις τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων μάλιστα ὀργίζεσθαι τοῖς μάλιστα δυναμένοις μὴ ἀδικεῖν, τοῖς δὲ πένησιν ἢ ἀδυνάτοις τῆ σώματι συγγνώμην ἔχειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι ἄκοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν.

Οὗτος τοίνυν οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιός ἐστι τυχεῖν· οὔτε 12 γὰρ τῆ σώματι ἀδύνατος ἦν ταλαιπωρεῖν, ὡς καὶ ὑμεῖς ὄρατε, οὔτε τῆ οὐσίᾳ ἄπορος λειτουργεῖν, ὡς ἐγὼ ἀποδείξω. ὅστις οὖν ὅσον δυνατὸς ἦν ὠφελεῖν, τοσοῦτον κακὸς ἦν, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ὑπὸ πάντων ὑμῶν μισοῖτο; ἀλλὰ 13 μὴν οὐδ' ἀπεχθήσεσθέ γε τῶν πολιτῶν οὐδενὶ τοῦτον ἀποδοκιμάσαντες, ὅς οὔ τι τοὺς ἐτέρους, ἀλλ' ἀμφοτέρους φανερός ἐστι προδούς, ὥστε μήτε τοῖς ἐν τῆ ἄστει γενομένοις φίλον προσήκειν εἶναι τοῦτον (οὐ γὰρ ἠξίωσεν ὡς αὐτοὺς ἐλθεῖν κινδυνεύοντας), μήτε τοῖς τὸν Πειραιᾶ καταλαβοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τούτοις ἠθέλησε συγκατελθεῖν, φυγὰς καὶ ταῦτα καὶ αὐτὸς γενόμενος. εἰ μὲντοι τι μέρος περίεστι 14

τῶν πολιτῶν, ὅτι τῶν αὐτῶν μετέσχε τούτῳ πραγμάτων, μετ' ἐκείνων, ἐάν ποτε (ὅ μὴ γένοιτο) λάβωσι τὴν πόλιν, βουλεύειν ἀξιούτω.

Ὡς οὖν ᾔκει τε ἐν Ὁρωπῷ ἐπὶ προστάτου καὶ ἐκέκτητο ἰκανὴν οὐσίαν καὶ οὐτ' ἐν τῇ Πειραιεῖ οὐτ' ἐν τῇ ἄστει ἔθετο τὰ ὄπλα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ταῦτα πρῶτον ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν μαρτύρων.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

- 15 Ὑπολείπεται τοίνυν αὐτῷ λέγειν, ὡς τῇ μὲν σώματι δι' ἀσθένειάν τιν' ἐπιγενομένην ἀδύνατος κατέστη βοηθῆσαι εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἀπὸ δὲ τῶν ὑπαρχόντων ἐπαγγελιάμενος αὐτὸς ἢ χρημάτων εἰσενεγκεῖν εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον ἢ ὀπλίσαι τινὰς τῶν ἑαυτοῦ δημότων, ὡσπερ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πολιτῶν αὐτοὶ οὐ δυνάμενοι λειτουργεῖν τοῖς σώμασιν.
- 16 ἵνα οὖν μὴ ἐγγένηται αὐτῷ ψευσαμένῳ ἐξαπατῆσαι, καὶ περὶ τούτων ἤδη σαφῶς ὑμῖν ἀποδείξω, ἐπειδὴ ὕστερον οὐκ ἐξέσται μοι παρελθόντι ἐνθάδ' ἐλέγχειν αὐτόν. Καί μοι κάλει Διότιμον Ἀχαρνέα καὶ τοὺς αἰρεθέντας μετ' αὐτοῦ τοὺς δημότας ὀπλίσαι ἀπὸ τῶν εἰσενεχθέντων χρημάτων.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ Αἰρεθέντων μετὰ Διοτίμου.

- 17 Οὗτος τοίνυν οὐχ ὅπως ὠφελήσει τὴν πόλιν ἐν τοιούτῳ καιρῷ καὶ τοιαύτη καταστάσει διανοήθη, ἀλλ' ὅπως τι κερδανεῖ ἀπὸ τῶν ὑμετέρων συμφορῶν παρεσκευάσαστο· ὀρμώμενος γὰρ ἐξ Ὁρωποῦ, τοτὲ μὲν αὐτὸς μόνος, τοτὲ δ' ἐτέροις ἡγούμενος, οἷς τὰ ὑμέτερα δυστυχήματα εὐτυχήματα ἐγεγό-
- 18 νει, περιωὴν κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐντυγχάνων τῶν πολιτῶν τοῖς πρεσβυτάτοις, οἳ κατέμειναν ἐν τοῖς δήμοις ὀλίγα μὲν τῶν ἐπιτηδείων ἔχοντες, ἀναγκαῖα δέ, εὐνοὶ μὲν ὄντες τῷ

πλήθει, ἀδύνατοι δὲ ὑπὸ τῆς ἡλικίας βοηθεῖν, τούτους ἀφηρεῖτο τὰ ὑπάρχοντα, περὶ πλείονος ποιούμενος αὐτὸς μικρὰ κερδαίνειν ἢ ἐκείνους μηδὲν ἀδικεῖν· οἱ νῦν αὐτὸν δι' αὐτὸ τοῦτο οὐχ οἷοί τέ εἰσιν ἐπεξελεθεῖν ἅπαντες, δι' ὅπερ καὶ τότε ἀδύνατοι τῇ πόλει βοηθεῖν ἦσαν.

Οὐ μέντοι τοῦτόν γε χρὴ διὰ τὴν ἐκείνων ἀδυναμίαν δις 19 ὠφεληθῆναι, τότε τ' ἀφελόμενον, ἃ εἶχον, νῦν τε δοκιμασθέντα ὑφ' ὑμῶν ἀλλὰ κἄν ὅστισοῦν παραγένηται τῶν ἀδικηθέντων, μέγα αὐτὸ ἡγήσασθε εἶναι, καὶ τοῦτον ὑπερμισήσατε, ὅστις ἐτόλμησεν, οἷς ἕτεροι διδόναι παρ' ἑαυτῶν τι προηροῦντο διὰ τὴν ἀπορίαν οἰκτίραντες αὐτούς, τούτων ἀφαιρεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα. Κάλει μοι τοὺς μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

Οὐ τοίνυν ἔγωγε οἶδα, ὅτι ὑμᾶς διαφερόντως δεῖ γινώ- 20 σκειν περὶ αὐτοῦ ἢ οἱ οἰκεῖοι γινώσκουσι· τοιαῦτα γὰρ ἐστίν, ὥστ', εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἄλλο ἡμάρτητο, διὰ μόνον ταῦτα δίκαιον εἶναι ἀποδοκιμασθῆναι. οἷα μὲν οὖν ζῶσα ἢ μήτηρ αὐτοῦ κατηγορεῖ, παρήσω· ἐξ ὧν δὲ τελευτῶσα τὸν βίον διεπράξατο τεκμαιρομένοις ῥάδιόν ἐστιν ὑμῖν γινῶναι, ὁποῖός τις ἦν περὶ αὐτήν.

Ἐκείνη γὰρ τούτῳ μὲν ἠπίστησεν ἀποθανοῦσαν ἑαυτήν 21 ἐπιτρέψαι, Ἀντιφάνει δὲ οὐδὲν προσήκουσα πιστεύσασα ἔδωκεν εἰς τὴν ἑαυτῆς ταφὴν τρεῖς μνᾶς ἀργυρίου, παραλιποῦσα τοῦτον υἱὸν ὄντα ἑαυτῆς. ἄρα δῆλον, ὅτι εὖ ᾔδει αὐτὸν οὐδὲ διὰ τὸ προσήκειν αὐτῇ τὰ δέοντα ἂν ποιήσαντα; καίτοι εἰ μήτηρ, 22 ἢ πέφυκε καὶ ἀδικουμένη ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς παίδων μάλιστα ἀνέχεσθαι καὶ μικρ' ὠφελουμένη μεγάλα ἔχειν ἡγεῖσθαι διὰ τὸ εὐνοίᾳ μᾶλλον ἢ ἐλέγχῳ τὰ γινόμενα δοκιμάζειν, ἐνόμιζε τοῦτον κἄν ἀπὸ τεθνεώσης φέρειν ἑαυτῆς, τί χρὴ

23 ὑμᾶς περὶ αὐτοῦ διανοηθῆναι; ὅστις γὰρ περὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἀναγκαίους τοιαῦτα ἀμαρτάνει ἀμαρτήματα, τί ἂν περὶ γε τοὺς ἄλλοτρίους ποιήσειεν; ὡς οὖν καὶ ταῦτ' ἀληθῆ ἔστιν, ἀκούσατε αὐτοῦ τοῦ λαβόντος τὸ ἀργύριον καὶ θάψαντος αὐτήν.

ΜΑΡΤΥΣ.

24 Τί ἂν οὖν βουλευθέντες ὑμεῖς τοῦτον δοκιμάσαίτε; πότερον ὡς οὐχ ἡμαρτηκότα; ἀλλὰ τὰ μέγιστα περὶ τὴν πατρίδα ἠδίκηκεν· ἀλλ' ὡς ἔσται βελτίων; τοιγάρτοι πρότερον βελτίων γενόμενος περὶ τὴν πόλιν ὕστερον βουλευεῖν ἀξιούτω, φανερόν τι ἀγαθὸν ὥσπερ τότε κακὸν ποιήσας. σωφρονέστερον γὰρ ἔστιν ὕστερον πᾶσι τῶν ἔργων τὰς χάριτας ἀποδιδόναι· δεινὸν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, εἰ ἐξ ὧν μὲν ἤδη ἡμαρτήκε μηδέποτε τιμωρηθήσεται, ἐξ ὧν δὲ μέλλει εὖ ποιήσειν ἤδη 25 τιμωρηθήσεται. ἀλλ' ἄρα ἵνα βελτίους ὦσιν οἱ πολῖται ὄρωντες ἅπαντας ὁμοίως τιμωμένους, διὰ τοῦτο δοκιμαστέος ἔστιν; ἀλλὰ κίνδυνος καὶ τοὺς χρηστούς, εἰς αἰσθάνονται ὁμοίως τοὺς πονηροὺς τιμωμένους, παύσεσθαι τῶν χρηστῶν ἐπιτηδευμάτων, τῶν αὐτῶν ἡγούμενους εἶναι τοὺς τε κακοὺς τιμᾶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀμνημονεῖν.

26 Ἄξιον δὲ καὶ τόδε ἐνθυμηθῆναι, ὅτι, εἰ μὲν τις φρουρίον τι προὔδωκεν ἢ ναῦν ἢ στρατόπεδόν τι, ἐν ᾧ μέρος τι ἐτύγχανε τῶν πολιτῶν ὄν, ταῖς ἐσχάταις ἂν ζημίαις ἐζημιούτο, οὗτος δὲ προδοὺς ὄλην τὴν πόλιν οὐχ ὅπως τιμωρηθήσεται, ἀλλὰ καὶ βουλευεῖν παρασκευάζεται. καίτοι δικαίως γ' ἂν, ὅστις φανερώς, ὥσπερ οὗτος, προὔδωκε τὴν ἐλευθερίαν, οὐ περὶ τοῦ βουλευεῖν, ἀλλὰ περὶ τοῦ δουλεύειν καὶ τῆς μεγίστης ἀτιμίας ἀγωνίζοιτο.

27 Ἀκούω δ' αὐτὸν λέγειν ὡς, εἰ τι ἦν ἀδίκημα τὸ μὴ παραγενέσθαι ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, νόμος ἂν ἔκειτο περὶ αὐτοῦ διαρ-

ρήδην, ὥσπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀδικημάτων. οὐ γὰρ οἶεται ὑμᾶς γινώσασθαι, ὅτι διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ ἐγράφη νόμος. τίς γὰρ ἂν ποτε ῥήτωρ ἐνεθυμήθη ἢ νομοθέτης ἠλπισεν ἀμαρτήσεσθαι τινὰ τῶν πολιτῶν τοσαύτην ἀμαρτίαν; οὐ γὰρ ἂν δήπου, εἰ μὲν τις λίποι τὴν τάξιν 28 μὴ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐν κινδύνῳ οὔσης ἀλλ' ἐτέρους εἰς τοῦτο καθιστάσης, ἐτέθη νόμος ὡς μέγιστα ἀδικούντος, εἰ δὲ τις αὐτῆς τῆς πόλεως ἐν κινδύνῳ οὔσης λίποι τὴν πόλιν αὐτήν, οὐκ ἂν ἄρα ἐτέθη. σφόδρα γ' ἂν, εἰ τις ψήθη τινὰ τῶν πολιτῶν ἀμαρτήσεσθαι τι τοιοῦτόν ποτε.

Τίς δ' οὐκ ἂν εἰκότως ἐπιτιμήσειεν ὑμῖν, εἰ τοὺς μετοίκους 29 μὲν, ὅτι οὐ κατὰ τὸ προσήκον ἑαυτοῖς ἐβουλήθησαν τῷ δήμῳ, ἐτιμήσατε ἀξίως τῆς πόλεως, τοῦτον δέ, ὅτι παρὰ τὸ προσήκον ἑαυτῷ προὔδωκε τὴν πόλιν, μὴ κολάσετε, εἰ μὴ γε ἄλλῃ τινὶ μείζονι, τῇ γε παρούσῃ ἀτιμίᾳ; ἀναμνήσθητε δέ, δι' ὅτι 30 ποτὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γιγνομένους περὶ τὴν πόλιν τιμᾶτε καὶ τοὺς κακοὺς ἀτιμάζετε. εἰσήχθη γὰρ ἀμφοτέρα ταῦτα οὐ τῶν γεγεννημένων μᾶλλον τι ἔνεκα ἢ τῶν γενησομένων, ἵνα ἀγαθοὶ προθυμῶνται γίγνεσθαι ἐκ παρασκευῆς, κακοὶ δὲ 31 μηδὲ ἐξ ἑνὸς τρόπου ἐπιχειρῶσιν.

Ἔτι δὲ ἐνθυμήθητε ποίων ἂν ὑμῖν δοκεῖ οὗτος ὄρκων 31 φροντίσαι, ὅς ἔργῳ τοὺς πατέρας θεοὺς προὔδωκεν; ἢ πῶς ἂν χρηστόν τι βουλευσάμενος περὶ τῆς πολιτείας, ὅς οὐδὲ ἐλευθερώσαι τὴν πατρίδα ἐβουλήθη; ἢ ποῖα ἂν ἀπόρρητα τηρῆσαι, ὅς οὐδὲ τὰ προειρημένα ποιῆσαι ἤξιωσε; πῶς δ' εἰκός ἔστι τοῦτον, ὅς οὐδὲ τελευταῖος ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἦλθε, πρότερον τῶν κατεργασαμένων καὶ σφασάντων τιμηθῆναι; σφέλιον δ' ἂν εἴη, εἰ οὗτος μὲν ἅπαντας τοὺς πολίτας περὶ οὐδενὸς ἠγήσατο, ὑμεῖς δὲ τοῦτον ἕνα ὄντα μὴ ἀποδοκιμάσαίτε.

- 32 Ὅρῳ δὲ τινας, οἳ νῦν μὲν τούτῳ παρασκευάζονται βοηθεῖν καὶ δεῖσθαι ὑμῶν, ἐπειδὴ ἐμὲ οὐκ ἠδύνατο πείσαι. τότε δέ, ὅτε οἱ κίνδυνοι μὲν ὑμῖν καὶ οἱ μέγιστοι ἀγῶνες ἦσαν, τὰ δὲ ἄθλα αὐτῆ ἢ πολιτεία ἔκειτο, καὶ ἔδει οὐ μόνον περὶ τοῦ βουλευεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι, τότε οὐκ ἐδέοντο αὐτοῦ βοηθῆσαι καὶ ὑμῖν καὶ κοινῇ τῇ πόλει, καὶ μὴ προδοῦναι μήτε τὴν πατρίδα μήτε τὴν βουλήν, ἧς νῦν ἀξιοὶ τυχεῖν οὐ μετὸν αὐτῷ, ἄλλων γε
- 33 κατεργασαμένων. μόνος δὲ, ὡ βουλή, δικαίως οὐδ' ἂν ἀγανακτοίη μὴ τυχῶν· οὐ γὰρ ὑμεῖς νῦν αὐτὸν ἀτιμάσετε, ἀλλ' αὐτὸς αὐτὸν τότε ἀπεστέρησεν, ὅτε οὐκ ἠξίωσεν, ὥσπερ νῦν προθύμως κληρωσόμενος ἦλθε, καὶ τότε διαμαχοῦμενος περὶ αὐτῆς καταστῆναι μεθ' ὑμῶν.
- 34 Ἰκανά μοι νομίζω εἰρῆσθαι, καίπερ πολλά γε παραλιπῶν· ἀλλὰ πιστεύω ὑμᾶς καὶ ἄνευ τούτων αὐτοῦς τὰ συμφέροντα τῇ πόλει γνῶσεσθαι. οὐ γὰρ ἄλλοις τισὶν ὑμᾶς δεῖ περὶ τῶν ἀξίων ὄντων βουλεύειν τεκμηρίοις χρῆσθαι ἢ ὑμῖν αὐτοῖς, ὅποιοί τινες ὄντες αὐτοὶ περὶ τὴν πόλιν ἐδοκιμάσθητε. ἔστι γὰρ τὰ τούτου ἐπιτηδεύματα καινὰ παραδείγματα καὶ πάσης δημοκρατίας ἀλλότρια.

Γεώργιος Μ. Βασιλείου

Μαθητὴς τῆς Σχολῆς Γυμνασίου

Κερασίου Περὶ τῆς

δὴ 27-4-29

ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΑΛΥΣΕΩΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Συνεδρία

Ἔμιν μὲν πολλὴν συγγνώμην ἔχω, ὡ ἄνδρες δικασταί, ἰ ἀκούουσι τοιοῦτων λόγων καὶ ἀναμιμνησκομένοις τῶν γεγενημένων, ὁμοίως ἅπασιν ὀργίζεσθαι τοῖς ἐν ἄστει μείνας· τῶν δὲ κατηγορῶν θαυμάζω, οἳ ἀμελοῦντες τῶν οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμελοῦνται, εἰ σαφῶς εἰδότες τοὺς μηδὲν ἀδικούντας καὶ τοὺς πολλὰ ἐξημαρτηκότας ζητοῦσιν ὑμᾶς πείθειν περὶ ἀπάντων ἡμῶν τὴν γνώμην ταύτην ἔχειν. εἰ μὲν ὅν οἶονται, ἃ ὑπὸ τῶν τριάκοντα γεγένηται τῇ πόλει, πάντ' ἐμοῦ κατηγορηκένοι, ἀδυνάτους αὐτοὺς ἠγοῦμαι λέγειν· οὐδὲ γὰρ πολλοστὸν μέρος τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων εἰρήκασιν· εἰ δέ, ὡς ἐμοί τι προσήκον, περὶ αὐτῶν ποιοῦνται τοὺς λόγους, ἀποδείξω τούτους μὲν ἅπαντα ψευδομένους, ἑμαυτὸν δὲ τοιοῦτον ὄντα, οἷόσπερ ἂν τῶν ἐκ Πειραιῶς ὁ βέλτιστος ἐν ἄστει μείνας ἐγένετο.

Δέομαι δ' ὑμῶν, ὡ ἄνδρες δικασταί, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς συκοφάνταις. τούτων μὲν γὰρ ἔργον ἔστι καὶ τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας εἰς αἰτίαν καθιστάναι — ἐκ τούτων γὰρ ἂν μάλιστα χρηματίζοντο —, ὑμέτερον δὲ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν ἐξ ἴσου τῆς πολιτείας μεταδιδόναι· οὕτω γὰρ ἂν τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι πλείστους συμμάχους ἔχοιτε. ἀξιῶ δέ, ὡ ἄνδρες δικασταί, ἐὰν ἀποφῆνω συμφορᾶς μὲν μηδεμίας

αίτιος γεγεννημένος, πολλά δὲ κάγαθὰ εἰργασμένος τὴν πόλιν καὶ τῷ σώματι καὶ τοῖς χρήμασι, ταῦτα γοῦν μοι παρ' ὑμῶν ὑπάρχειν, ὧν οὐ μόνον τοὺς εὖ πεποιηκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας τυγχάνειν δίκαιόν ἐστι.

5 Μέγα μὲν οὖν ἡγοῦμαι τεκμήριον εἶναι, ὅτι, εἴπερ ἐδύναντο οἱ κατήγοροι ἰδίᾳ με ἀδικοῦντα ἐξελέγξαι, οὐκ ἂν τὰ τῶν τριάκοντα ἀμαρτήματα ἐμοῦ κατηγόρου, οὐδ' ἂν ᾤοντο χρῆναι ὑπὲρ τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων ἐτέρους διαβάλλειν, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρεῖσθαι νῦν δὲ νομίζουσι τὴν πρὸς ἐκείνους ὀργὴν ἱκανὴν εἶναι καὶ τοὺς μηδὲν κακὸν εἰργασμένους ἀπολέσαι. ^{ἐγὼ} δὲ οὐχ ἡγοῦμαι δίκαιον εἶναι 6 οὔτε εἴ τις τῇ πόλει πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιος γεγένηται, ἄλλους τινὰς ὑπὲρ τούτων τιμὴν ἢ χάριν κομίσασθαι παρ' ὑμῶν, οὔτ' εἴ τις πολλὰ κακὰ εἰργασμένοι εἰσὶν, εἰκότως ἂν δι' ἐκείνους τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας δνειδούς καὶ διαβολῆς τυγχάνειν. ἱκανοὶ γὰρ οἱ ὑπάρχοντες ἐχθροὶ τῇ πόλει καὶ μέγα κέρδος νομίζοντες εἶναι τοὺς ἀδίκως ἐν ταῖς διαβολαῖς καθεστηκότας.

7 Πειράσομαι δ' ὑμᾶς διδάξαι, οὐς ἡγοῦμαι τῶν πολιτῶν προσήκειν ὀλιγαρχίας ἐπιθυμεῖν καὶ οὐς δημοκρατίας. ἐκ τούτου γὰρ καὶ ὑμεῖς γνώσεσθε, καὶ γὰρ περὶ ἐμαυτοῦ τὴν ἀπολογίαν ποιήσομαι, ἀποφαίνων, ὡς οὔτε ἐξ ὧν ἐν δημοκρατία οὔτε ἐξ ὧν ἐν ὀλιγαρχίᾳ πεποίηκα, οὐδὲν μοι προσήκον κακόνου εἶναι τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ.

8 Πρῶτον μὲν οὖν ἐνθυμηθῆναι χρὴ, ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ἀνθρώπων φύσει οὔτε ὀλιγαρχικὸς οὔτε δημοκρατικὸς, ἀλλ' ἥτις ἂν ἐκάστῳ πολιτεία συμφέρῃ, ταύτην προθυμεῖται καθιστάναί. ὥστε οὐκ ἐλάχιστον ἐν ὑμῖν ἐστὶ μέρος ὡς πλείστους ἐπιθυμεῖν τῶν παρόντων νυνὶ πραγμάτων. καὶ ταῦτα ὅτι οὕτως ἔχει, οὐ χαλεπῶς ἐκ τῶν πρότερον γεγεννημένων μαθήσεσθε.

σκέψασθε γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοὺς προστάνας ἀμφοτέρων τῶν πολιτειῶν, ὁσάκις δὴ μετεβάλλοντο. οὐ Φρύνιχος μὲν καὶ Πείσανδρος καὶ οἱ μετ' ἐκείνων δημαγωγοί, ἐπειδὴ πολλὰ εἰς ὑμᾶς ἐξήμαρτον, τὰς περὶ τούτων δεισαντες τιμωρίας τὴν προτέραν ὀλιγαρχίαν κατέστησαν, πολλοὶ δὲ τῶν τετρακοσίων μετὰ τῶν ἐκ Πειραιῶς συγκατήλθον, ἔνιοι δὲ τῶν ἐκείνους ἐκβαλόντων αὐτοὶ αὐθις τῶν τριάκοντα ἐγένοντο; εἰσὶ δὲ οὔτινες τῶν Ἐλευσινάδε ἀπογραφασμένων, ἐξεληθόντες μεθ' ὑμῶν, ἐπολιόρκουν τοὺς μεθ' αὐτῶν.

Οὐκ οὐκ χαλεπὸν γινῶναι, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι οὐ περὶ 10 πολιτείας εἰσὶν αἱ πρὸς ἀλλήλους διαφοραί, ἀλλὰ περὶ τῶν ἰδίᾳ συμφερόντων ἐκάστῳ. ὑμᾶς οὖν χρὴ ἐκ τούτων δοκιμάζειν τοὺς πολίτας, σκοποῦντας μὲν, ὅπως ἦσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πεπολιτευμένοι, ζητοῦντας δὲ, εἴ τις αὐτοῖς ἐγένετο ὠφέλεια τῶν πραγμάτων μεταπεσόντων. οὕτως γὰρ ἂν δικαιοτάτην τὴν κρίσιν περὶ αὐτῶν ποιείσθε. ^{ἐγὼ} τοίνυν ἡγοῦμαι, 11 ὅσοι μὲν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἄτιμοι ἦσαν εὐθύνως δεδωκότες ἢ τῶν ὄντων ἀπεστερημένοι ἢ ἄλλῃ τινὶ συμφορᾷ τοιαύτη κεχρημένοι, προσήκειν αὐτοῖς ἐτέρας ἐπιθυμεῖν πολιτείας, ἐλπίζοντας τὴν μεταβολὴν ὠφελειάν τινα αὐτοῖς ἔσεσθαι. ὅσοι δὲ τὸν δῆμον πολλὰ κάγαθὰ εἰργασμένοι εἰσὶ, κακὸν δὲ μηδὲν πώποτε, ὀφείλεται δὲ αὐτοῖς χάριν κομίσασθαι παρ' ὑμῶν μᾶλλον ἢ δοῦναι δίκην τῶν πεπραγμένων, οὐκ ἄξιον τὰς περὶ τούτων ἀποδέχεσθαι διαβολάς, οὐδ' ἂν πάντες οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες ὀλιγαρχικοὺς αὐτοὺς φάσκωσιν εἶναι.

Ἐμοὶ τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὔτ' ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ συμφορᾷ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ οὐδεμίᾳ πώποτε ἐγένετο, ἀνθ' ἧς τινος ἂν προθυμούμενος τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγῆναι ἐτέρων ἐπεθύμουν πραγμάτων. τετριτάρχηκά τε γὰρ πεντάκις καὶ τετράκις νενουμάχηκα καὶ εἰσφοράς ἐν τῷ πολέμῳ 12

- πολλὰς εἰσενήνοχα, καὶ τὰλλα λελειτούργηκα οὐδενὸς χεῖρον
 13 τῶν πολιτῶν. καίτοι διὰ τοῦτο πλείω τῶν ὑπὸ τῆς πόλεως
 προσταττομένων ἔδαπανώμην, ἵνα καὶ βελτίων ὑφ' ὑμῶν νομι-
 ζοίμην καὶ, εἴ ποῦ μοι τις συμφορὰ γένοιτο, ἄμεινον ἀγωνι-
 ζοίμην. ὢν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἀπάντων ἀπεστερούμην· οὐ γὰρ
 τοὺς τῷ πλήθει ἀγαθοῦ τινος αἰτίους γεγενημένους χάριτος
 παρ' αὐτῶν ἤξιον τυγχάνειν, ἀλλὰ τοὺς πλείστα κακὰ ὑμᾶς
 εἰργασμένους εἰς τὰς τιμὰς καθίστασαν, ὡς ταύτην παρ' ἡμῶν
 πίστιν εἰληφότες.
- 14 Ἄχρη πάντας ἐνθυμούμενους μὴ τοῖς τούτων λόγοις
 πιστεύειν, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν, ἃ ἐκάστῳ τυγχάνει
 πεπραγμένα. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὔτε τῶν τετρα-
 κοσίων ἐγενόμην ἢ τῶν κατηγορῶν ὁ βουλόμενος παρελθῶν
 ἐλεγξάτω· οὐ τοίνυν οὐδ' ἐπειδὴ οἱ τριάκοντα κατέστησαν,
 οὐδεὶς με ἀποδείξει οὔτε βουλευσάντα οὔτε ἀρχὴν οὐδε-
 μίαν ἄρξαντα. καίτοι εἰ μὲν ἐξόν μοι ἄρχειν μὴ ἐβουλόμην,
 ὑφ' ὑμῶν νυνὶ τιμᾶσθαι δίκαιός εἰμι· εἰ δὲ οἱ τότε δυνάμενοι
 μὴ ἤξιον μοι μεταδιδόναι τῶν πραγμάτων, πῶς ἂν φανερώ-
 τερον ἢ οὕτως ψευδομένους ἀποδείξαιμι τοὺς κατηγοροὺς;
- 15 Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν ἐμοὶ
 πεπραγμένων ἄξιον σκέψασθαι. ἐγὼ γάρ τοιοῦτον ἐμαυτὸν ἐν
 ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς παρέσχον, ὥστε, εἰ πάντες τὴν
 αὐτὴν γνώμην ἔσχον ἐμοί, μηδένα ἂν ὑμῶν μηδεμίᾳ κεχρη-
 σθαι συμφορᾷ. ὑπ' ἐμοῦ γὰρ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ οὔτε ἀπαχθεῖς
 οὐδεὶς φανήσεται, οὔτε τῶν ἐχθρῶν οὐδεὶς τιτιμωρημένος,
 16 οὔτε τῶν φίλων εὖ πεπονθώς. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον θαυ-
 μαζειν· εὖ μὲν γὰρ ποιεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ χαλεπὸν ἦν,
 ἐξαμαρτάνειν δὲ τῷ βουλομένῳ βράδιον. οὐ τοίνυν οὐδ' εἰς τὸν
 κατάλογον Ἀθηναίων καταλέξας οὐδένα φανήσομαι, οὐδὲ
 δίκαιαν καταδαιτησάμενος οὐδενός, οὐδὲ πλουσιώτερος ἐκ

- τῶν ὑμετέρων γεγονῶς συμφορῶν. καίτοι εἰ τοῖς τῶν γεγε-
 νημένων κακῶν αἰτίοις ὀργίζεσθε, εἰκὸς καὶ τοὺς μηδὲν
 ἡμαρτηκότας βελτίους ὑφ' ὑμῶν νομίζεσθαι.
- Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μεγίστην ἠγοῦμαι περὶ 17
 ἐμαυτοῦ τῇ δημοκρατίᾳ πίστιν δεδωκέναι ὅστις γὰρ τότε
 οὐδὲν ἐξήμαρτον οὕτω πολλῆς δεδομένης ἐξουσίας, ἣ που νῦν
 σφόδρα προθυμηθήσομαι χρηστός εἶναι, εὖ εἰδὼς ὅτι, ἐὰν ἀδικῶ,
 παραχρῆμα δώσω δίκην. ἀλλὰ γὰρ τοιαύτην διὰ τέλους γνώ-
 μην ἔχω, ὥστε ἐν ὀλιγαρχίᾳ μὲν μὴ ἐπιθυμῶ τῶν ἀλλοτρίων,
 ἐν δημοκρατίᾳ δὲ τὰ ὄντα προθύμως εἰς ὑμᾶς ἀναλίσκειν.
- Ἠγοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἂν δικαίως ὑμᾶς μισεῖν 18
 τοὺς ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ μηδὲν πεπονθότας κακόν, ἐξὸν ὀργίζε-
 σθαι τοῖς εἰς τὸ πλῆθος ἐξημαρτηκόσιν, οὐδὲ τοὺς μὴ φυγόν-
 τας ἐχθροὺς νομίζειν, ἀλλὰ τοὺς ὑμᾶς ἐκβαλόντας, οὐδὲ τοὺς
 προθυμούμενους τὰ ἑαυτῶν σῆσαι, ἀλλὰ τοὺς τὰ τῶν ἄλλων
 ἀφηρημένους, οὐδὲ οἱ τῆς σφετέρας αὐτῶν σωτηρίας ἕνεκα
 ἔμειναν ἐν τῷ ἄστει, ἀλλὰ οἵτινες ἐτέρους ἀπολέσαι βουλό-
 μενοι μετέσχον τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ οἴεσθε χρῆναι, οὐς
 ἐκείνοι παρέλιπον ἀδικούντες, ὑμεῖς ἀπολέσαι, οὐδεὶς τῶν
 πολιτῶν ὑπολειφθήσεται.
- Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ ἐκ τῶνδε, ὦ ἄνδρες δικασταί. πάντες 19
 γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι ἐν τῇ προτέρᾳ δημοκρατίᾳ τῶν τὰ τῆς
 πόλεως πραττόντων πολλοὶ μὲν τὰ δημόσια ἐκλεπτον, ἐνίοι
 δ' ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἐδωροδόκουν, οἱ δὲ συκοφαντοῦντες τοὺς
 συμμάχους ἀφίστασαν. καὶ εἰ μὲν οἱ τριάκοντα τούτους μόνους
 ἐτιμωροῦντο, ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ ὑμεῖς ἂν αὐτοὺς ἠγείσθε·
 νῦν δέ, ὅτε ὑπὲρ τῶν ἐκείνοις ἡμαρτημένων τὸ πλῆθος κακῶς
 ποιεῖν ἤξιον, ἠγανακτεῖτε, ἠγούμενοι δεινὸν εἶναι τὰ τῶν
 ὀλίγων ἀδικήματα πάσῃ τῇ πόλει κοινὰ γίγνεσθαι. οὐ τοίνυν 20
 ἄξιον χρῆσθαι τούτοις, οἷς ἐκείνους ἐωρᾶτε ἐξαμαρτάνοντας;

οὐδὲ ἂ πάσχοντες ἄδικα ἐνομίζετε πάσχειν, ὅταν ἐτέρους ποιῆτε, δίκαια ἠγεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν κατελθόντες περὶ ὑμῶν αὐτῶν γνώμην ἔχετε, ἦνπερ φεύγοντες περὶ αὐτῶν εἶχετε· ἐκ τούτων γὰρ καὶ ὁμόνοιαν πλείστην ποιήσετε καὶ ἡ πόλις ἔσται μεγίστη καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνιαρότατα ψηφιεῖσθε.

21 Ἐνθυμηθῆναι δὲ χρὴ, ὡς ἄνδρες δικασταί, καὶ τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα γεγενημένων, ἵνα τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀμαρτήματα ἄμεινον ὑμᾶς ποιήσῃ περὶ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν βουλευσασθαι.

ὅτε μὲν γὰρ ἀκούετε τοὺς ἐν ἄστει τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν, μικρὰς ἐλπίδας εἶχετε τῆς καθόδου, ἠγγούμενοι τὴν ἡμετέραν 22 ὁμόνοιαν μέγιστον κακὸν εἶναι τῇ ὑμετέρᾳ φυγῇ· ἐπειδὴ δὲ ἐπυνθάνεσθε τοὺς μὲν τρισχιλίους στασιάζοντας, τοὺς ἄλλους δὲ πολίτας ἐκ τοῦ ἄστεως ἐκκεκηρυγμένους, τοὺς δὲ τριάκοντα μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας, πλείους δὲ ὄντας τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν δεδιότας ἢ τοὺς ὑμῖν πολεμοῦντας, τότε ἤδη καὶ κατιέναι προσεδοκᾶτε καὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν λήψεσθαι δίκην. ταῦτα γὰρ τοῖς θεοῖς ἠῦχεσθε, ἅπερ ἐκείνους ἐωρᾶτε ποιοῦντας, ἠγγούμενοι διὰ τὴν τῶν τριάκοντα πονηρίαν πολὺ μᾶλλον σωθήσεσθαι ἢ διὰ τὴν τῶν φευγόντων δύναμιν κατιέναι.

23 Χρὴ τοίνυν, ὡς ἄνδρες δικασταί, τοῖς πρότερον γεγενημένοις παραδείγμασι χρωμένους βουλευέσθαι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι καὶ τούτους ἠγεῖσθαι δημοτικωτάτους, οἵτινες ὁμοσεῖν ὑμᾶς βουλόμενοι τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις ἐμμένουσι, νομίζοντες καὶ τῆς πόλεως ταύτην ἰκανωτάτην εἶναι σωτηρίαν καὶ τῶν ἐχθρῶν μεγίστην τιμωρίαν· οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη αὐτοῖς χαλεπώτερον τούτων ἢ πυνθάνεσθαι μὲν ἡμᾶς μετέχοντας τῶν πραγμάτων, αἰσθάνεσθαι δὲ οὕτως διακειμένους τοὺς πολίτας ὡσπερ μηδενὸς ἐγκλήματος πρὸς ἀλλή-

24 λους γεγενημένου. χρὴ δὲ εἰδέναι, ὡς ἄνδρες δικασταί, ὅτι οἱ φεύγοντες τῶν ἄλλων πολιτῶν ὡς πλείστους καὶ διαβεβλή-

σθαι καὶ ἠτιμῶσθαι βούλονται, ἐλπίζοντες τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀδικουμένους ἑαυτοῖς ἔσεσθαι συμμάχους, τοὺς δὲ συκοφάντας εὐδοκιμεῖν δέξαιντ' ἂν παρ' ὑμῖν καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει· τὴν γὰρ τούτων πονηρίαν ἑαυτῶν ἠγούνται σωτηρίαν.

Ἄξιον δὲ μνησθῆναι καὶ τῶν μετὰ τοὺς τετρακοσίους 25 πραγμάτων· εὐ γὰρ εἴσεσθε ὅτι, ἂ μὲν οὗτοι συμβουλευούσιν, οὐδεπώποτε ὑμῖν ἐλυσιτέλησεν, ἂ δ' ἐγὼ παραινῶ, ἀμφοτέραις ἀεὶ ταῖς πολιτείαις συμφέρει. ἴστε γὰρ Ἐπιγένην καὶ Δημοφάνην καὶ Κλεισθένην ἰδίᾳ μὲν καρπωσαμένους τὰς τῆς πόλεως συμφοράς, δημοσίᾳ δὲ ὄντας μεγίστων κακῶν αἰτίους. ἐνίων μὲν γὰρ ἔπεισαν ὑμᾶς ἀκρίτων θάνατον καταψηφίσα- 26 σθαι, πολλῶν δὲ ἀδίκως δημεῦσαι τὰς οὐσίας, τοὺς δ' ἐξέλασαι καὶ ἀτιμῶσαι τῶν πολιτῶν· τοιοῦτοι γὰρ ἦσαν, ὥστε τοὺς μὲν ἡμαρτηκότας ἀργύριον λαμβάνοντες ἀφιέναι, τοὺς δὲ μηδὲν ἠδίκηκότας εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες ἀπολλύναι. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, ἕως τὴν μὲν πόλιν εἰς στάσεις καὶ τὰς μεγίστας συμφοράς κατέστησαν, αὐτοὶ δ' ἐκ πενήτων πλούσιοι ἐγένοντο.

Ἔμεῖς δὲ οὕτως διετέθητε, ὥστε τοὺς μὲν φεύγοντας κατε- 27 δέξασθε, τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους ἐποιήσατε, τοῖς δ' ἄλλοις περὶ ὁμονομίας ὅρκους ὤμνυτε· τελευτῶντες δὲ ἦδιον ἂν τοὺς ἐν τῇ δημοκρατίᾳ συκοφαντοῦντας ἐτιμωρήσασθε ἢ τοὺς ἄρξαντας ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ. καὶ εἰκότως, ὡς ἄνδρες δικασταί· πᾶσι γὰρ ἦδη φανερόν ἐστιν, ὅτι διὰ τοὺς μὲν ἀδίκως πολιτευομένους ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ δημοκρατία γίγνεται, διὰ δὲ τοὺς ἐν τῇ δημοκρατίᾳ συκοφαντοῦντας ὀλιγαρχία δις κατέστη, ὥστε οὐκ ἄξιον τούτοις πολλάκις χρῆσθαι συμβούλοις, οἷς οὐδὲ ἅπαξ ἐλυσιτέλησε πειθομένοις.

Σκέψασθαι δὲ χρὴ, ὅτι καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς οἱ μεγίστην 28 δόξαν ἔχοντες καὶ μάλιστα κενινδυνευκότες καὶ πλείστα ὑμᾶς

Βενιζέλος

ἀγαθὰ εἰργασμένοι πολλάκις ἤδη τῷ ὑμετέρῳ πλήθει διεκελεύσαντο τοῖς ὄρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις ἐμμένειν, ἡγούμενοι ταύτην δημοκρατίας εἶναι φυλακὴν τοῖς μὲν γὰρ ἐξ ἄστεως ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων ἄδειαν ποιήσῃν, τοῖς δ' ἐκ Πειραιῶς οὕτω πλείστον ἂν χρόνον τὴν πολιτείαν παραμείναι. οἷς ὑμεῖς πολὺ ἂν δικαιότερον πιστεύετε ἢ τούτοις, οἳ φεύγοντες μὲν δι' ἑτέρους ἐσώθησαν, κατελθόντες δὲ συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦσιν.

29 Ἡγοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοὺς μὲν τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας ἐμοὶ τῶν ἐν ἄστει μεινάντων φανεροὺς γεγενῆσθαι καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν δημοκρατίᾳ, ὁποῖοί τινές εἰσι πολῖται· τούτων δ' ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι ἂν ἐποίησαν, εἴ τις 30 αὐτοὺς εἶασε τῶν τριάκοντα γενέσθαι, οἳ νῦν δημοκρατίας οὔσης ταῦτα ἐκείνοις πράττουσι καὶ ταχέως μὲν ἐκ πενήτων πλοῦσοι γεγένηται, πολλὰς δὲ ἀρχὰς ἄρχοντες οὐδεμιᾶς εὐθύνην διδῶσιν, ἀλλ' ἀντὶ μὲν ὁμονοίας ὑποψίαν πρὸς ἀλλήλους πεποιήκασιν, ἀντὶ δὲ εἰρήνης πόλεμον κατηγγέλκασιν, διὰ τούτους δὲ ἄπιστοι τοῖς Ἑλλησι γεγενήμεθα.

31 Καὶ τοσοῦτων κακῶν καὶ ἐτέρων πολλῶν ὄντες αἴτιοι, καὶ οὐδὲν διαφέροντες τῶν τριάκοντα, πλὴν ὅτι ἐκείνοι μὲν ὀλιγαρχίας οὔσης ἐπεθύμουν ὥνπερ οὗτοι, οὗτοι δὲ καὶ δημοκρατίας τῶν αὐτῶν ὥνπερ ἐκείνοι, ὅμως οἶονται χρῆναι οὕτως ῥαδίως, ὅν ἂν βούλωνται, κακῶς ποιεῖν, ὥσπερ τῶν μὲν ἄλλων 32 ἀδικούντων, ἄριστοι δὲ ἄνδρες αὐτοὶ γεγενημένοι. καὶ τούτων μὲν οὐκ ἄξιον θαυμάζειν, ὑμῶν δέ, ὅτι οἴεσθε μὲν δημοκρατίαν εἶναι, γίγνεται δὲ ὅτι ἂν οὗτοι βούλωνται καὶ δίκην διδῶσιν οὐχ οἳ τὸ ὑμέτερον πλῆθος ἀδικούντες, ἀλλ' οἳ τὰ σφέτερα αὐτῶν μὴ διδόντες.

33 Καὶ δέξαιντ' ἂν μικρὰν εἶναι τὴν πόλιν μᾶλλον ἢ δι' ἄλλους μεγάλην καὶ ἐλευθέραν, ἡγούμενοι νῦν μὲν διὰ τοὺς ἐκ

Πειραιῶς ἀκινδύνως αὐτοῖς ἐξεῖναι ποιεῖν, ὅτι ἂν βούλωνται, ἐάν δ' ὕστερον ὑμῖν δι' ἑτέρουσ σωτηρία γένηται, τούτους μὲν ἐπιλύσεσθαι, ἐκείνους δὲ μείζον δυνήσεσθαι ὥστε διὰ τὸ αὐτὸ πάντες ἐμποδῶν εἰσιν, ἐάν τι δι' ἄλλων ἀγαθὸν ὑμῖν φαίνεται. τοῦτο μὲν οὖν οὐ χαλεπὸν τῷ βουλομένῳ κατανοῆσαι· 34 αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἐπιθυμοῦσι λανθάνειν, ἀλλ' αἰσχύνονται μὴ δοκοῦντες εἶναι πονηροί, ὑμεῖς τε τὰ μὲν αὐτοὶ ὁρᾶτε, τὰ δ' ἑτέρων πολλῶν ἀκούετε.

Ἡμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, δίκαιον μὲν ἡγοῦμεθ' εἶναι 35 πρὸς πάντας ὑμᾶς τοὺς πολίτας ταῖς συνθήκαις καὶ τοῖς ὄρκοις ἐμμένειν, ὅμως δέ, ὅταν μὲν ἴδωμεν τοὺς τῶν κακῶν αἰτίους δίκην διδόντας, τῶν τότε περὶ ὑμᾶς γεγενημένων μνησθέντες συγγνώμην ἔχομεν, ὅταν δὲ φανεροὶ γένησθε τοὺς μηδὲν αἰτίους ἐξ ἴσου τοῖς ἀδικοῦσι τιμωρούμενοι, τῇ αὐτῇ ψήφῳ πάντας ἡμᾶς εἰς ὑποψίαν καταστήσετε.....

IV.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

- 1 Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὦ βουλή, τῷ κατηγορῷ, ὅτι μοι παρεσκευάσε τὸν ἀγῶνα τουτονί. πρότερον γὰρ οὐκ ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἧς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον εἴληφα. καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδειξάι ψευδόμενον, ἑμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπαίνου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθόνου.
- 2 Καίτοι ὅστις τούτοις φθονεῖ, οὐς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνας ἂν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; οὐ γὰρ ἕνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ, οὐδ' ὡς ἐχθρὸν ἑαυτοῦ με τιμωρεῖται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε ἐχθρῷ
- 3 πώποτ' ἐχρησάμην αὐτῷ. ἤδη τοίνυν, ὦ βουλή, δῆλός ἐστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτη κεχρημένος συμφορᾷ τούτου βελτίων εἰμί πολίτης. καὶ γὰρ οἶμαι δεῖν, ὦ βουλή, τὰ τοῦ σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἰᾶσθαι. εἰ γὰρ ἐξ ἴσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἐξω καὶ τὸν ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διαίσω;
- 4 Περὶ μὲν οὖν τούτων τσαυτὰ μοι εἰρήσθω ὑπὲρ ὧν δέ μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἂν οἷός τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. φησὶ γὰρ ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς

πόλεως ἀργύριον· καὶ γὰρ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ ἄνευ τοῦ διδομένου ζῆν. καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς μὲν τοῦ σώματος βώμης, ὅτι ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς δ' ἐν τῇ τέχνῃ εὐπορίας, ὅτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.

Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὐπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ἐμὸν βίον, οἷος τυγχάνει, πάντας ὑμᾶς οἶομαι γινώσκειν· ὁμοῦ δὲ καὶ διὰ βραχέων ἐρῶ. ἐμοὶ γὰρ ὁ μὲν πατήρ κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαί τρέφων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δὲ μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύσουσι. τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δυναμένην ὠφελεῖν, ἣν αὐτὸς μὲν ἤδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δὲ αὐτὴν οὐπω δύναμαι κτήσασθαι. πρόσσδος δὲ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης; ἣν ἂν ἀφέλησθέ με, κινδυνεύομαι ἂν ὑπὸ τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχη.

Μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ γε ἔστιν, ὦ βουλή, σφῶσαι με δικαίως, ἀπολέσγητε ἀδίκως· μὴδὲ ἄνεωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ ὄντι ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γινόμενον ἀφέλησθε· μὴδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεημοσύνην τοῖσι δοκούντες εἶναι νυνὶ διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐλεεινοὺς ὄντας ἀγρίως ἀποδέξασθε· μὴδ' ἐμὲ τολμήσαντες ἀδικήσαι, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμήσαι ποιήσητε. καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὦ βουλή, εἰ, ὅτε μὲν ἀπλή μοι ἦν ἡ συμφορᾷ, τότε μὲν ἐφαινόμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ', ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι, καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τότε ἀφαιρεθείην.

Δοκεῖ δὲ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος ὁ κατήγορος ἂν ἐπιδειξάι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων. εἰ γὰρ ἐγὼ

κατασταθεῖς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσαίμην αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, δεκάκις ἂν ἔλοιτο χορηγήσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι ἅπαξ. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν ἐστὶ νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ πολλὴν εὐπορίαν ἐξ ἴσου δύναμαι συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰ δὲ ὦν ἐγὼ λέγω τύχοι τι γενόμενον, ὁμολογεῖν τοιοῦτον εἶναι με καὶ ἔτι πονηρότερον;

10 Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἵππικῆς, ἧς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δεισας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθεῖς, οὐ πολλὸς ὁ λόγος. ἐγὼ γὰρ ἠγούμαι, ὦ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριῶνται τὸ συμβεβηκὸς πάθος. ὦν εἰς ἐγὼ, καὶ περιπεπτωκὸς τοιαύτη συμφορᾷ ταύτην ἐμαυτῷ ῥαστώνην ἐξηῦρον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀγαγκαίων.

11 Ὁ δὲ μέγιστον, ὦ βουλή, τεκμήριον, ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὗτός φησιν, ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, (ῥᾶδιόν ἐστι μαθεῖν), εἰ γὰρ ἐκεκτῆμην οὐσίαν, ἐπ' ἀστράβης ἂν ὠχούμην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ἀνέβαινον· νυνὶ δὲ ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι χρῆσθαι πολλάκις.

12 καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπὸν ἐστὶν ὦ βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενον ἑώρα με, σιωπᾶν—τί γὰρ ἂν καὶ ἔλεγεν;—, ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἠτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατὸς εἰμι; καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μιᾷ χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίῳ χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰμι τῶν δυναμένων; οἷς ἐγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

13 Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν ἀναισχυντία τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὥστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσούτους ὄντας εἰς ὦν,

ὡς οὐκ εἰμι τῶν ἀδυνάτων ἐγώ. καίτοι εἰ τοῦτο πείσει τινὰς ὑμῶν, ὦ βουλή, τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφελέσθαι τὸν ὄβολον ὡς ὑγιαίνοντος, τούτῳ δὲ ψηφίσασθαι πάντας ὡς ἀναπήρη; οὐ γὰρ δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσαθε τὸ δίδόμενον, οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον ὄντα κληροῦσθαι κωλύουσιν. ἀλλὰ γὰρ οὔτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε γνῶμην οὔθ' οὗτος ὑμῖν εὐ ποιῶν. ὁ μὲν γὰρ ὡσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὔσης ἀμφισβητήσων ἦκει καὶ πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἰμι τοιοῦτος, ὅσον ὑμεῖς ὄρατε πάντες· ὑμεῖς δὲ (ὃ τῶν εὐ φρονούντων ἔργον ἐστὶ) μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.

14 Λέγει δέ, ὡς ὕβριστῆς εἰμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς διακείμενος, ὡσπερ, εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε, μέλλων ἀληθῆ λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων. ἐγὼ δ' ὑμᾶς, ὦ βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώσκειν, οἷς τ' ἐγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ὕβρισταῖς εἶναι καὶ οἷς οὐ προσήκει, οὐ γὰρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ὑβρίζειν εἰκόσ, ἀλλὰ τοὺς πολλῶ πλειῶ τῶν ἀναγκαίων κεκτημένους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ῥώμαις· οὐδὲ τοὺς ἤδη προεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς διανοαῖς χρωμένους.

17 Οἱ μὲν γὰρ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἐξωνοῦνται τοὺς κινδύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σιωφρονεῖν ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἐξαμαρτάνουσιν ὁμοίως ἐπιτιμῶσιν ἀμφοτέροι· καὶ τοῖς μὲν ἰσχυροῖς ἐγχωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὓς ἂν βουληθῶσιν, ὑβρίζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἐστὶν οὔτε ὑβρίζομένοις ἀμύνεσθαι τοὺς

ὑπάρξαντας οὔτε ὑβρίζειν βουλομένοις περιγίγνεσθαι τῶν ἀδικουμένων. ὥστε μοι δοκεῖ ὁ κατήγορος εἰπεῖν περὶ τῆς ἐμῆς ὑβρεως οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παίζων, οὐδ' ὑμᾶς πείσαι βουλόμενος, ὡς εἰμι τοιοῦτος, ἀλλ' ἐμὲ κωμῶδειν βουλόμενος, ὡσπερ τι καλὸν ποιῶν.

19 Ἐτι δὲ καὶ συλλέγεσθαι φησιν ἀνθρώπους ὡς ἐμὲ πονηροὺς καὶ πολλοὺς, οἳ τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀνηλώνασι, τοῖς δὲ τὰ σφέτερα σφίζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύουσιν. ὑμεῖς δὲ ἐνθυμήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ὡς ἐμὲ εἰσιόντων μᾶλλον ἢ τῶν ὡς τοὺς ἄλλους δημιουργοὺς. ἕκαστος γὰρ ὑμῶν εἴθισται προσφοιτᾶν ὁ μὲν πρὸς μυροπωλεῖον, ὁ δὲ πρὸς κουρεῖον, ὁ δὲ πρὸς σκυτοτομείον, ὁ δ' ὅποι ἂν τύχῃ, καὶ πλείστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατασκευασμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλείστον ἀπέχοντας αὐτῆς ὥστ' εἴ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὡς ἐμὲ εἰσιόντων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων εἰ δὲ κἀκείνων, ἀπάντων Ἀθηναίων ἅπαντες γὰρ εἴθισθε προσφοιτᾶν καὶ διατρίβειν ἀμουγέπου.

21 Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπολογούμενον πρὸς ἓν ἕκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν πλείω χρόνον. εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἴρηκα, τί δεῖ περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ σπουδάζειν; ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὦ βουλῆ, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν, ἣν περ 22 καὶ πρότερον μὴ οὐ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστερήσητέ με μὴδ', ἃ πάλοι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὗτος, εἰς ὧν, πείσῃ πάλιν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. ἐπειδὴ γὰρ, ὦ βουλῆ, τῶν μεγίστων ὁ δαίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς, ἡ πόλις ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἶναι τὰς

τύχας τοῖς ἅπασιν καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς οὖν 23 οὐκ ἂν δειλαιότατος εἴην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ μεγίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἴην, ἃ δ' ἡ πόλις ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατήγορον ἀφαιρεθεῖν; μηδαμῶς, ὦ βουλῆ, ταύτη θῆσθε τὴν ψήφον.

Διὰ τί γὰρ ἂν καὶ τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν; πότερον ὅτι 24 δι' ἐμὲ τις εἰς ἀγῶνα πώποτε καταστάς ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν; ἀλλ' οὐδ' ἂν εἰς ἀποδείξειεν. ἀλλ' ὅτι πολυπράγμων εἰμι καὶ θρασύς καὶ φιλαπεχθήμων; ἀλλ' οὐδ' ἂν αὐτὸς φήσειεν, εἰ μὴ βούλοιο καὶ τοῦτο ψεύδεσθαι τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. ἀλλ' ὅτι λίαν ὑβριστὴς καὶ βίαιος; ἀλλ' οὐ τοιαύταις ἀφορμαῖς τοῦ βίου πρὸς τὰ τοιαῦτα τυγχάνω χρώμενος. ἀλλ' ὅτι ἐπὶ 25 τῶν τριάκοντα γενόμενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολλοὺς τῶν πολιτῶν; ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔφυγον εἰς Χαλκίδα, καὶ ἐξόν μοι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθῶν.

Μὴ τοίνυν, ὦ βουλῆ, μηδὲν ἡμαρτηκῶς ὁμοίων ὑμῶν 26 τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ψήφον θέσθε περὶ ἐμοῦ ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἀναμνησθέντες, ὅτι οὔτε χρήματα διαχειρίσας τῆς πόλεως δίδωμι λόγον αὐτῶν, οὔτε ἀρχὴν ἄρξας οὐδεμίαν εὐθύνας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ ὀβολοῦ μόνον ποιῶμαι τοὺς λόγους. καὶ οὕτως ὑμεῖς 27 μὲν τὰ δίκαια γνώσεσθε πάντες, ἐγὼ δὲ τούτων ὑμῖν τυχῶν ἔξω τὴν χάριν, οὗτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ περιγίγνεσθαι.

M. Basileus

V.

ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

- 1 Πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὡς ἄνδρες δικασταί, θαυμάζοντες, ὅτι ἐγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγοροῦν, καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἠγγείσθε, οὐδὲν ἤττον καὶ τοὺς περὶ τούτων λόγους ποιουμένους συκοφαντεῖν νομίζετε. ὅθεν οὖν ἠνάγκασμαι κατηγορεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.
- 2 Ἐπειδὴ γὰρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλήν περὶ αὐτῶν, οὕτως ὠργίσθησαν αὐτοῖς, ὥστε ἔλεγόν τινες τῶν ῥητόρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρῆ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι θανάτῳ ζημιῶσαι. ἠγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα ἐθίζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἶπον, ὅτι μοι δοκοῖ κρῖναι τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων, εἰ μὲν εἰσι ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἤττον ἡμῶν γνώσεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.
- 3 Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας ἕνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν, ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις, ἔργῳ ἀπελογησάμην· τῶν γὰρ ἄλλων ἡσυχίαν ἀγόντων ἀναστὰς αὐτῶν κατηγοροῦν, καὶ πᾶσι φανερόν ἐποίησα, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις

τοῖς κειμένοις ἐβοήθουν. ἠρξάμην μὲν οὖν τούτων ἕνεκα, ⁴ δεδιὼς τὰς αἰτίας· αἰσχρὸν δ' ἠγούμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν, ὅ τι ἂν βούλησθε, ψηφίσσησθε.

Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβητε. εἰπέ σὺ ἐμοί, μέτοικος εἶ; ⁵ «Ναί». Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὡς ποιήσω, ὅ τι ἂν βούλη; «Ὡς πεισόμενος». Ἄλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οἷς θάνατος ἢ ζημία; «Ἐγωγε». Ἀποκρίναι δὴ μοι, εἰ ὁμολογεῖς πλείω σίτον συμπρίασθαι πεντήκοντα φορμῶν, ὢν ὁ νόμος ἐξεῖναι κελεύει. «Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελευόντων συνεπριάμην».

Ἐὰν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὡς ἄνδρες δικασταί, ὡς ἔστι ⁶ νόμος, ὃς κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σίτον, ἐὰν οἱ ἄρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε· εἰ δὲ μή, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. ἡμεῖς γὰρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, ὃς ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σίτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.

Χρῆν μὲν τοίνυν, ὡς ἄνδρες δικασταί, ἱκανὴν εἶναι ταύτην ⁷ τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν ὁμολογεῖ συμπρίασθαι, ὃ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους ὁμολόκατε ψηφιεῖσθαι· ὁμοῦ δ' ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.

Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι τὴν αἰτίαν εἰς ἐκείνους ἀνέφερον, παρα- ⁸ καλέσαντες τοὺς ἄρχοντας ἠρωτῶμεν. καὶ οἱ μὲν τέτταρες οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναί τοῦ πράγματος, Ἄνυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν ὁ σίτος, τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων συμβουλευσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικοῦσιν, ἠγούμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὠνουμένοις ὡς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι· δεῖν γὰρ αὐτοὺς ὀβολῷ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον. ὡς τοῖ- ⁹

νυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι ἐκέλευεν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν ἄνυτον μάρτυρα παρέξομαι· καὶ οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους, οὗτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

- 10 Ὅτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες συνεπρίαντο τὸν σίτον, ἀκηκόατε· ἡγοῦμαι δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογήσεσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν· περὶ γὰρ ὧν εἰσι νόμοι διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρή διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ πειθομένους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάναντία πράττειν;
- 11 Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οἶομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν τούτον τὸν λόγον οὐκ ἐλεύσεσθαι· ἴσως δ' ἐροῦσιν, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὐνοίᾳ τῆς πόλεως συνωνοῦντο τὸν σίτον, ἔν' ὡς ἀξιώτατον ἡμῖν πωλοῖεν. μέγιστον δ' ὑμῖν ἐρῶ
- 12 καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, ὅτι ψεύδονται. ἐχρῆν γὰρ αὐτούς, εἴπερ ὑμῶν ἕνεκα ἔπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἕως ὃ συνωνημένος αὐτοὺς ἐπέλιπε· νῦν δ' ἐνίοτε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν δραχμῇ τιμιώτερον, ὡσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. καὶ τούτων ὑμῖν μάρτυρας παρέξομαι.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

- 13 Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσφορὰν εἰσνεγκεῖν δέη, ἦν πάντες εἴσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ' οἷς δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζημία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ' εὐνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. καίτοι πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τούτοις ἥκιστα προσήκει τοιούτους ποιεῖσθαι λόγους. τάναντία γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῖς

ἄλλοις συμφέρει· τότε γὰρ πλείστα κερδαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινος ἀπαγγελθέντες τῇ πόλει τίμιον τὸν σίτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ' ἄσμενοι τὰς συμφοράς τὰς ὑμετέρας ὀρώσιν, ὥστε 14 τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' αὐτοὶ λογοποιοῦσιν, ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι τὰς ἐν τῇ Πόντῃ ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνειληφθαι ἢ τὰ ἐμπόρια κεκλήσθαι ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι· καὶ εἰς τοῦτ' 15 ἐχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν ταῖς καιροῖς ἐπιβουλεύουσιν ὑμῖν, ὡσπερ οἱ πολέμοι. ὅταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγχάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πωλεῖν, ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα, ἀλλ' ἀγαπῶμεν, ἐὰν ὅποσουτινοσοῦν πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὥστ' ἐνίοτε εἰρήνης οὔσης ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.

Οὕτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακονοίας 16 ἡ πόλις ἐγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὠνίοις ἅπασιν τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἤδη παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε, ὅτι οὐχ οἰοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατήσαι. καίτοι τί χρή αὐτοὺς τοὺς ἀδικούντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, ὅποτε καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε;

Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστὶν ἀποψηφίσα- 17 σθαι. εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε ὁμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν. εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπολογία ἐποιοῦντο, οὐδεὶς ἂν εἶχε τοῖς ἀποψηφισκίμοις ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γὰρ ὅποτέροις βούλεσθε πιστεύειν· νῦν δὲ πῶς οὐ δεινὰ ἂν δόξαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς ὁμολογούντας παρανομεῖν ἀζημίους ἀφήσετε; ἀναμνήσθητε δέ, 18 ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν ἤδη ἐχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀμφισθητούντων καὶ μάρτυρας παρεχομένων, θάνατον κατέ-

γνωτε, πιστοτέρους ἤγησάμενοι τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους· καίτοι πῶς ἂν οὐ θαυμαστὸν εἶη, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων δικάζοντες μᾶλλον ἐπιθυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνούμενων δίκην λαμβάνειν.

- 19 Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἠγοῦμαι φανερὸν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσσονται, ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἠγοῦμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον τούτων καταγνῶτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἐὰν δ' ἀζημίους ἀφήτε, πολλὴν ἄδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθε ποιεῖν, ὅτι ἂν βούλωνται. χρή δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μὴ μόνον τῶν παρεληλυθότων ἕνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἕνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· οὕτω γὰρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. ἐνθυμεῖσθε δέ, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματος εἰσιν ἠγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὥστε μᾶλλον αἰροῦνται καθ' ἐκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες.
- 20 Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἰκετεύωσι, δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν τε πολιτῶν, οἳ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὗτοι συνέστησαν· οἳς ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρὰ τούτων λαμβάνοντες. εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔξειν, ἐπειδὴν πύθωνται, ὅτι τῶν καπήλων, οἳ τοῖς εἰσπλέουσιν ὠμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε;
- 22 Οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτου δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγορῶν πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἅπαντες ἐπίστασθε. ἐὰν οὖν τούτων καταψηφίσασθε, τὰ τε δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν οἶτον ὠνήσεσθε· εἰ δὲ μή, τιμιώτερον.

Σταυροπούλου
 Γ. Γυμνασιου
 Κερασίου 20-3-21
 Η. Ο. Ρ. Μ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Οὐδὲ φῶς
 Δ. Ε. Παπαίου μαθητὴς Γ. Μ.
 τὰς ἐξ ἑξῆς ἡμερῶν
 ἐν Κερασίου 20/3/28.
 Ἡμεῖς ἢ ταῦτα γράψαμε ἀδελφοί,
 εἰς ὅπως καὶ εἰς αὐτὰ γράφομε
 θαυμάσιον εἰς αἰῶνα.

τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ ὡς προσηβυτικῆς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τῷ 427, ἵνα ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν κατὰ τῶν Συρακοσίων, καὶ ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῆς ἱστορικῆς του δεινότητος ἐννοήσας δὲ ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἦτο κατάλληλος πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης του ἐπανῆλθε βραδύτερον εἰς Ἀθήνας, ἔνθα διδάσκων τὴν ἱστορικὴν ἔσχε πολλοὺς μαθητάς.

β') Ἀνάπτυξις τῆς ἱστορικῆς ἐν Ἀθήναις
καὶ γέννη αὐτῆς.

Ἄν καὶ ἡ ἐντεχνος ἱστορία ἐφάνη τὸ πρῶτον ἐν Σικελίᾳ, ὅμως ἐν Ἀθήναις ἔλαβε μείζονα ἐπίδοσιν, διότι πολλοὶ λόγοι συνέβαλλον πρὸς ἀνύψωσιν τῆς νέας τέχνης, ἰδίᾳ αἱ συχναὶ δίκαι, αἱ ἐν τῷ φανερωῦ περιὶ πολιτικῶν συζητήσεις, ἡ δύναμις τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου καὶ ἡ εὐαρέστησις, ἣν ἠσθάνοντο οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῶν λαμπρῶν λόγων. Ἐκ τούτου δ' ἤκμασαν ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τρία γένη τῶν λόγων, τὸ δικανικὸν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, τὸ συμβουλευτικὸν ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου καὶ τὸ ἐπιδεικτικὸν ἢ πανηγυρικὸν ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ πανηγύρεσι.

II. ΛΥΣΙΑΣ

α') Βίος Λυσίου.

Ὁ Λυσίας ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανώτατα τῷ 445 π. X. Ὁ πατὴρ του Κέφαλος, ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Συρακόσιος, τῇ προσκλήσει τοῦ φίλου του Περικλέους κατέλιπε τὰς Συρακούσας καὶ ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα οὗτος ἔζη ὡς μέτοικος ἔχων πολλὰς μὲν οἰκίας, ἄξιον δὲ λόγου ἀσπιδοπηγεῖον.

Ὁ Λυσίας εἰς ἡλικίαν 15 ἐτῶν ἀπεδήμησε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, τοῦ Πολεμάρχου καὶ Εὐθυδήμου, εἰς Θουρίους, πόλιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων ἐνταῦθα ἐδιδά-

χθὴ τὴν ἱστορικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τεισίου, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Συρακοσίου Κόρακος. Ὅτι δὲ μετὰ τὴν ἀτυχή ἐκβασιν τῆς ἐπὶ Σικελίαν ἐκστρατείας τῶν Ἀθηναίων ὑπερίσχυον ἐν Θουρίοις ἢ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διακειμένη μερίς, τότε ἐπανῆλθεν αὐθις εἰς Ἀθήνας (412).

Ἐν Ἀθήναις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας ὡς πλούσιος ἰσοτελής¹, ἔχων κτήματα, τορεῖς οἰκίας καὶ σημαντικὸν ἀσπιδοπηγεῖον ἐν Πειραιεῖ, ἐν ᾧ εἰργάζετο 120 δοῦλοι. Τὰ δημοκρατικά του φρονήματα καὶ ἡ μεγάλη περιουσία του ἐξηρέθισαν τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰμοβόρον ὀργὴν τῶν τριάκοντα τυράννων· ὡς ἐκ τούτου ὁ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφρονεῖσθαι ὑπὸ τῶν δημίων τῶν τυράννων, αὐτὸς δὲ μόλις πῶς διέφυγε καὶ ἦλθεν εἰς Μέγαρον ἀπολέσας τὸ μέγιστον μέρος τῆς περιουσίας. Ἐντεῦθεν ὑπεσιήριζεν οὗτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον φρυγᾶδων μετὰ πάσης θυσίας· οὕτως ἀπέστειλεν αὐτοῖς ἱκανὰ χρήματα — τὰ λείψανα τῆς περιουσίας αὐτοῦ —, ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινε εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, μέτοικον ὄντα· ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη τοῦ Θρασύβουλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἀρχίνου ὡς παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ' ἔμεινε μέχρι θανάτου ἰσοτελής.

Ὁ Λυσίας εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Ἀθήνας τῷ 403 παρήλθεν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς κατηγορὸς τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φρονέως τοῦ ἀδελφοῦ· ὁ λόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ

¹ Πᾶς ἰσοτελής ἦτο ἀπηλλαγμένος τοῦ μετοικίου — τῶν 12 δραχμῶν κατ' ἔτος — καὶ ἄνευ προστίτου ἐν τοῖς δικαστηρίοις αὐτὸς ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκτήσεως γῆς καὶ οἰκίας. Τὴν ἰσοτέλειαν εἶχε καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Λυσίου Κέφαλος, ἦν οἱ Ἀθηναῖοι παρέσχον αὐτῷ τῇ προτροπῇ τοῦ Περικλέους.

μόνος, ὃν αὐτὸς ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἶπεν. Ἐκτοτε, ἐπειδὴ μέγα μέρος τῆς περιορισίας του ἀπέλεσεν, ἠναγκάσθη πρὸς ποσομὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνῃ **λογογράφος**, ἤτοι νὰ γράφῃ λόγους πρὸς τὰς ἀνάγκας ἄλλων, οἵτινες ἀδύνατοι ὄντες εἶπεν ἀπήγγελλον ἀποστηθίζοντες αὐτοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις.

Ἐν τῷ Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τῷ 371 π. Χ.

β') Λόγοι Λυσίου.

Ἐν τῷ Λυσίας ὑπῆρξε καρποφοροῦς καὶ πολυγραφώτατος, διότι τοῦτου ἠρίθμουν οἱ παλαιοὶ ὑπὲρ τοὺς 230 λόγους. Εἰς ἡμᾶς περιεσώθησαν 34 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ἄλλων πλείονων τῶν λόγων τούτων οἱ πλεῖστοι εἶναι δικανικοί, ἀλλ' ἔχομεν καὶ συμβουλευτικούς καὶ ἐπιδεικτικούς. Πάντες δ' ἐπαινοῦνται διὰ τὴν καθαρότητα τῆς γλώσσης, τὸ ἀφελές, τὴν σαφήνειαν, τὴν ἐνάργειαν, τὴν βραχυλογία, τὴν χάριν καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν **ἠθοποιίαν** συνίσταται δὲ ἡ ἠθοποιία εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ Λυσίας διέκρινεν ἀκριβῶς τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἔμελλον ν' ἀπαγγείλωσι τὸν λόγον, καὶ προσῆπεν εἰς ἕκαστον αὐτῶν τὸν προσήκοντα χαρακτήρα τοῦ λόγου.

III. ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1. Οἱ ἐννέα ἄρχοντες.

Οἱ ἐννέα ἄρχοντες, οἵτινες ἐν παλαιότεροις χρόνοις εὐρεῖαν ἤσαν ἐξουσίαν οὐ μόνον διοικητικὴν ἀλλὰ καὶ δικαστικὴν, βαθμηδὸν ἐδραιουμένης τῆς δημοκρατίας περιορίσθησαν ὡς πρὸς αὐτὴν οὕτως, ὥστε διετήρησαν μόνον δικαστικά τινὰ καὶ θρησκευτικὰ ἔργα. Οὕτως, ἐν ᾧ πρότερον ἔλνον αὐτοβούλως τὰς διαφορὰς, ἀνέκρινον τὰ ἀδικήματα καὶ ἐπέβαλλον ποινὰς ὀριστικὰς καὶ ἀμετακλήτους, ἤδη — κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναπτύξεως τῆς δημοκρατίας — διετήρησαν μόνον τὸ δικαίωμα ν' ἀνακρίνωσι τὰς δίκας, νὰ εἰσάγωσι ἕκαστην αὐτῶν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον καὶ νὰ ἔχωσι τὴν ἡγεμονίαν (=προεδρίαν) αὐτοῦ.

Ἐκαστος τῶν ἐννέα ἀρχόντων εἶχεν ἰδίαν δικαιοδοσίαν. ἐν ἐξαιρετικαῖς δὲ περιπτώσεσιν εἰργάζοντο οὗτοι ἀπὸ κοινοῦ, ὡς ἐν τῇ κληρώσει τῶν δικαστῶν καὶ ἐν τῇ κληρώσει τῶν ἀρχόντων.

Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἀρχόντων, ὁ ἀπλῶς **ἄρχων** καλούμενος, εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῆς οἰκογενείας, τὴν προστασίαν τῶν ὄρφανῶν, χηρῶν καὶ ἐπικλήρων· εἰσήγεν οὗτος γραφὰς καὶ δίκας ἀναγομένας εἰς τὸ οἰκογενειακὸν καὶ κληρονομικὸν δίκαιον. Θρησκευτικὰ δ' ἔργα εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν μεγάλων Διονυσίων καὶ τῆς ἑορτῆς τῶν Θαργηλίων.

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἀρχων, καλούμενος **βασιλεὺς**, εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν τῶν ἱερῶν τόπων, τὴν ἐπιμέλειαν τῆς τηρήσεως τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων καὶ τὴν διοίκησιν τῶν πατρῶν θυσιῶν. Εἶχε δὲ δικαιοδοσίαν εἰς πάντα τὰ τῆς λατρείας καὶ τῆς θρησκείας, τοῦτον δ' ἕνεκα εἰσήγε καὶ τὰς φονικὰς δίκας, διότι ὁ καθαρότης τοῦ ἄγους τῶν αἱμάτων ἐθεωρεῖτο θρησκευτικὸν ἔργον.

Ἐν τῷ τρίτῳ ἀρχων, καλούμενος **πολέμαρχος**, πρότερον εἶχε τὴν ἐπερωτάτην τῶν στρατιωτικῶν διεύθυνσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ἡ ἐξουσία του αὐτὴ περιορίσθη εἰς μόνην τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ταφῆς τῶν ἐν πολέμῳ ἀποθνησκόντων. Δικαιοδοσίαν δ' εἶχεν εἰς τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς ἀπελευθέρους εἰσάγων τὰς δίκας τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ τάξιν αὐτῶν καὶ τὰς ἰδιωτικὰς δίκας τῶν ξένων.

Οἱ λοιποὶ ἔξ ἀρχοντες ἐκαλοῦντο **θεσμοθέται** — δι' οὗ ὄνοματος καταχρηστικῶς ἐνίστε ὑπὸ τῶν δητόρων ἐκαλοῦντο καὶ οἱ 9 ἄρχοντες — καὶ ἔργον εἶχον τὴν κατ' ἔτος ἀναθεώρησιν τῶν νόμων. Σπουδαῖα δημόσια δίκαια εἰσέγγοντο ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν ἢ εἰσαγγεῖλλα, ἢ προβολή, ἢ δοκιμασία τῶν ἀρχόντων, αἱ εὐθύναι τῶν στρατηγῶν καὶ αἱ γραφαὶ παρανόμων. Πλὴν δὲ τοῦτου οἱ θεσμοθέται εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου καὶ ἐν πάσαις ταῖς δημοσίαις καὶ ἰδιωτικαῖς δίκαις, αἵτινες δὲν ὑπῆγοντο ὀρητῶς ὑπὸ εἰδικοῦ νόμου εἰς τὴν ἀρμοδιότητα ἄλλης ἀρχῆς. Ὄριζον προσέτι τὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ὄφειλον νὰ συνέλθωσι τὰ δικαστήρια καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκδικάσεως πάσης δίκης.

2. Δικαστήρια.

Τὰ ἐν Ἀθήναις δικαστήρια ἦσαν ἡ **Ἡλιαία**, ὁ **Ἀρειος πάγος** καὶ οἱ **Ἐφέται**.

Ἡ Ἡλιαία ἦτο τὸ μέγιστον δικαστήριον ἐν Ἀθήναις δικάζον πάσας σχεδὸν τὰς ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας δίκας· ἀποτελεῖτο ἐξ 6,000 πολιτῶν, οἵτινες ἐκλήροῦντο κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἐκ τῶν πολιτῶν ἐκείνων, οἵτινες εἶχον συμπληρώσει τὸ 30 ἔτος τῆς ἡλικίας, δὲν ὄφειλον τῷ δημοσίῳ καὶ δὲν ἦσαν αἱμοί. Οὗτοι οἱ 6,000 ἦσαν διηρημένοι εἰς 10 τμήματα, καλούμενα καὶ αὐτὰ δικαστήρια, ὧν ἕκαστον συνίστατο ἐκ 500 (τῶν λοιπῶν 1000 ὄντων ἀναπληρωτικῶν) οὐχ ἦτιον ὅμως ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τῆς δίκης περιορίζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεδριάζοντων εἰς 200 ἢ 400, ἢ καὶ ἠδῆάνετο διὰ συνενώσεως δύο ἢ τριῶν τμημάτων εἰς 1000 ἢ 1500. Ἐν ἄρχῃ τοῦ ἔτους πάντες οἱ κληρωθέντες ἡλιασταὶ ὤμνον τὸν ἡλιασικὸν ὄρκον ἐν τῷ Ἀρδητιῷ παρὰ τὸν Ἰλισσόν. Ἦτο δὲ ὁ ὄρκος τοιοῦτός τις: «Ψηφισῶμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, περὶ ὧν ἴδ' ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμη τῇ δικαιοσύνῃ καὶ οὔτε χάριτος ἔνεκ' οὔτ' ἐχθρας...». Οἱ ἡλιασταὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὸ δικαστήριον ἐλάμβανον ὡς μισθὸν καθ' ἑκάστην τρεῖς ὄβολους. Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς ἐδίκαζον οἱ ἡλιασταί, ἔκειντο ἐν τῇ ἀγορᾷ· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Ὁρδαίῳ καὶ ἐν τῇ Ποικίλῃ στοᾷ ἐδίκαζον.

Ὁ Ἀρειος πάγος (ἢ ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή ἢ ἢ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή) ἦτο τὸ ἐπισημότερον τῶν ἐν Ἀθήναις φονικῶν δικαστηρίων. Οὗτος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχόντου βασιλέως ἔκρινε περὶ φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας, περὶ ἐμπροσημοῦ καὶ φαρμάκων, ἂν ὁ δηλητηριασθεὶς ἀπέθνησκε· προνοίει περὶ ἀκριβοῦς τελέσεως τῶν τῆς λατρείας νομίμων καὶ εἶχε τὴν ἐποπτείαν τῶν ἱερῶν· οὕτως ἐπεμελεῖτο τῶν ἀφιερωμένων τῇ Ἀθηναίᾳ ἱερῶν ἐλαιῶν, τῶν μοριῶν, καὶ ἐτιμῶρει πάντα βλάπτοντα ἢ καταστρέφοντα αὐτὰς διὰ φυγῆς ἢ δημεύσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Περί

τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ Ἀρείου πάγου οὐδὲν γνωστόν τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ὅτι εἰς τὴν βουλήν τοῦ Ἀρείου πάγου εἰσέρχοντο κατ' ἔτος οἱ ἐννέα ἀρχοντες μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. Ἡ βουλή συνήρχετο ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ πρὸς Δ. τῆς Ἀκροπόλεως κειμένου καὶ αἱ συνεδρίαὶ αὐτῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦσαν ἀπόρρητοι.

Τρίτον δικαστήριον ἐν Ἀθήναις ἦτο τὸ τῶν Ἐφειῶν· οὗτοι ἦσαν 51 τὸν ἀριθμὸν ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν εὐπατριδῶν τῶν ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη γεγονότων. Ἀπετέλουν δὲ μέχρι τοῦ 400 π. Χ. — ὅτε ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῶν Ἡλιαστῶν — 4 δικαστήρια φονικά: α') τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, ὅπερ ἔκειτο πρὸς Δ. τῆς πόλεως, ἐκτὸς τοῦ τείχους, ἐν τῷ παλαιῷ ἱερῷ τῆς Παλλάδος· τοῦτο ἐδίκαζε τοὺς ἀκουσίους φόνους καὶ τὰς κατὰ τῆς ζωῆς ἐπιβουλάς· πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τοὺς φόνους δούλων, μετοίκων καὶ ξένων. β') τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ, ὅπερ ἔκειτο ὡσαύτως πρὸς Δ. τῆς πόλεως, ἐκτὸς τοῦ τείχους, ἐπὶ τῷ ἱερῷ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος· τοῦτο ἐδίκαζε τοὺς φονεύσαντας ἑκουσίως μὲν, ἀλλ' ἐννόμως (π. χ. ἐν ἀμύνη, ἐξ ἀγνοίας κτλ.). γ') τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ, ὅπερ ἐδίκαζε τὰ ἀνρυχα ὄργανα φόνου. δ') τὸ ἐν Φρεαττοῖ, ὅπερ κείμενον ἐν Πειραιεῖ πλησίον τῆς θαλάσσης ἐδίκαζε — σπανιώτατα βεβαίως — τοὺς εἰς φυγὴν καταδικασμένους δι' ἀκούσιον φόνον καὶ κατηγορουμένους ἐπὶ ἐτέρῳ φόνῳ ἑκουσίῳ ἢ ἑκουσίῳ τραύματι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κατηγορούμενος ὡς φυγὰς δὲν ἐπιτρέπετο νὰ πατήσῃ τὸ πάτριον ἔδαφος, προσπλεύσας ἀπελογεῖτο ἀπὸ τοῦ πλοίου, οἱ δὲ δικασταὶ ἤκροῦντο καὶ ἐδίκαζον ἐν τῇ ξηρᾷ.

Δικαστικὰ ἔργα ἐν Ἀθήναις εἶχε καὶ ἡ βουλή οἱ πεντακόσιοι· αὕτη ἐδίκαζε τὰς εἰσαγγελίας, τὰς ἐνδείξεις καὶ ἄλλας τινὰς δίκας· πρὸς τοῦτοις ἐδοκίμαζε μέχρι τοῦ Δ' αἰῶνος τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς ἐννέα ἀρχοντας, ἦτοι ἐξήταζεν αὐτοὺς ἂν εἶχον τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἐνάσκησιν τῆς ἀρχῆς προσόντα· ὡσαύτως ἐξήλεγχε καὶ τὰς αἰτήσεις τῶν ἀδυνάτων, δηλ. τῶν ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν.

Δικαστικὴν ἐξουσίαν εἶχον ἐπίσης οἱ διαιτηταὶ καὶ οἱ κατὰ δήμους δικασταὶ ἢ οἱ τετταράκοντα· καὶ οὗτοι μὲν 40 ὄντες, 4 ἐξ ἐκάστης φυλῆς, καὶ κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι περιήρχοντο πρὸ-

τερον κατὰ δῆμους καὶ ἐδίκαζον τὰς μέχρι 10 δραχμῶν διαφο-
ρὰς καὶ μικρὰ πλημμελήματα· οἱ δὲ διαίτηται ἦσαν δύο εἰδῶν· οἱ
μὲν δημόσιοι, ἐνώπιον τῶν ὑποίων προσήρχοντο οἱ διαφορεόμενοι,
ἂν ἤθελον ν' ἀποφύγῃσι τὰς μακρὰς διατυπώσεις τῶν δικαστη-
ρίων, οἱ δὲ κατὰ συνθήκας (= κατὰ συγκατάθεσιν) ἐκλεγόμενοι
ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων, οἵτινες τρεῖς συνήθως τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἐδί-
καζον ἐνώπιον μαρτύρων ἀνεκκλήτως.

3. Διεξαγωγή τῆς δίκης.

Αἱ δίκαι δηροῦντο εἰς ἰδίας δίκας (ἢ ἀγῶνας ἰδίους ἢ ἀπλῶς
δίκας) καὶ εἰς δημοσίας δίκας (ἢ ἀγῶνας δημοσίους ἢ γραφάς)·
καὶ τῶν πρώτων τὸ θέμα ἦτο ὑπὲρ ἰδιωτικοῦ ἀδικήματος, τῶν δὲ
δευτέρων ὑπὲρ δημοσίου. Ὡς κατηγοροὶ καὶ εἰς ἀμφοτέρω τὰ εἶδη
τῶν δικῶν ἠδύνατο μόνον ἐπίτιμος πολίτης νὰ ἐμφανισθῇ, οἱ
ξένοι ὁμως καὶ οἱ μέτοικοι ἐνεφανίζοντο διὰ τοῦ προστάτου των.
Τοὺς παρ' ἡμῶν δικηγόρους δὲν ἐγνώριζον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἕκα-
στος — πλὴν τῶν μετοίκων καὶ ξένων — ὤφειλε νὰ διεξάγῃ τὴν
ὑπόθεσίν του αὐτοπροσώπως πρὸ τοῦ δικαστηρίου· τὸν λόγον ὁμως
τούτου ἠδύνατο νὰ παρασκευάσῃ **λογογράφος** τις.

Ἡ κανονικὴ διεξαγωγή τῆς δίκης ἤρχιζε διὰ τῆς **προσκήσεως**
τοῦ ἐναγομένου ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος, ἣν ἐξετέλει αὐτὸς ὁ ἐνάγων
ἐνώπιον δύο μαρτύρων, **κλητῆρων** καλουμένων· οὗτοι δὲ ἐμαρτύ-
ρουν πρὸ τοῦ ἄρχοντος τοῦ εἰσάγοντος τὴν δίκην δι' ἐγένετο ἢ
πρόσκλησις. Μετὰ τὴν πρόσκλησιν ὁ ἐνάγων ἐπέδιδεν ἐγγράφως εἰς
τὸν ἄρχοντα—τὸν μέλλοντα νὰ ἔχῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου
ἐν τῇ δίκῃ — τὴν **ληξιν** ἢ τὸ **ἔγκλημα** ἢ, ὡς λέγομεν σήμερον,
τὴν ἀγωγὴν ἢ μήνησιν.

Μετὰ τὴν μήνησιν ὁ ἄρχων ὥριζε τὴν ἡμέραν τῆς ἀνακρίσεως·
μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ δίκη ἐν ἐκίασει ἢ ἐν περιλήψει
ἀναγεγραμμένη ἐν σαλίδι ἐξετίθειτο πρὸς γνώσιν ἀπάντων. Κατὰ
τὴν ἀνάκρισιν ἐγίνετο πρῶτον ἢ λεγομένη **ἀντωμοσία** ἢ **διωμο-
σία** τῶν διαδίκων, ἦτοι ὠμνον ἀμφοτέροι οἱ διάδικοι δι' θὰ ὁμο-

λήσωσι κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον· εἶτα ὁ ἐναγόμενος ἢ
ἀνεγνώριζεν ὀρθῶς κατὰ τύπους ἔχουσαν τὴν μήνησιν—καὶ τοῦτο
ἐλέγετο **εὐθυδικία**—ἢ ὑπέβαλλεν ἐνοιήσεις κατὰ τῆς μηνύσεως
ἰσχυριζόμενος διὰ τῆς **ἀντιγραφῆς**, ὅτι ἢ δίκη δὲν ἦτο εἰσαγώγι-
μος ἔνεκα ἀναρμοδιότητος τοῦ ἄρχοντος ἢ ἄλλων νομίμων λόγων·
ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει νέα ἀνεφύετο παρεμπίπτοια δίκη κρι-
νομένη πρὸ τῆς κυρίας δίκης.

Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν προσήγοντο ὑπὸ τῶν διαδίκων αἱ δικανικαὶ
ἀποδείξεις· αὗται ἦσαν πέντε τὸν ἀριθμὸν νόμοι (ἐν ἀντιγράφῳ),
συνθῆκαι (= συμβόλαια), μαρτυρίαι ἐγγράφως προσαγόμεναι ὑπὸ
τῶν ἀντιδίκων καὶ βεβαιούμεναι ὑπ' αὐτῶν τῶν μαρτύρων παρι-
σταμένων ἢ ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ἢ ἀποδημίας αὐτῶν ὑπ' ἄλ-
λων μαρτύρων, καταθέσεις δούλων γενόμεναι μετὰ βάσανον καὶ
τέλος ὄροκοι. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀνακρίσεως ἐνεκλείοντο πάντα τὰ
ἀναφερόμενα εἰς τὴν δίκην ἐγγράφα, αἱ μαρτυρίαι κτλ. ἐντὸς κιβω-
τίου (**ἐχίνου**), ὅπερ σφραγιζόμενον παρεδίδοτο εἰς τὸν ἀνακρίναντα
καὶ μέλλοντα νὰ ἔχῃ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου ἄρχοντα, παρ'
οὗ ἐφυλάττετο μέχρι τῆς **κυρίας**, δηλ. τῆς ἡμέρας τῆς εἰσαγωγῆς
τῆς δίκης, ὅτε ἠνοίγετο.

Κατὰ τὴν **κυρίαν** προϊστατο τοῦ δικαστηρίου δημοσίᾳ δικάζοντος
αὐτὸς ὁ ἀνακρίνας καὶ εἰσαγαγὼν τὴν δίκην ἄρχων. Κατὰ τὴν ἐναρ-
ξιν τοῦ δικαστηρίου ἐθύετο τὸ πρῶτον θυσία, εἶτα ἀνεγνώσκοντο
ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἢ κατηγορία καὶ ἢ τοῦ κατηγορουμένου ἀπο-
λογία, μεθ' ἧ ἐδίδοτο ὁ λόγος εἰς τοὺς διαδίκους· ἕκαστος τούτων
ὤφειλεν—ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω—αὐτὸς νὰ διεξάγῃ τὴν ὑπόθε-
σίν του. Πολλάκις ὁμως ὁ στεροῦμενος τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου ἀπε-
στήθιζε καὶ ἀπήγγελλε λόγον συνταχθέντα ὑπὸ **λογογράφου**. Οἱ
διάδικοι ἠδύνατο νὰ δευτερολογήσωσι καὶ **συνηγόρους** νὰ παρα-
στήσωσιν, οἵτινες ἦσαν φίλοι καὶ συγγενεῖς αὐτῶν καὶ οὐχὶ **δικηγόροι**
—ὡς παρ' ἡμῶν—ἀναλαμβάνοντες ἀντὶ χρημάτων τὴν ὑπεράσπισιν.
Ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως ἑκατέρου τῶν διαδίκων ἦτο ὠρισμένος ἐν
ταύταις δίκαις ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐμετρεῖτο διὰ τῆς **κλεψύ-**

δρας αὕτη ἦτο ἀγγεῖον στενόστομον πλατεῖαν ἔχον τὴν βάσιν μικραῖς ὀπαῖς διατετυπημένην, δι' ὧν ἔσταζε βραδέως τὸ ὕδωρ, καὶ ἐχορηγούμενεν ὡς ὠρολόγιον· κατὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἀγορεύσεως ἀνάγνωσιν τῶν μαρτυριῶν, νόμων, συνθηκῶν κλπ. **ἐπελαμβάνετο** (=ἐκρατεῖτο) τὸ ὕδωρ ἐν ἄλλαις ὁμοῦς δίκαις τὸ μῆκος τῶν λόγων δὲν ἦτο ὠρισμένον, καὶ ὡς ἐκ τούτου αἱ δίκαι ἦσαν ἄνευ ὕδατος.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν λόγων ἠκολούθει ἡ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἄνευ προηγουμένης συσκέψεως αὐτῶν· αὕτη ἦτο μουσικὴ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δυσίου ἐγίνετο ὡς ἐξῆς: Ἐκαστος δικαστῆς ἐλάμβανε δύο ψήφους — διακάρια χαλκᾶ ἔχοντα αὐλίσκον ἐν τῷ μέσῳ προεξέχοντα — τετυπημένην καὶ πλήρη· καὶ ἡ μὲν τετυπημένη ἦτο καταδικαστικὴ ψήφος, ἡ δὲ πλήρης ἀθρωτικὴ· εἴτα ἕκαστος τῶν δικαστῶν ἔρριπεν ἢν ψήφον ἤθελεν εἰς ἓνα καθίσκον καλούμενον **κύριον**, τὴν δὲ περισσεύουσαν εἰς δεύτερον καλούμενον **ἄκυρον**· μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας οἱ ὑπὲρταί λαβόντες τὸν κύριον καθίσκον ἐκένουν αὐτὸν ἐπὶ ἄβακος, οἱ δ' ἐπὶ τὰς ψήφους τεταγμένοι διηρίθμουν χωρίζοντες τὰς τετυπημένας τῶν πλήρων· ὁ ἡγεμὼν τοῦ δικαστηρίου ἤθροιζε τὰς ψήφους, τοῦ μὲν ἐνάγοντος τὰς τετυπημένας, τοῦ δὲ ἐναγομένου τὰς πλήρεις, καὶ διὰ τοῦ κήρυκος ἀνηγόρευε τὸν ἀριθμὸν τῶν ψήφων· ἐνῆκα δὲ ὁ λαβὼν τὰς περισσοτέρας ψήφους· ἂν δ' ἦτο ἰσοψηφία, ὁ ἐναγόμενος, διότι προσετίθετο ὑπὲρ αὐτοῦ μία ἀθρωτικὴ ψήφος, ἡ τῆς Ἀθηναίων. Ἄν δ' ἀγὼν ἦτο **τιμητός** — δηλ. τὸ τίμημα, τί ἔπρεπε νὰ πάθῃ ἢ ν' ἀποτίσῃ ὁ καταδικασθεὶς, δὲν ἦτο ὠρισμένον ὑπὸ τῶν νόμων —, μετὰ τὰς ἀγορεύσεις τῶν διαδίκων περὶ τῆς τιμῆσεως ἐνήφριζον καὶ πάλιν οἱ δικασταὶ περὶ τοῦ τιμήματος εἴτε τὸ ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ γραφὲν δεχόμενοι εἴτε τὸ ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

Αἱ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ ἦσαν χρηματικαὶ ἐν ἰδιωτικαῖς καὶ δημοσίαις δίκαις ἢ σωματικαὶ ἐν δημοσίαις μόνον. Ἦσαν δ' αἱ σωματικαὶ θάνατος, στέρησις τῆς ἐλευθερίας (εἰς ξένους μόνον ἐπιβαλλομένη), ἀεφυγία καὶ ἀτιμία. Ἐ φυλάκισις ἐπεβάλλετο μόνον ὡς πρόσθετος ποινή, **προστίμημα**.

IV. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ

Λειτουργίαι ἐκαλοῦντο ἐν Ἀθήναις αἱ χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις αἱ ἐπιβαλλόμεναι εἰς εὐπόρους πολίτας, οὗς ὠρίζον οἱ ἀρμόδιοι ἄρχοντες. ἢ αἱ φυλαί. Λιθοῦντο δ' αὐταὶ εἰς δύο κατηγορίας, εἰς **τακτικὰς ἢ ἐγκυκλίους** καὶ εἰς **ἐκτάκτους**. Ἐγκύκλιοι λειτουργίαι ἦσαν αἱ ἐξῆς:

1) ἡ **χορηγία**: αὕτη ἦτο ἡ σπουδαιοτάτη τῶν τακτικῶν λειτουργιῶν· ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦτο νὰ συλλέγῃ τὸν χορὸν τὸν προσωρισμένον διὰ τὰς τραγωδίας καὶ κωμωδίας ἢ τὰς θρησκευτικὰς ἐορτὰς, νὰ δίδῃ μισθὸν τοῖς χορευταῖς, νὰ τρέφῃ αὐτοὺς ἐν ὄσῳ ἠσκοῦντο καὶ νὰ παρασκευάζῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐσθῆτα, τὰ προσωπεῖα καὶ τοὺς στεφάνους· πρὸς τούτοις ὁ χορηγὸς ἐξέλεγε καὶ τὸν ἄσκουντα τὸν χορὸν χοροδιδάσκαλον καὶ ἔδιδεν αὐτῷ μισθόν. Ἡ δαπάνη τῆς χορηγίας ἐποίκιλλεν ἀπὸ 300 μέχρι 5000 δραχμῶν.

2) ἡ **γυμνασιαρχία**: αὕτη συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς δαπάνης διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικὸς ἀγῶνας προσωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐνάσκησιν καὶ διατροφήν τῶν ἀθλητῶν. Τοῖς γυμνασιάρχοις ἦτο ἀνατεθειμένη καὶ ἡ ἐπιμέλεια **τῶν λαμπαδηδρομιῶν**, αἵτινες ἐν Ἀθήναις ἐτελοῦντο κατὰ τὰ Προμήθεια, Παναθήναια, Βενδίδεια (ἐορτὴν τῆς Βενδίδος Ἀρτέμιδος) καὶ τὰ Πάνεια (ἐορτὴν τοῦ Πανός). Ἡ λαμπαδηδρομία ἐγίνετο πεζῇ, κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τοῦ Σωκράτους καὶ **ἄφ' ἵππου**· ἤρχιζεν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ βωμοῦ τοῦ Προμηθέως καὶ κατέληγεν εἰς τὴν πόλιν· ἐνῆκα δ' ἐκεῖνος τῶν διαγωνιζομένων, ὅσους πρῶτος ἔφθανεν εἰς τὸ τέσμα τοῦ δρόμου χωρὶς νὰ σβεσθῇ ἡ λαμπὰς του. Ἡ δαπάνη γυμνασιαρχίας εἰς τὰ Προμήθεια μανθάνομεν παρὰ τοῦ Δυσίου δυ ἀνῆλθέ ποτε εἰς 1200 δραχμάς.

3) ἡ **ἀρχιθεωρία**: αὕτη συνίστατο εἰς τὴν ἀναδοχὴν τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς **θεωρίας**, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἐθνικὰς ἐορτὰς, εἰς Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους ἱεροὺς τόπους.

4) ἡ **ἐστίασις**, ἦτοι ἡ κατὰ διαφόρους ἐορτὰς παράθιτοι δείπνοι ὑπὸ τοῦ ἐπιτάτορος εἰς τοὺς φυλάτας αὐτοῦ.

Ἐκτακτοὶ δὲ λειτουργίαι ἦσαν :

1) ἡ **εἰσφορά**· αὕτη ἦτο φόρος ἑκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευάς.

2) ἡ **τριηραρχία**· αὕτη ἦτο ἡ δαπανηροτέρα ὄλων τῶν λειτουργῶν ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦτο ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις νὰ ἐξοπλίῃ τὴν τριήρη, ἢν κενὴν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· βραδύτερον ὁμοίως ἢ ὑποχρέωσις περιορίσθη εἰς τὸ νὰ ἐπιμελήται ὁ τριηραρχος μόνον τῆς συντηρήσεως τῆς τριήρους, ἢν τελείως ἐξοπλισμένην παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως καταβαλλούσης καὶ τὸν μισθὸν τοῦ πληρώματος. Ἡ καταβαλλομένη ὑπὸ τοῦ τριηραρχου δαπάνη ἦτο κατὰ μέσον ὄρον 40 μέχρις 60 μνῶν.

Ὁ λειτουργήσας οἰανδήποτε λειτουργίαν ἦτο ἐπὶ τινα εἴη ἀτελής, ἦτοι ἀπηλλαγμένος πάσης λειτουργίας· τοιαύτην ἀτέλειαν εἶχον καὶ οἱ ἀνήλικοι ὄρφανοὶ πλουσίον πολίτου, ὡς καὶ οἱ διαχειριζόμενοι δημόσια ἀξιώματα (οἱ ἄρχοντες, οἱ στρατηγοί).

Ἐάν τις ἐνόμιζεν ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος νὰ λειτουργήσῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προσκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον ν' ἀναλάβῃ τὴν λειτουργίαν ἢ ν' ἀνταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν. Ἡ πρὸς τοῦτο ἄγουσα διαδικασία ἐκαλεῖτο **ἀντίδοσις**. Ἐὰν ὁ προκαλούμενος εἰς ἀντίδοσιν ἐπέφερεν ἀντιρροήσεις, ὁ προκαλῶν εὐθὺς κατέγραφε πᾶσαν τὴν ἀκίνητον περιουσίαν αὐτοῦ· τὸ αὐτὸ ἐποίει καὶ ὁ προκαλούμενος ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀντιδίκου. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τοιαύτης καταγραφῆς ὄφειλον ἀμφότεροι οἱ διάδικοι νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα κατάλογον τῆς περιουσίας των καὶ ἐνόρκως νὰ διαβεβαιώσωσι τὴν ἀκρίβειαν τούτου. Μετὰ δὲ τὴν προδικασίαν ταύτην, ἐὰν δὲν ἐπῆρχετο διαλλαγή, εἰσῆγετο ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ δικαστήριον· καὶ ἐὰν μὲν κατεδικάζετο ὁ προκαλῶν, ἔληγεν ἢ ἀμφισβήτησις· ἐὰν δὲ ὁ προκαλούμενος, τότε ἢ ἀνελάμβανε οὗτος τὴν λειτουργίαν ἢ ἀντήλλασσε τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος καὶ ἐλειτούργει οὗτος.

Εἰσαγωγή

Εἰς τὸν ὑπὲρ Μαντίθεου λόγον

Ἐν Ἀθήναις πάντες οἱ ἄρχοντες, ὡς καὶ οἱ βουλευταί, πρὶν ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντά των, **ἐδοκιμάζοντο**, ἐξητάζοντο δηλ. ἂν ἦσαν γνήσιοι πολῖται, ἂν ἐξετέλεσαν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, τοὺς γονεῖς, τοὺς πολίτας καὶ τὴν πολιτείαν καθήκοντα. Καὶ οἱ μὲν ἐννεα ἄρχοντες ἐδοκιμάζοντο δῖς, ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν δικαστηρίῳ, οἱ δὲ βουλευταί ἐν τῇ βουλῇ καὶ οἱ λοιποὶ μόνον ἐν δικαστηρίῳ ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν θεσμοθετῶν, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ εἰσαγωγεῖς τῆς δοκιμασίας· εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα πᾶς πολίτης κατὰ τὴν δοκιμασίαν νὰ παρουσιασθῇ καὶ νὰ κατηγορήσῃ τοῦ ἐκλεχθέντος, αὗτος δὲ ν' ἀπολογηθῇ. Καί, ἂν ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ ἐκλεχθεὶς οὐδὲν τῶν καθήκοντων του παρέβη, ὤμνουν οὗτος καὶ ἀνελάμβανε τὰ καθήκοντά του (**ἐδοκιμάζετο**), ἄλλως **ἀπεδοκιμάζετο** καὶ δὲν ἐγίνετο ἄρχων ἢ βουλευτής.

Τοιαύτην δοκιμασίαν ἐπρόκειτο νὰ δοκιμασθῇ ὁ Μαντίθεος, ὁ ἐκ τοῦ δήμου Θορικῶν τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς, ὅστις εἶχε κληρωθῆ βουλευτής· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας προσῆλθον πρὸ τῆς βουλῆς κατήγοροί τινες—ἄγνωστοι τὸ ὄνομα—, οἵτινες κατηγόρησαν τοῦ Μαντίθεου, ὅτι οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τριάκοντα ἐπῆρξεν ἐχθρὸς τῆς δημοκρατίας ὑπηρετήσας ἐν τοῖς ἰππεῦσι πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει ὁ Μαντίθεος τὸν παρόντα λόγον, ὃν ὁ Λυσίας ἔγραψε χάριν αὐτοῦ.

Ὁ λόγος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπηγγέλθη μετὰ τῶν ἐτῶν 394 καὶ 389 π. Χ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸν ὑπὲρ Μαντιθέου λόγον

§ 1—2.

Σύνοιδα = γνωρίζω, ἤξεύρω. — *ᾧ βουλή* = κύριοι βουλευταί. — *τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις* = ὅτι οἱ κατηγοροὶ βούλονται. — *ἐκ παντὸς τρόπου* = παντὶ τρόπῳ = μὲ πάντα τρόπον. — *χάριν ἔχω τινὶ τινος* = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινὰ ἕνεκά τινος. — *ἡγοῦμαι... τούτους εἶναι... οἵτινες...* = ἡγοῦμαι εἶναι αἰτίους μεγίστων ἀγαθῶν τούτους, οἵτινες... — *αὐτούς*, δηλ. τοὺς ἀδίκως διαβεβλημένους. — *εἰς ἔλεγχον καθίσταμαι* = ἐξελέγχομαι, δίδω λόγον. — *τὰ αὐτοῖς βεβιωμένα* = τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ βίῳ πεπραγμένα = ὁ (μέχρι τοῦδε) βίος των. — *πιστεύω ἑμαυτῷ* = ἔχω πεποιθήσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου. — *ἀηδῶς* = δυσαρέστως. — *περὶ τῶν πεπραγμένων* = περὶ τῶν βεβιωμένων. — *μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ... ἡγήσεσθαι*, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἐλπίζω. — *μεταμέλει αὐτῷ* = μετανοεῖ αὐτός. — *βελτίω*, ἐνταῦθα = καλόν.

§ 3.

Εὖνους εἰμί τινι = φιλικῶς διάκειμαι πρὸς τινὰ, εἶμαι φίλος τινός. — *τὰ καθεστηκότα πράγματα* = ἡ καθεστῶσα πολιτεία = τὸ παρὸν πολίτευμα, δηλ. ἡ δημοκρατία. — *ἠνάγκασμαι* = αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου ὑπόχρεων (καθ' ἣν περίπτωσιν ἀπειληθῆ πάλιν ἡ δημοκρατία). — *ὄμνιν*, ἢ δοτκ. συναπτεῖα τῷ: τῶν αὐτῶν. — *μηδὲν πῶ μοι πλέον εἶναι*, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἀξιώ = νὰ μὴ ἔχω ἀκόμη καμμίαν ὠφέλειαν, κανὲν κέρδος. — *φαίνομαι* (μετὰ μετχ.) = εἶμαι φανερός (ὅτι). — *περὶ τὰ ἄλλα* = κατὰ τὸν ἄλλον (τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον) βίον. — *μετρίως* = κοσμίως, σωφρόνως. — *πολὺν παρὰ τὴν δόξαν* (δηλ. τοῦ πλήθους) καὶ παρὰ τοὺς λ.

τοὺς τῶν ἐχθρῶν = ὅλως διαφορετικὰ ἀφ' ὧν φρονεῖ περὶ ἐμοῦ τὸ πλήθος καὶ λέγουσιν οἱ ἐχθροὶ μου. — *δοκιμάζω τινὰ* = ἐπιδοκιμάζω τινὰ = ἐγκρίνω τινὰ (ὡς βουλευτήν). — *χειρούς* = κακούς* πρὸλ. § 2 «βελτίω».

§ 4—5.

Ἰππεύω = ὑπηρετῶ ἐν τῷ ἵππικῷ. — *ἐπὶ τῶν τριάκοντα* = ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν τριάκοντα, ὅτε ἤρχον οἱ τριάκοντα (τύρανοι). — *ὡς* = πρὸς. — *τὸν ἐν τῷ Πόντῳ* = τὸν βασιλέα τοῦ Πόντου. — *διαιτησομένους*, τελκ. μετχ. — *διαιτῶμαι* = διάγω τὸν βίον, ζῶ. — *τῶν τειχῶν καθαιρουμένων* = ὅτε τὰ τεῖχη καθηρεῖτο. — *καθαίρουμαι* = κατακρημνίζομαι. — *ἐπιδημῶ* = εἶμαι ἐν τῇ πατρίδι· τὸ ἀντίθετον ἀποδημῶ. — *μεθισταμένης τῆς πολιτείας* = ὅτε μεθίστατο ἡ πολιτεία. — *μεθίσταται ἡ πολιτεία* = μεταβάλλεται τὸ πολίτευμα. — *ἔρχομαι* = ἐπανερχομαι. — *πρὶν τοὺς...* *κατελθεῖν πρὸς. πένθ' ἡμέραις* (δοτκ. τοῦ μέτρου) = πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς καθόδου τῶν... — *καίτοι*, ἐνταῦθα συμπερασματικὸν = λοιπόν, ὡς ἐκ τούτου. — *εἰκόδς* = πιθανόν. — *καιρὸς* = κρίσιμος περίστασις. — *ἀφιγμένους* = ἀφ' οὗ εἶχομεν φθάσει. — *φαίνονται ἔχοντες* = εἶναι φανερόν (ἀπεδείχθησαν) ὅτι εἶχον. — *τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι* = τοῖς ἀθώοις (ἀπέναντι τοῦ δήμου). — *μεταδίδωμί τινι τῆς πολιτείας* = καθιστῶ τινὰ μέτοχον τῆς πολιτείας. — *ἀτιμάζω τινὰ* = δὲν τιμῶ τινὰ, καταδιώκω τινὰ. — *τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον* = ἐκείνους, οἵτινες μετ' αὐτῶν (τῶν τριάκοντα) κατέλυσαν τὴν δημοκρατίαν.

Ὅχ Ἰππευον, οἱ ἵππεις τότε ἐν Ἀθήναις εἶχον, ὡς γνωστόν, ὀλιγαρχικὰ φρονήματα. — *ἐπὶ τῶν τριάκοντα*, οἱ τριάκοντα τύρανοι ἐν Ἀθήναις ἤρξαν ἐπὶ 8 μῆνας (ἀπὸ 7/βρίου τοῦ 404 π. X. — τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403 π. X.). — *τότε*, πότε; — *ἡμᾶς*, ὑπονοεῖ ὁ Μαντιθεὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του, περὶ οὗ ὀμιλεῖ ἐν § 10. — *πρὸ τῆς ἐν Ἑλλ. συμφορᾶς*, δηλ. τῆς πανωλεθρίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς (405 π. X.). — *Σάτυρον*, φίλον τοῦ πατρὸς τοῦ Μαντιθέου. — *ἐν τῷ Πόντῳ*, ὁ Πόντος ἦτο χώρα παρὰ τὴν Ν. παραλίαν τοῦ Εὐξείνου πόντου ἀποτελοῦσα τότε ἴσιν βασιλείον καλούμενον βασιλείον τοῦ Πόντου ἢ κοινὸν τῶν

Βοσπορανῶν. Συνίστατο δὲ τὸ βασίλειον τοῦτο ἐκ πολλῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῶν κειμένων ἐπὶ τῆς χερσονήσου Κιμμερίας (τῆς Ταυρικῆς) καὶ τῶν περὶ παραλίω. Νῦν τὰς χώρας τοῦ ἀρχαίου Πόντου καταλαμβάνει τὸ βιλαέτιον Τραπεζοῦντος. — **διαιτησομένους**, πιθανῶς ἐν Πόντῳ ὁ Μαντίθεος καὶ ὁ ἀδελφός του ἡσχο-
λοῦντο εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου, ὃν ἐπεμπον εἰς τὰς Ἀθήνας ὥστε δὲν ἐστάλησαν μόνον, ἵνα ἐκεῖ διάγωσιν ἀπλῶς τὸν βίον, ἀλλ' ἵνα ἀποκτήσωσι καὶ πεῖραν τινὰ τοῦ ἐμπορίου τοῦ σίτου. — **τῶν τειχῶν**, ἐννοεῖ τὰ μακρὰ τεῖχη τὰ συνδέοντα τὰς Ἀθήνας μετὰ τοῦ Πειραιῶς, ἅτινα κατεκρήμνισεν ὁ Λύσανδρος (τῷ 404 π. Χ.). — **μεθισταμένης τῆς πολιτείας**, ἡ μεταβολὴ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος εἰς ὀλιγαρχικὸν ἐγένετο τῷ 404 ὀλίγον μετὰ τὴν καθάρσειν τῶν μακρῶν τειχῶν. — **ἤλθομεν**, οἱ ἀδελφοὶ ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας ἴσως ὡς πληροφορηθέντες τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς των, τὸν ἐπισυμβάντα πιθανῶς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς. — **τοὺς ἀπὸ Φυλῆς**, ἐννοοῦνται οἱ ὄπαδοι τοῦ Θρασυβούλου (οἱ δημοκρατικοί), οἵτινες ἐκδιωχθέντες ὑπὸ τῶν τριάκοντα κατέφυγον εἰς Θήβας, ὁπότεν ὀρμηθέντες κατέλαβον τὴν Φυλὴν—ὄχυρόν φρούριον ἐπὶ τῆς Πάρνηθος εἰς τὰ μεθόρια Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας—καὶ εἶτα κατελθόντες εἰς Πειραιᾶ (ἔθεν **οἱ ἐκ Πειραιῶς**) καὶ ἀγωνισθέντες πρὸς τοὺς τριάκοντα (**τοὺς ἐξ ἄστεως**) κατέλυσαν αὐτούς. — **εἰς τοιοῦτον καιρὸν**, δηλ. τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐξ ἄστεως καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς. — **τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων**, δηλ. τῶν κινδύνων, οὓς διέτρεχον οἱ τριάκοντα παρὰ τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς καὶ οὓς ὄφειλον νὰ ὑποστῶσι μόνοι αὐτοὶ, διότι αὐτοὶ καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς δημοκρατικούς. — **ἐκεῖνοι**, δηλ. οἱ τριάκοντα. — **τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δ.**, ἐννοεῖ τὸν Θηραμένην καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ.

§ 6—7.

Σκοπεῖν=ἐξετάζειν, ἐρευνᾶν. — **εὐηθες**=μωρόν, ἀνόητον. — **ἰππεύειν**=ὄτι ἰππευον. — **ἐκεῖνος**, καθ' ἑλξίν πρὸς τὸ ἔλεγχος ἀντὶ **ἐκεῖνο**=τὸ ἐξῆς. — **ἔλεγχος**=ἀπόδειξις. — **κατέρχομαι**=ἐπανερχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα. — **ψηφίζομαι**=ἀποφασίζω (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). — **τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν (ὕμιν)**

=ν' ἀναφέρωσιν (εἰς ὑμᾶς) οἱ φύλαρχοι, δηλ. νὰ συντάξωσι τὸν κατάλογον τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἰππευσάντων καὶ νὰ παραδώσωσιν αὐτὸν εἰς ὑμᾶς. — **κατάστασις**=ἐπιχορήγησις (δηλ. τὸ χρηματικὸν ποσόν, ὃ ἐλάμβανον οἱ ἰππεῖς ἐν Ἀθήναις κατὰ τὴν ἐγγραφὴν των εἰς τὴν τάξιν τῶν ἰππέων). — **ἀναπράττω**=εἰσπράττω, παίρνω ὀπίσω. — **τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις**=τοὺς ἰππεύσαντας. — **αὐτοῖς ζημιοῦσθαι**=αὐτοὶ (οἱ φύλαρχοι) νὰ ὑφίστανται ζημίαν, δηλ. νὰ πληρώνωσιν αὐτοὶ ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τὸ ἔλλειπον. — **ἐκεῖνοις τοῖς γράμμασι**=ἐκεῖνοις τοῖς καταλόγοις (οἵτινες δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ παραποιηθῶσιν). — **τούτοις**=τούτῳ (δηλ. τῷ σανιδίῳ, οὗ βεβαίως ἀντίγραφον θὰ εἶχε πρὸ αὐτοῦ ὁ ἀγορεύων) οὕτω καὶ κατωτέρω ἐκ τούτων=**ἐκ τούτου**. — **ἐξαλειφομαι**=διαγράψω τὸ ὄνομά μου.

Ἐκ τοῦ σανιδίου, ἐπὶ τούτου διὰ γύψου λευκασμένου εἶχον ἐγγράφει οἱ τριάκοντα τὰ ὀνόματα τῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ὑπηρησιάντων ὡς ἰππέων ἐν τούτῳ τῷ σανιδίῳ ἦτο ἐγγεγραμμένον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μαντιθέου τὴν ἐγγραφὴν δ' αὐτὴν ἔφερον οἱ κατήγοροι τοῦ Μαντιθέου ὡς ἀπόδειξιν ὅτι οὗτος ἐχρημάτισεν ὡς ἰππεύς. — **ἐν τούτῳ**, τίνι; — **ἔλεγχος**, δηλ. τοῦ ἀν' ὑπηρέτησα ὡς ἰππεύς ἢ ὄχι. — **τοὺς φυλάρχους**, οἱ φύλαρχοι ἦσαν 10, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς, ἀρχηγοὶ τῶν ἰππέων ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν δύο ἰππάρχων. — **τὰς κατ. ἀναπράξτε**, ἡ κατάστασις συνήθως δὲν ἐπεστρέφετο νῦν ἡμῶς ἀπεφασίσθη νὰ ἐπιστραφῇ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἰππέων. — **ἀπενεχθέντα**, πρὸς τίνας; — **παραδοθέντα**, πρὸς ἀπόδοσιν τῆς καταστάσεως. — **τοῖς συνδίκοις**, οὗτοι εἶχον κατασταθῆ πρὸς κανονισμόν τῶν ἀξιώσεων τῶν ἀδικηθέντων ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν εἰς αὐτοὺς ἀνετέθη καὶ ἡ εἰσπραξις τῶν καταστάσεων τῶν ἰππέων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν φυλάρχων συνταχθέντων καταλόγων. — **θάδιον ἦν**, διότι τὸ σανίδιον ἦτο ἐκτεθειμένον δημοσίᾳ. — **θάδιον... ἐξαλειφθῆναι**, εὐκόλος ἦτο οὐ μόνον ἡ ἐξάλειψις, ἀλλὰ καὶ ἡ σύγχρονος ἀντικατάστασις τοῦ ἐξαλειφθέντος ὀνόματος δι' ὀνόματος ἄλλου. — **ἐν ἐκεῖνοις**, δηλ. τοῖς καταλόγοις τῶν φυλάρχων. — **ἀναγκαῖον ἦν**, διότι ἄλλως θὰ ἐπλήρωνον τὸ ἔλλειπον αὐτοὶ οἱ φύλαρχοι ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων.

§ 8.

Οὐκ ἂν ἦν ἔξαρκος, δηλ. τοῦτο (τὸ ἱππεύσαι). — *ἔξαρκός εἰμί τι* = ἄρνούμαι τι. — *ὡς... πεποιηκώς* = ὡς ἔαν εἶχον διαπράξει... — *ἠξίου*, νοητέος ὁ ἂν. — *ἀποδείξας* = *εἰ ἀπέδειξα* = ἔαν ἠθελον ἀποδείξει. — *κακῶς πάσχω* = κακοποιοῦμαι· ποῖον τὸ ἐνεργητικόν τούτου; — *δοκιμάζεσθαι* = ; (§ 3 «δοκιμάζειν»). τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ *ἠξίου* (ἂν). — *χρῶμαι ταύτη τῇ γνώμῃ* = ἔχω ταύτην τὴν γνώμην. — *καὶ πολλοὺς μὲν...* = καὶ διὰ τοῦτο βλέπω ὅτι πολλοὶ μὲν... — *βουλευώ* = εἶμαι βουλευτής. — *χειροτονοῦμαι* = ἐκλέγομαι διὰ χειροτονίας. — *μηδὲν δι' ἄλλο* = διὰ μηδὲν ἄλλο. — *ἠγείσθε*, τίνος ἐγκλίσις; — *δι* = διότι. — *περιφανῶς* = φανερώς, ὀλοφάνερα. — *καταψεύδομαι τινος* = λέγω ψεῦδη ἐναντίον τινός. — *μοι* = πρὸς χάριν μου, παρακαλῶ.

Ταύτη τῇ γν., ὅτι δηλ. τὸ *ἱππεύειν* δὲν ἦτο ἀμάρτημα, ἔαν μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἐκακοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἱππεύσαντος. — *ἱπάρχους*, βλ. ἀνωτέρω (§ 6 «φυλάρχους»)· τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἱπάρχων, ὡς καὶ τῶν στρατηγῶν, ἦτο ἡ χειροτονία, ἐν ᾗ τῶν βουλευτῶν ἡ κλήρωσις. — *ταύτην... τὴν ἀπολογία*, τὴν περὶ τοῦ ἱππεύειν ἡ ἔννοια: ἔαν ἐπιμένω ἐν τῇ ἀπολογία μου εἰς τὴν περὶ τοῦ ἱππεύειν κατηγορίαν, πράττω τοῦτο, οὐχὶ διότι αὕτη ἡ κατηγορία ἔχει ἀνάγκην ἀπολογίας, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἐλέγξω τὴν ἀναίδειαν τῶν κατηγορῶν. — *ἀνάβηθι*, ἀποτείνεται πρὸς τὸν μάρτυρα· οἱ μάρτυρες ἀνέδαινον εἰς τινὰ ἔδραν κειμένην πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ῥήτορος. — *μαρτύρησον*, περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐπανόδου μου (§ 4)· διότι τὰ λοιπὰ εἶναι ἐν μέρει μὲν ἐπακολουθήματα τῆς πράξεως ταύτης, ἐν μέρει δὲ γενικῶς γνωστά, ὡς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ σανίδιον.

§ 9.

Αἰτία = κατηγορία. — *ὅ, τι δεῖ* = *τί δεῖ* = τίς ἡ ἀνάγκη. — *ἀγών* (δικαστικός) = δίκη. — *τὰ κατηγορημένα* = αἱ κατηγορίαι. — *ὡς ἂν δύνωμαι*, ἐπιτείνει τὸ ὑπερβτκ. διὰ *βραχυτάτων* (λόγων) = ὅσον τὸ δυνατόν συντομώτατα.

Αὐτῆς τῆς αἰτίας, ποίας; — *ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι*, ἐκτός δηλ. τῆς δοκιμασίας. — *παντός τοῦ βίου λ. διδ.*, διότι ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τί ἐξητάζετο; βλ. εἰσαγ. εἰς τὸν λόγον, σελ. 57.

§ 10.

Οὐσία = περιουσία. — *οὐ πολλῆς* = ὀλίγης. — *καταλειφθείσης*, μετχ. ἐνδοτκ. — *ἐκδίδωμι* = δίδω ἐξω τῆς οἰκίας, ὑπανδρεύω. — *ἐπιδίδωμι* = δίδω ὡς προίκα. — *ἐνειμάμην*, δηλ. τὴν οὐσίαν. — *νέμομαι πρὸς τινά* = διανέμω μετὰ τίνος. — *ὥστ' ἐκείνον...* = *ὥστ' ἐκείνον ὁμολογεῖν πλέον ἔχειν*. — *πλέον* = *πλεῖον μέρος*. — *ἐμοῦ τῶν πατρῶων*, ἀμφότεροι αἱ γενεαί. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ *πλέον* ἢ α' συγκριτική, ἢ β' διαιρετική. — *τὰ πατρῶα* = ἡ πατρικὴ περιουσία. — *ὥστε μηδεπώποιέ μοι μηδὲ π. ἐ. μ. ἐγκλ. γενέσθαι* = ὥστε οὐδέποτε ἕως τώρα νὰ ὑπάρξῃ οὐδὲ ἐκ μέρους ἐνός παρὰ-πονόν τι κατ' ἐμοῦ = ὥστε οὐδέποτε ἕως τώρα οὐδὲ εἰς νὰ παρα-πνεθῇ κατ' ἐμοῦ.

Καταλειφθείσης, ὑπὸ τίνος; — *τὰς τοῦ πατρός*, αἱ συμφοραὶ τοῦ πατρὸς ἦσαν συνέπειαι πολιτικῶν λόγων· διότι ἡ οἰκογένεια τοῦ Μαντιθέου διὰ τὰ ἀριστοκρατικά της φρονήματα δὲν εἶχε τὴν εὐνοίαν τοῦ δήμου. — *τὰς τῆς πόλεως*, συμφοραὶ τῆς πόλεως δὲν εἶναι μόνη ἢ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, περὶ ἧς εἶπεν ἐν § 4, ἀλλὰ καὶ πάσαι, αἵτινες τοὺς ἰδιώτας ἀναγκάζομένους νὰ μάχωνται καθίστασαν πενεστέρους. — *ἐξέδωκα*, ὁ ἀδελφὸς ὤφειλε κατὰ νόμον ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀδελφὴν ἢ τὰς ἀδελφάς, ἐπειδὴ οἱ υἱοὶ μόνον ἐκληρονόμου. — *τριάκοντα μνᾶς*, πόσας ἀττικὰς δραχμάς;

§ 11—12.

Τὰ ἴδια οὕτως διώκηκα = τὸν ἰδιωτικὸν βίον μου οὕτω ἔχω κανονίσει = ὁ ἰδιωτικὸς βίος μου τοιοῦτος ἔχει ὑπάρξει. — *τὰ κοινὰ* = ὁ δημόσιος βίος. — *περὶ δὲ τῶν κοινῶν* = ὡς πρὸς δὲ... — *τεκμήριον* = ἀπόδειξις. — *ἐπιείκεια* = ἠθικότης, εὐπρεπῆς συμπεριφορά. — *κύβοι* = τὰ ζάρια. — *πότος* = συμπόσιον, γλέντι. — *τὰς διατριβὰς ποιοῦμαι περὶ τι* = διατρίβω, ἐνασχολοῦμαι εἰς τι = κατασπαταλῶ τὸν χρόνον μου εἰς τι. — *διάφορος εἰμί τινι* = ἐχθρικῶς διάκειμαι πρὸς τινά, μισῶ τινά. — *λογοποιῶ* = πλάττω, διακίδω λόγους (ψευδεῖς). — *δίκη* = ἰδιωτικὴ δίκη. — *αἰσχρὰ* = ἔπιμος, ἐπανείδιστος. — *γραφῆ* = δημοσίᾳ δίκη. — *εἰσαγγελία* = δημοσίᾳ καταγγελία. — *γεγενημένην*, δηλ. πρὸς ἐμέ. — *δίκη γεγέ-*

νηται πρὸς ἐμὲ = ἔχω περιπλακῆ εἰς δίκην. — *ἀγών* = ; (§ 9). — *καθίσταμαι εἰς ἀγῶνας* = περιπλέκομαι εἰς...

Ἐπιεικείας, τὴν εὐπρεπῆ συμπεριφορὰν ὑπολογίζει ὁ ἀγορευτὴν ἐν τοῖς κοινοῖς, καθόσον ὁ ἠθικὸς ἰδιωτικὸς βίος παρεῖχεν ἐγγύτητα καὶ διὰ τὸν δημόσιον. — *περὶ κύβους*, οὗς τότε ἔπαιζον μετὰ χρημάτων οἱ νέοι λαμπρῶν οἰκογενειῶν. — *ὄψεσθε*, ἐάν δηλ. σεις θελήσῃτε νὰ ἐξετάσῃτε. — *λογοποιούντας*, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἢ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις. — *ἐπεθυμοῦμεν*, δηλ. αὐτοὶ τε (οἱ ἄσωτοι νέοι) καὶ ἐγώ. — *οὐκ ἂν τοιαύτην γν. εἶχον...*, δηλ. δὲν θὰ με ἐμίσειον καὶ δὲν θὰ ἐφλυάρουν περὶ ἐμοῦ καὶ δὲν θὰ ἐψεύδοιτο. — *δίκην*, ἀναφέρει ἐνταῦθα ἰδιωτικὴν δίκην, ἂν καὶ ὁμιλεῖ περὶ τῶν κοινῶν, διότι αἱ ἰδιωτικαὶ δίκαι στενωῶς συνεδέοντο μετὰ τοῦ δημοσίου βίου τῶν πολιτῶν. — *αἰσχράν*, οἷα θὰ ἦτο ἡ δίκη ἢ διὰ σφετερισμὸν τῆς προικὸς τῶν ἀδελφῶν ἢ ἢ διὰ σφετερισμὸν τῆς περιουσίας τοῦ ἀδελφοῦ κλπ. — *εἰσαγγελίαν*, αὕτη ἀνεφέρετο εἰς προδικσίαν καὶ εἰς ἄλλα μεγάλα ἐγκλήματα βλάπτοντα τὴν πολιτείαν. — *οὐδεὶς... γεγεννημένην*, οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πολὺ φιλόδοκοι διὰ τοῦτο τὸ ν' ἀπέχῃται τις τῶν δικαστηρίων εἴτε ὡς κατήγορος εἴτε ὡς κατηγορούμενος ἦτο ἐπικινετόν.

§ 13.

Πρὸς... τὰς στρα. = ὡς πρὸς τὰς... — *τοίνυν* = δέ. — *τοὺς πρὸς τοὺς πολεμίους* = τοὺς πολεμικοὺς. — *οἶον ἐμαυτὸν παρέχω τῇ πόλει* = πῶς προσφέρομαι, πῶς ἐκπληρῶ τὸ καθήκον μου πρὸς τὴν πατρίδα. — *βοηθεῖν*, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. ὁμᾶς *βοηθῶ* = σπεύδω πρὸς βοήθειαν. — *κατειλεγμένος* = ἐν ᾧ ἤμην ἐγγεγραμμένος ἐν τῇ καταλόγῳ. — *ἵππευεῖν*, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. — *ἵνα ἵππεύω*. — *ἀναβάντων*, μετχ. ἐνδοτκ. — *ἀναβαίνω ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀδοκίμαστος* = κατατάσσομαι εἰς τὸ ἵππικὸν ἄνευ (προηγούμενης) δοκιμασίας. — *ἡγούμενος*, μετχ. αἰτλγκ. — *τὸ πλήθος* = οἱ πολλοί, ὁ λαός. — *ἄδεια* = ἀσφάλεια.

Τὴν συμμ. ἐποιήσασθε πρὸς Β., αὕτη ἐγένετο τῷ 396 π. Χ. — *Ἀλιάρτον*, πόλιν ἐν Βοιωτίᾳ· εἰς ταύτην ἔσπευσαν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Θρασύδουλον πρὸς βοήθειαν τῶν Θηβαίων, μεθ' ὧν εἶχον συμμαχῆσαι πρὸς πόλεμον κατὰ τῶν Λακεδ. — *Ὀρθοβοῦ-*

λου, οὗτος ἦτο φύλαρχος τῆς φυλῆς τοῦ Μαντιθέου, δηλ. τῆς Ἀκαμαντίδος· ὡς τοιοῦτος εἶχε τὸν κατάλογον τῶν στρατευομένων ἵππέων τῆς φυλῆς του. — *ἀσφάλειαν εἶναι*, διότι τὸ ἵππικὸν τῶν Λακεδ. δὲν ἦτο ἀξίον λόγου καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ ἵππικὸν τῶν Ἀθην. αὐδένα διέτρεχε κίνδυνον. — *τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον*, διότι ἡ φάλαγξ τῶν Λακεδ., πρὸς ἣν θὰ ἐπολέμουσιν οἱ ὑπὸ τὸν Θρασύδ. ὀπλίται, ἦτο ἰσχυρά. — *ἀδοκιμάσιον*, πρὸ τοῦ καταταχθῆ τις εἰς τὸ ἵππικὸν ἐδοκιμάζετο προηγούμενος, ἂν ἦτο ἱκανὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ ἂν ἐγνώριζε νὰ μεταχειρίζεται τοὺς ἵππους. — *παρὰ τὸν νόμον*, τὸν κελεύοντα «ἐάν τις ἀδοκίμαστος ἵππεύῃ, ἄτιμον εἶναι». — *προσελθῶν*, δηλ. ἐν Ἀθήναις πρὸ τῆς ἐκστρατείας. — *ἐκ τοῦ καταλόγου*, δηλ. τῶν ἵππέων.

§ 14.

Συλλεγέντων... τῶν δημοτῶν = εἰτε συνηθροίσθησαν οἱ συνηθροῦμαι μου (πρὸ τοῦ δημάρχου πρὸς ἐπιθεώρησιν). — *ἔξοδος* = ἐκστρατεία. — *εἰδῶς*, μετχ. αἰτλγκ. — *ὄντας... ἀποροῦντας*, μετχ. κατγρμκ. ἐκ τοῦ εἰδῶς. — *προθύμως*, δηλ. εἰς τὸν πόλεμον. — *ἐφόδια* = τὰ κατὰ τὴν πορείαν ἔξοδα τῆς διατροφῆς. — *οἱ ἔχοντες* = οἱ εὐποροὶ. — *οἱ ἀπόρους διακείμενοι* = οἱ ἄποροι. — *αὐτὸς* = ἐγὼ ὁ ἴδιος. — *δυοῖν ἀνδροῖν*, τίνος πτώσεως; — *ὡς... κεντημένος* = διότι εἶχον...

Τῶν δημοτῶν, ἐννοοῦνται οἱ δημόται τοῦ δήμου Θορικῶν, εἰς ὃν ἀνήκε καὶ ὁ Μαντιθεός. Οἱ δημόται ἐκάστου δήμου ὁμοῦ ἐστρατεύοντο, τοὺς δὲ καταλόγους τῶν ὑποχρεομένων πρὸς στρατείαν δημοτῶν κατέγραφον οἱ δήμαρχοι. — *τῆς ἐξόδου*, δηλ. τῆς εἰς Ἀλιάρτον. — *ἐφοδίων*, ἡ πολιτεία παρεῖχεν εἰς ἕκαστον τῶν στρατευομένων καθ' ἐκάστην δύο ὄβολους μισθὸν καὶ δύο σιτηρέσιον· ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἐπῆρκον εἰς ἀπόρους ἀνθρώπους· διὰ τοῦτο οὗτοι ἐτόγγανον χρηματικῆς βοήθειας παρ' εὐπτόρων συνδηματῶν των. — *ἀνάβητε*, δηλ. ὑμεῖς, οἱ δύο συνδημόται μου, οἵτινες ἐτύχετε παρ' ἐμοῦ χρηματικῆς βοήθειας.

§ 15.

Εἰς Κόρινθον = εἰς τὴν χώραν τῆς Κορίνθου. — *γενομένης...* *προσιδῶτων*, μετχ. χροικ. — *ἀναδύομαι* = ἀποσύρομαι τῆς μάχης,

Καλοῦ

ἄρνούμαι νὰ πολεμήσω. — *τῆς πρώτης* (δηλ. *τάξεως*) = ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ. — *δυστυχησῶσης* (= *ἡττηθείσης*)... *ἀποθανόντων*, μετχ. ἔνδοτκ. — *ἀναχωρῶ* = ὑποχωρῶ, ἀποχωρῶ (ἀπὸ τῆς μάχης). — *σεμνός* = ὑπερήφανος, καυχηματίας. — *δνειδίξω τινὶ δειλίαν* = κατηγορῶ τινὰ ὡς δειλόν.

Μετὰ ταῦτα, δηλ. κατὰ τὸ θέρος τοῦ 394 π. Χ. — *εἰς Κόρινθον ἐξόδου γεν.*, οἱ Ἀθην. ἀπέστειλαν τοὺς συμμάχους (Κορινθίους, Θηβαίους, Ἀργεῖους κλπ., συνησπισμένοις κατὰ τῶν Λακεδ.) 6000 ὀπλίτας καὶ 600 ἵππεῖς ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Θρασυβούλου. Κατὰ τὴν μάχην δὲ τὴν συγκροτηθεῖσαν παρὰ τὴν Νεμέαν (τῷ 394) ἡττήθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδ. οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέστησαν μεγάλας ἀπωλείας. — *δτι δεήσει κινδυνεύειν*, διότι οἱ Λακεδ. καὶ οἱ σύμμαχοί των, πρὸς οὓς θὰ ἐπολέμουν οἱ Ἀθην., ἦσαν ἰσχυρότεροι. — *τῆς ἡμετέρας φυλῆς*, δηλ. τῆς Ἀκαμαντίδος. — *τοῦ σεμνοῦ Στειριῶς*, ἐννοεῖται ὁ Θρασύβουλος ὁ ἐκ τοῦ δήμου Στειρίας τῆς Πανδιονίδος φυλῆς, ὁ καταλύσας τὴν ἀρχὴν τῶν τριάκοντα καὶ ἀποκαταστήσας τὴν δημοκρατίαν τῷ 403 π. Χ.

§ 16.

Ἐν Κορίνθῳ; (§ 15 «*εἰς Κόρινθον*»). — *κατειλημμένων... ἐμβalόντος*, αἱ μετχ. αὐταὶ προσδιορίζουσι αἰτιολογ. τὴν χρονικ. μετχ. *ψηφισαμένων*. — *ἐν Κορίνθῳ χωρίων καὶ... φοβουμένων ἀπάντων...*, ἃς ἀποδοθῆ, ὡσεὶ ἦτο: *ἐν Κορίνθῳ χωρίων ἰσχ. κατειλημμένων, ὥστε...*, Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Β. ἐμβalόντος ἐψηφίσαντο οἱ ἄρχοντες ἀποχωρῆσαι τάξεις, αἰτινες βοηθήσουσι φοβουμένων δ' ἀπάντων... — *παριέναι* = νὰ περάσωσι (τὸν Ἴσθμὸν). — *οἱ ἄρχοντες* = οἱ στρατηγοί. — *ἀποχωρίζω* = ἀποσπῶ. — *τάξεις*, ἐνταῦθα = *φυλάς* ὡς καὶ κατωτέρω *τάξιν* = *φυλὴν*. — *αἰτινες βοηθήσουσι* = ἵνα αὐταί... — *φοβουμένων*, μετχ. ἔνδοτκ. — *εἰκότως* = εὐλόγως. — *ἀγαπητῶς* = *μόγισ* συναπτόν τῷ *σεσωσμένους* (δηλ. *ἡμᾶς*) = ἐν ᾧ μόλις καὶ μετὰ βίας (= μετὰ πόνου καὶ μόχθου) ἡμεῖς εἴχομεν σωθῆ. — *τὸν ταξίαρχον* = τὸν ταξίαρχον τῆς φυλῆς μου. — *ἀκληρωτὶ* = ἄνευ κλήρου.

Κατειλημμένων, οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι (Κορινθιοί, Θηβαῖοι, Ἀθηναῖοι κλπ.) εἶχον καταλάβει ὄχυράς θέσεις ἐν τῷ Ἴσθμῳ, ἵνα

ἐμποδίσωσι τοὺς Λακεδ. νὰ διαβῶσι διὰ τοῦ Ἴσθμου καὶ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ ἐκ τῆς Ἀσίας ἀνακληθέντος καὶ ἤδη προχωροῦντος κατὰ τῆς Βοιωτίας Ἀγησιλάου. — *ἀποχωρῆσαι*, δηλ. ἀπὸ τοῦ κυρίου σώματος τοῦ στρατοῦ, ὅπερ ἐν τοῖς κατειλημμένοις χωρίοις ἠδύνατο νὰ ἐλαττωθῆ ἄνευ κινδύνου. — *αἰτινες βοηθήσουσι*, αἱ τάξεις αὐταὶ θὰ ἐσπευδον εἰς βοήθειαν τῶν ἐν Βοιωτίᾳ συμμάχων, αἰτινες ἐμελλον ν' ἀγωνισθῶσι κατὰ τοῦ Ἀγησιλάου. — *ὀλίγω πρότερον*, δηλ. κατὰ τὴν γενομένην παρὰ τὴν Νεμέαν μάχην. — *τὸν ταξίαρχον*, ὁ ταξίαρχος, ἐννοεῖται, ὅφειλε μόνον ν' ἀναγγείλῃ τοῖς στρατηγοῖς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν τοῦ Μαντιθέου, ἐκεῖνοι δὲ θὰ ἀπεφάσιζον. Οἱ ταξίαρχοι ἦσαν 10, εἰς ἐξ ἑκάστης φυλῆς, ἡγούμενος ἕκαστος τῶν ὀπλιτῶν τῆς φυλῆς τοῦ ἦσαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν. — *ἀκληρωτὶ*, διότι ἐν ἐπικινδύνοις ἐπιχειρήσεσιν αἱ φυλαὶ, αἰτινες ἔπρεπε νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ὠρίζοντο διὰ κλήρου. — *τὴν ἡμετέραν τ. πέμπειν*, ἡ ἐπιθυμία αὕτη τοῦ Μαντιθ. δὲν ἐξεπληρώθη, διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι οὗτος δὲν μετέσχε τῆς ἐν Κορωνεῖα μάχης.

§ 17.

Τοῖς τὰ μὲν... τοῖς ἀξιοῦσι μὲν τὰ τῆς πόλεως πράττειν, ἀποδιδράσκουσι δὲ ἐκ τῶν κινδύνων. — *πράττω τὰ τῆς πόλεως* = ἀναμειγνύομαι εἰς τὰ πολιτικά, λαμβάνω μέρος εἰς τὰ δημόσια, εἰς τὴν διοίκησιν. — *ἀποδιδράσκουσι*, ὀριστκ. ἢ μετχ.; — *κινδυνεύειν ἐτόλμων* = ἀφόβως ἐπεζήτουν τὸν κίνδυνον. — *οὐ δεινὸν* = ἀκίνδυνον. — *εἰς κίνδυνον καθίσταμαι* = εἰς ἀγῶνα καθίσταμαι; (§ 12). — *βελτίων*; (§ 2 «*βελτίω*»). — *τυγχάνω ἀπάντων τῶν δικαίων* = εὕρισκω τὸ πλήρες δικαίον μου.

Τὴν γνώμην ταύτην, ὅτι δηλ. ἀξιώ πράττειν τὰ τῆς πόλεως καὶ ἀποδιδράσκω ἐκ τῶν κινδύνων. — *τὰ προσταττόμενα*, δηλ. ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. — *κινδυνεύειν ἐτόλμων*, πρβλ. τὰ μνημονευθέντα ἐν § 13 καὶ § 15-16. — *εἰ ποτε... καθίσταμαι*, ὡς νῦν. — *διὰ ταῦτα*, τίνα; — *ἀπάντων τῶν δικαίων*, ὡς ἐν τῇ προκειμένη περιπτώσει τῆς ἐπιδοκιμασίας μου ὡς βουλευτοῦ. — *ἀνάβητε*, δηλ. ὑμεῖς, οἱ μετ' ἐμοῦ συνεκστρατεύσαντες. — *τούτων*, δηλ. τῶν εἰρημένων ἐν § 15-16.

§ 18-19.

Τοίνυν =; (§ 13). — *φρουραὶ* = φυλακαὶ ὀχυρῶν φρουρῶν. — *ἀπολείπομαι* = μένω ὀπίσω. — *πώποτε* = ποτὲ ἕως τῶρα. — *τὰς ἐξόδους ποιοῦμαι* = ἐξέρχομαι = ἐκστρατεύω. — *ἀναχωρῶ* =; (§ 15). — *καίτοι* =; (§ 5). — *οἱ φιλοτίμως καὶ κοσμίως πολιτευόμενοι* = οἱ φιλότιμοι καὶ κόσμιοι πολῖται. — *σκοπεῖν* = νὰ κρίνη τις. — *κομῶ* = τρέφω (μακρὰν) κόμην. — *ἐπιτηδεύματα* = συνήθειαι, κλίσεις. — *τὸ κοινὸν τῆς πόλεως* = ἡ πολιτεία. — *ἀπ' ὄψεως* = ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ. — *μικρὸν διαλέγομαι* = ταπεινῆ τῆ φωνῆ συνδιαλέγομαι. — *ἀμπεχόμεαι* = ἐνδύομαι. — *πολλὰ κἀγαθὰ* = *πολλὰ ἀγαθὰ*. — *ἐργάζομαι τινά τι* = κάμνω τι εἰς τινα.

Τῶν... ἄλλων στρατ. καὶ φρουρῶν, τῶν μετὰ τὸ 394 π. X. — *ἐκ τῶν τοιούτων*, τῶν ἀνωτέρω δηλ. περιγραφέντων γενναίων τρόπων τοῦ Μαντιθέου. — *εἴ τις κομᾶ*, μακρὰν κόμην ἔτρεφον ἐν Ἀθήναις ἀριστοκρατικοὶ τινες νέοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Μαντίθεος, μιμούμενοι τοὺς Λάκωνας καὶ διὰ τοῦτο μισούμενοι ὑπὸ τῶν φανατικῶν δημοκρατικῶν. — *μικρὸν διαλεγόμενοι*, τὸ ἥρέμα βαδίζειν καὶ ταπεινῆ τῆ φωνῆ διαλέγεσθαι ἔθεωρεῖτο ὡς εὐπρεπὲς καὶ εὐγενές· τὸ δὲ μεγάλη τῆ φωνῆ λαλεῖν ἦτο σημεῖον ἀγροικίας. — *κοσμίως ἀμπεχόμενοι*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λακωνιστάς, οἳτινες ἐνεδύοντο ἀμελῶς. Ῥυπαρὸς τρίβων, σανδάλια ἀπλᾶ καὶ βακτηρία ἦσαν τὰ κυριώτερα τῆς ἐνδυμασίας των.

§ 20-21.

Αἰσθάνομαι τινος (μετὰ μετχ.) = ἐννοῶ, παρατηρῶ τινα (δτι...). — *ἄχθομαι τινι* = ἀγανακτῶ κατὰ τινος. — *νεώτερος* = πολὺ νέος. — *ἐν τῷ δήμῳ* = ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. — *ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πραγμάτων* = ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν μου ὑποθέσεων. — *καὶ ἑμαυτῷ δοκῶ διαιεθῆναι φιλοτιμότερον τοῦ δέοντος* = καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος φρονῶ ὅτι ἔδειξα φιλοτιμίαν (φιλοδοξίαν) περισσοτέραν τοῦ πρέποντος. — *ἄμα μὲν... ἄμα δὲ* = ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ. — *ἐνθυμοῦμαι τῶν προγόνων ὅτι...* = ἀναλογίζομαι ὅτι οἱ πρόγονοι... — *οὐδὲν οὐδόλως*. — *πράττω τὰ τῆς πόλεως*; (§ 17). — *τινός*, ἐνν. λόγου ἢ σημασίας. — *ὥστε ὁρῶν... τίς οὐκ ἄν...* = *ὥστε τίς ὁρῶν οὐκ*

ἄν... — *ἐπαίρομαι* = παρακινουῦμαι. — *τί* = διατί. — *ἂν ἄχθοισθε* = *ἄχθέσεσθε*.

Νεώτερος, ἂν καὶ ἐπετρέπετο ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους νὰ ὀμιλῇ τις πρὸ τοῦ δήμου, ὅμως ἀπρεπὲς ἔθεωρεῖτο ν' ἀγορεύσιν οἱ παντελῶς νέοι ὄντες. — *ὑπὲρ τῶν ἑμαυτοῦ πραγμ.*, ἴσως μετὰ τὰς συμφορὰς (§ 10) τοῦ πατρὸς του ἠπειλήθη διὰ δημεύσεως ἢ περιουσία καὶ ἠναγκάσθη ὁ Μ. νὰ δημηγορήσῃ, ὅπως σώσῃ αὐτήν. — *τοὺς τοιούτους μόνους*, δηλ τοὺς λέγειν ἐν τῷ δήμῳ ἐπιχειροῦντας. — *ταύτην τὴν γνώμην*, τίνα; — *οὐ γὰρ ἕτεροι... ὑμεῖς*, ἡ ἔννοια: σεῖς αὐτοὶ διὰ τῆς γνώμης σας (*τοὺς τοιούτους... εἶναι*) παρακινεῖτέ τινας ν' ἀναμιχθῶσι προῶρως καὶ ἴσως λίαν προθύμως εἰς τὰ πολιτικά· πῶς λοιπὸν θὰ ἠδύνασθε δικαίως νὰ κρίνητε δυσμενῶς περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ἀφ' οὗ σεῖς εἰσθε κριταὶ περὶ τούτου, τοῦ ὁποίου σεῖς αὐτοὶ εἰσθε αἴτιοι; Τοῦτο θὰ ἐγίνετο, ἐὰν ἄλλοι — καὶ ὄχι σεῖς — ἔκρινον τούτους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΦΙΛΩΝΟΣ ΛΟΓΟΝ

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν προηγούμενον λόγον ἐν τῷ προκειμένῳ ἔχομεν κατηγορίαν τινὰ γενομένην κατὰ τὴν δοκιμασίαν βουλευτοῦ. Ὁ Φίλων ἐκ τοῦ δήμου Ἀχαρνῶν τῆς Οἰνηίδος φυλῆς εἶχε κληρωθῆ βουλευτῆς καὶ ἔμελλε νὰ δοκιμασθῆ ὑπὸ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, ἂν ἦτο ἄξιος ν' ἀναλάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦτο. Τότε ἐνεφανίσθη διὰ τοῦ παρόντος λόγου τοῦ Λυσίου κατήγορός τις, μέλος τῆς βουλῆς τοῦ προηγουμένου ἔτους, καὶ κατηγορεῖ τοῦ Φίλωνος ὡς ἀναξίου διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα.

Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας, πιθανῶς τῷ 398 π. Χ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΦΙΛΩΝΟΣ ΛΟΓΟΝ

§ 1-2.

Ῥομην = ἐνόμιζον (πρότερον). — *εἰς τοῦτο τόλμης* = εἰς τοσαύτην θρασύτητα. — *ἐθελῆσαι = τολμῆσαι*. — *ἐλθεῖν εἰς ὑμᾶς* = νὰ ἐμφανισθῆ πρὸ ὑμῶν. — *ἐν τι τολμηρός ἐστι = ἐν τι τολμᾷ*. — *τὰ βέλυστα* = τὰ συμφορώτατα. — *βουλευσείν = συμβουλευσείν*. — *ἐνεσθιν ἐν τῷ ὄρκῳ* = κελεύει ὁ ὄρκος. — *ἀποφαίνω* = φανερώνω, δείκνυω. — *οἱ λαχόντες* = οἱ διὰ κλήρου ἐκλεχθέντες. — *ἀνεπιτήδειος* = ἀνάξιος. — *βουλεύω* = ; (I, § 8). — *ἰδία ἐχθρα* = προσωπική ἐχθρα. — *μεταπορεύομαι = μετέρχομαι* = ἐπιδιώκω νὰ ἐκδικήσω. — *τὸ δύνασθαι* = ἡ δύναμις, ἡ ἰκανότης. — *(τὸ) εἰσθῆναι* = ἡ συνθήκη. — *ἐν ὑμῖν = εἰς ὑμᾶς* (§ 1). — *ἐπαίρομαι* = ; (I, § 21). — *πιστεύω τινί* = ; (I, § 2). — *τοῖς ὄρκοις* = τῷ ὄρκῳ. — *ἐμμένω* = μένω σταθερός.

Δοκιμασθησόμενον, περὶ τῆς δοκιμασίας βλ. εισαγ. εἰς τὸν ὑπὲρ Μαντιθέου λόγον ἐν σελ. 57.

§ 3-4.

Ὅκ ἀπὸ ἴσης παρασκευῆς ἐγὼ τε... καὶ οὗτος... = δὲν εἶμαι ἐγὼ οὕτω παρεσκευασμένος (ἰκανός) ν' ἀποδείξω τί πράγμα εἶναι οὗτος, καθὼς ἦτο (ἰκανός) οὗτος νὰ διαπράξῃ τὰς κακὰς αὐτοῦ πράξεις. — *ἐλλείπω* = παραλείπω. — *τῷ λόγῳ* = ἐν τῷ λόγῳ. — *οὐκ ἂν δίκαιος εἴη οὗτος...* = οὐ δίκαιον ἔσται τοῦτον... — *δει = εἴ τι*. — *ἐκ τούτων* = διὰ τοῦτο. — *ἐνδεῶς* = ἐλλειπῶς. — *διὰ τὴν περὶ αὐτὸν καλίαν* = διὰ τὴν καλίαν αὐτοῦ. — *εἰρηκῶς ἂν εἴην* = ἐρῶ. — *ἀποφῆναι*, τοῦ ἀποφαίνω = ; (§ 2). — *ἐξ ὧν...* = λαμβάνοντες ἀφορμὰς ἐκ τούτων, τὰ ὅποια... — *ὑπολείπω* = παραλείπω. — *περὶ ὧν...* = δι' ὧν... — *σκέψασθαι* = κρῖναι.

Γνώσεσθε, δηλ. ἐκ τοῦ ἐμοῦ λόγου καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἀμαρτημάτων τοῦ Φίλωνος. — *ἀπειρίαν*, δηλ. περὶ τὸ λέγειν. — *μείζω*, τίνων;

§ 5—6.

Βουλευώ =; (§ 2). — *περὶ ἡμῶν* = *ὑπὲρ ἡμῶν* = πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων ἡμῶν. — *πρὸς τῷ εἶναι* = ἐκτὸς τοῦ εἶναι. — *τὰ διαφέροντα* = αἱ διαφοραί. — *εὖ τε πράττειν... καὶ ἀνεπιτηδείως* (= *κακῶς* [δηλ. *πράττειν*]) = ἐὰν εὖτυχη... ἢ δυστυχῆ. — *διὰ τὸ ἀναγκ...* = *διὰ τὸ ἡγεῖσθαι εἶναι ἀναγκαῖον σφίσι αὐτοῖς μετέχειν*. — *τὸ μέρος* = τὸ προσήκον μέρος. — *καὶ τῶν ἀγαθῶν*, νοητέα καὶ ἐνταῦθα πρὸ τῆς γενκ. ἢ αἰτιατκ. *τὸ μέρος*. — *φύσει πολῖται* = γνήσιοι πολῖται. — *χεῶμαι γνώμη* = φρονῶ. — *τὰ ἐπιτήδεια* = τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — *δτι ῥαδίως ἄν... = δτι ῥαδίως ἔλθοιεν ἄν ἐπὶ τό... κέρδος παρέντες τό...* — *ῥαδίως* = εὐκόλως, ἐλαφρᾶ τῇ συνειδήσει. — *ἔρχομαι ἐπὶ τὸ κέρδος* = ἐπιδιώκω (ἐπιζητῶ) τὸ κέρδος. — *παρέντες* = ἀφήσαντες κατὰ μέρος, παραμελήσαντες. — *οὐσία* =; (πρβλ. I, § 10).

Ἐγὼ γάρ, αἰτιολογεῖ τὸν ἐν § 2 διόχυρισμὸν τοῦ ῥήτορος, δτι οὗτος αἰσθάνεται ἑαυτὸν ὑπόχρεων νὰ κατηγορήσῃ τὸν Φίλωνα ὡς ἀνάξιον διὰ τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα. — *τούτου*, δηλ. τοῦ εἶναι πολίτας. — *τούτοις*, δηλ. τοῖς ἐπιθυμοῦσιν εἶναι πολίταις.

§ 7.

Περὶ πλείονος ποιούματι = περισσότερο φροντίζω περὶ τίνος. — *κρείττον* = συμφορώτερον. — *διάγω τὸν βίον* = ζῶ. — *πολίτης* = συμπολίτης. — *κινδυνεύω* = ῥιψοκινδυνεύω.

§ 8—9.

Ἐκκηρύττω = διὰ προκηρύξεις ἐκδιώκω, ἐξορίζω. — *τέως* = ἐπὶ τινα χρόνον. — *ἀγρός* = ἐξοχικὴ οἰκία. — *ὑπερορία (γῆ)* = ἡ ἐκτὸς τῶν ὀρίων χώρα, ἢ ἀλλοδαπή. — *οἶος τ' εἶμι* = δύναμαι. — *συσκευάζομαι τὰ ἐμανιοῦ* = ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου πρὸς ἀναχώρησιν. — *ἐξοικῶ* = μετοικῶ, μεταναστεύω. — *κατατίθημι μετοίκιον* = καταβάλλω, πληρώνω ὡς μέτοικος φόρον. — *ἐπὶ προσιάτου οἰκῶ* = κατοικῶ ὑπὸ τὴν προστασίαν

προστάτου. — *μετοικῶ* = ζῶ ὡς μέτοικος. — *τοίνυν*, ἐνταῦθα = προσέτι. — *μεταβάλλομαι* = ἀλλάσσω πολιτικὰ φρονήματα. — *ἐν οἷς ἔπραττον* = ἐν ταῖς πράξεσιν, ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν αὐτῶν. — *ἐπὶ κατεργασμένοις* = μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, μετὰ τὴν νίκην τῶν ἀπὸ Φυλῆς. — *ἐλθεῖν* = *ἐπανελθεῖν*. — *κατεργασάμενός τι* = ἀφ' οὗ ἐκτελέσῃ τι. — *κοινὴ πολιτεία* = δημοκρατία (ἦς ἀπὸ κοινοῦ μετέχουσι πάντες οἱ πολῖται). — *οὐδ' ἔστιν ὄπου* = καὶ οὐδαμοῦ. — *τάξαι* = εἶνα ὀρίσητε τὴν ἐν τῷ στρατῷ θέσιν του.

Ἡ συμφορὰ, ἡ κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα ἀρχὴ τῶν τριάκοντα. — *οἱ ἀπὸ Φυλῆς*, οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον φυγάδες (βλ. ἐν σελ. 60). — *οἱ μὲν εἰς τὸ ἄσιον*, δηλ. οἱ φρονούντες τὰ τῶν τριάκοντα. — *οἱ δ' εἰς τὸν Π.*, οἱ φρονούντες τὰ τῶν δημοκρατικῶν φυγάδων. — *Ἄρωπος*, πόλις ἐν ταῖς μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας· αὕτη τὸ πάλαι (πρὸ τοῦ 411) ἦτο ὑποτελής τοῖς Ἀθηναίοις, τότε δέ, καθ' ὃν χρόνον μετέφηκον ἐκεῖσε ὁ Φίλων, ὀλιγαρχεῖτο κατεχομένη ὑπὸ Βοιωτῶν. — *μετοίκιον* ἐκαλεῖτο ὁ φόρος, ὃν ἐπλήρωνον οἱ ὡς μέτοικοι ζῶντες ἐν τινὶ πόλει· ἐν Ἀθήναις ἦτο 12 δραχμ. κατ' ἔτος. — *ἐπὶ προσιάτου*, ὁ *προστάτης* ἀντεπροσώπευε τὸν ἐστερημένον παντὸς δικαίου μέτοικον ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιτείαν. — *παρ' ἐκείνοις*, δηλ. τοῖς Ἄρωποσι. — *ἐνιοὶ τινες τῶν π.*, ἐννοοῦνται οἱ φίλοι τῆς ὀλιγαρχίας. — *συγκατελθεῖν*, δηλ. τοῖς φυγάσι, τοῖς δημοκρατικοῖς. — *ὑμῖν*, τοῖς Ἀθηναίοις, τοῖς στρατηγοῖς.

§ 10—11.

Τί ποτε = τί ἄρα γε. — *ἐποίησεν ἄν (ἡμᾶς)* = θὰ ἔκαμνον εἰς ἡμᾶς. — *πράττοντας (οὕτως) ὡς μὴ ἐβουλόμεθά γε* = ἐὰν διεκεῖμεθα οὕτως, ὡς βέβαια δὲν ἠθέλομεν = ἐὰν ἐδυστυχοῦμεν. — *ἐκούσιον*, κτηρμ. — *γνώμη* = ἐκ προαιρέσεως, ἐκουσίως. — *ἐπιβουλή* = κακὴ προαίρεσις. — *καθέστηκε* = ὑπάρχει, ἐπικρατεῖ. — *ἔθος* = ἐθιμον. — *τῶν αὐτῶν ἄδ.*, γενκ. τῆς αἰτίας εἰς τὸ *δργίζεσθαι* καὶ εἰς τὸ *συνγνώμην ἔχειν*. — *μάλιστα* = σφόδρα. — *μάλιστα* = εὐκολώτατα. — *ἀδύνατος τῷ σώματι* = σωματικῶς ἀνίκανος, ἀσθενής.

Διὰ συμφορὰς ἰδίας, ὡς ἀσθένειαν, πενίαν κ.τ.τ. — *τούτο*, τί;

§ 12 — 14.

Ταλαιπωρῶ = υποφέρω ταλαιπωρίας, κακοπαθῶ. — **οὐσία** = ; (§ 6). — **λειτουργῶ** = υπηρετῶ τὴν πολιτείαν. — **δυνατός**, κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ χρήματα. — **ἀπεχθάνομαι τινι** = μισοῦμαι ὑπό τινος. — **οὐ τι** = οὐδὲν. — **οἱ ἕτεροι** = ἡ μία ἐκ τῶν δύο (πολιτικῶν) μερίδων. — **τοῖς γενομένοις** = **τοῖς μείνασι**. — **ὡς** = πρὸς. — **συγκατέρχομαι τινι** = ἐπιανέρχομαι μετὰ τινος (ἐκ τῆς ἐξουσίας). — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. — **περίεστι** = ὑπολείπεται. — **μετέσχε τῶν αὐτῶν πραγμάτων τούτῳ** = ἐπραξεν ὑπὲρ τῆς πόλεως τὰ αὐτὰ τούτῳ, δηλ. ἔμεινεν οὐδέτερον. — **λαμβάνω τὴν πόλιν** = ἀναλαμβάνω τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως. — **ὡς οὖν ὄκει...** ὅπλα, ἀντικμ. τοῦ ἀκούσατε. — **ἐπὶ προστάτου οἰκῶ** = ; (§ 9). — **ίδεμαι τὰ ὅπλα** = τάσσομαι εἰς μάχην.

Λειτουργεῖν, διὰ τῆς παροχῆς ὀπλων καὶ χρηματικῶν βοηθειῶν (§ 15). — **ἀποδείξω**, διὰ μαρτύρων (§ 14). — **ἀμφοτέρους**, τοὺς τ' ἐξ ἄστεως καὶ τοὺς ἐκ Πειραιῶς. — **φυγὰς...** **γενόμενος**, πρὸλ. § 8. — **πρῶτον**, τοῦτο ὑποδηλοῖ ὅτι βραδύτερον θὰ προσκαλέσῃ καὶ ἄλλους περὶ ἄλλων μάρτυρας.

§ 15 — 16.

Τῷ σώματι = προσωπικῶς· συναπτέον τῷ βοηθῆσαι· **βοηθῶ** = ; (I, § 13). — **ἐπιγενομένην** = ἀφινιδίως ἐπελθοῦσαν. — **ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων** = ἐκ τῆς περιουσίας του. — **ἐπαγγειλάμενος αὐτὸς** = ἐξ ἰδίας προαιρέσεως· ἢ μετχ. κατ' ὄνομαστ. ὡς εἰ προηγεῖτο ἀντὶ τοῦ «**ὄπολείπεται αὐτῷ λέγειν**» τὸ «**ἴσως ἐρεῖ**». — **εἰσενεγκεῖν...** ἢ **ὀπλίσαι**, ὡφείλεν ὁ βῆτωρ κατὰ τὸ κατέστη νὰ εἴπῃ εἰσήνεγκεν... ἢ **ὀπλίσεν**· ἀλλὰ μετέβαλεν ἐξ εἰδικοῦ τὸν λόγον εἰς ἀπαρεμφάτους ἐξαρτωμένας ἐκ τοῦ λέγειν. — **τὸ πλήθος τὸ ὑμέτερον** = ὁ δῆμος, ἢ δημοκρατία. — **δημοτῶν** = ; (πρὸλ. I, § 15 «**συλλεγέντων τῶν δημοτῶν**»). — **ὥσπερ**, ἐνν. **ἐποίησαν**. — **ἐγγίγνεται** = **ἔξεστι** = εἶναι δυνατόν. — **ἤδη** = τώρα, ἀμέσως. — **παρελθόντι** = **ἐπειδὴν παρελθῶ**· **παρέρχομαι ἐνθάδε** = ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα τοῦτο.

Υστερον, δηλ. μετὰ τὴν ἀγόρευσίν μου. — **οὐκ ἔξεσται...**, διότι ἐν τῇ δοκιμασίᾳ εἰς τοὺς διαδίκους δὲν ἐπετρέπετο δευτερολογία.

— **κάλει**, ἀποτείνεται πρὸς τὸν κήρυκα. — **Ἀχαρνεύς**, ὁ κάτοικος τῶν Ἀχαρνῶν (σήμερον Μενιδίου), μεγάλου καὶ εὐπόρου δήμου τῆς Οἰνηίδος φυλῆς.

§ 17 — 18.

Ὅπως = πῶς. — **κατάστασις** = πολιτικὴ κατάσταση. — **παρεσκευάσατο** = **διενοήθη**. — **τοιέ μὲν... τοτέ δὲ** = ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ. — **ἑτέροις ἠγούμενος** = ὡς δὴ γὰρ ἄλλων. — **κατέμειναν** = ἔμειναν διαρκῶς (τ. ἔ. καθ' ἑλλην τὴν διάρκειαν τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν). — **ἔχοντες...** ὄντες, ἢ α' τροπικῆ, ἢ β' αἰτιολογ. τοῦ κατέμειναν. — **περὶ πλείονος ποιῶμαι** = ; (§ 7). — **δι' αὐτὸ τοῦτο** = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — **ἐπεξέρχομαι τινα** = καταγγέλλω, καταδιώκω τινά, καταμαρτυρῶ τινος.

Ἐτέροις, Ὀρωπίοις καὶ Βοιωτοῖς. — **ἐν τοῖς δήμοις**, ἢ Ἀττικῆ ἤτο διηρημένη ἀπὸ τοῦ Κλεισθένους εἰς 10 φυλάς καὶ 100 δήμους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν τελευταίων βαθμιαίως ἠδύξθη εἰς 174, ὧν 10 ἀνήκον εἰς τὸ ἄστυ. Ἐνταῦθα νοσῶνται οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς (164) δήμοι.

§ 19.

Ἀφελόμενον, ἃ εἶχον = **ἀφελόμενον ἐκείνους ταῦτα, ἃ εἶχον**. — **δοκιμάζομαι** = ἐπιδοκιμάζομαι, ἐγκρίνομαι βουλευτῆς. — **κἂν** = καὶ ἐάν. — **ὄσιουσὺν** = ὄσιοςδέποτε. — **παραγίγνομαι** = παρουσιάζομαι. — **ἠγοῦμαι τι μέγα εἶναι** = ἀποδίδω εἰς τι μεγάλην σημασίαν. — **ὕπερμισῶ** = μισῶ ὑπερβαλλόντως. — **παρ' εαυτῶν** = ἐκ τῆς περιουσίας των. — **τούτων ἀφ. τὰ ὑπάρχοντα**, παρατηρητέα ἢ μετὰ γενκ. καὶ αἰτ. σύνταξις τοῦ ἀφαιρεῖσθαι· προηγουμένως πῶς συνετάχθη τοῦτο;

Τῶν ἀδικηθέντων, ὑπὸ τίνος; — **μέγα αὐτὸ ἠγήσασθε**, διότι οἱ μέλλοντες νῦν νὰ προσέλθωσι μάρτυρες ἦσαν πολὺ γέροντες.

§ 20.

Τοίνυν = ; (§ 9). — **δ,τι** = διατί. — **διαφερόντως** = διαφόρως, ἄλλως. — **γιγνώσκω** = κρίνειν. — **οἱ οἰκείοι** = οἱ συγγενεῖς. — **τοιαῦτα**, δηλ. ἃ οἱ οἰκείοι γινώσκουσι περὶ αὐτοῦ. — **ἡμᾶρ**

τητο αὐτῷ = εἶχε πραγθῆ ἀμάρτημα ὑπ' αὐτοῦ. — δίκαιον εἶναι (τοῦτον), προσωπ. σύνταξις: (δίκαιός ἐστι ἀποδοκιμασθῆναι). — παρήσω = ; (§ 6 «παρέντες»). — ἐξ ὧν δέ... = τεκμαιρομένοις δὲ ὑμῖν ἐν τούτων, ἃ τελευτ. τὸν βίον διεπράξατο, ῥαδίον ἐστι γνῶναι... — τεκμαίρομαι = συμπεραίνω. — διαπραττομαί τι = ποιῶ τι. — περὶ αὐτήν = εἰς αὐτήν.

§ 21—23.

Ἡπίστησεν, ἀόρ. τοῦ ἀπιστώ = δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνην, δὲν ἐμπιστεύομαι. — τούτῳ ἑαυτὴν ἐπιτρέψαι = γὰ παραδοθῆ εἰς αὐτὸν (ὅπως θάψῃ αὐτήν). — οὐδὲν προσήκουσα = ἂν καὶ οὐδὲ λως ἦτο συγγενής. — εἰς ταφήν = πρὸς ἐνταφιασμόν. — τρεῖς μνᾶς ἀργυρίου = 300 δραχμάς ἀργυρᾶς. — ὄντα = ἂν καὶ ἦτο. — ἄρα = ἄρα γε δέν. — διὰ τὸ προσήκειν = διὰ τὴν συγγένειαν. — τὰ δέοντα = τὸ καθήκον του. — ποιήσαντα ἂν = ὅτι ποιήσειεν ἂν. — πέφυκα (μετ' ἀπρμφ.) = εἶμαι ἐκ φύσεως τοιοῦτος, ὥστε γὰ... — μάλιστα ἀνέχομαι = μεγίστην ὑπομονὴν δεικνύω. — διὰ τὸ δοκιμάζειν = διὰ τὸ κρίνειν. — ἔλεγχος = αὐστηρὰ ἐξέτασις. — ἐνόμιζε τοῦτον... = ἐνόμιζε τοῦτον φέρειν ἂν ἀπὸ ἑαυτῆς καὶ τεθνεώσης. — φέρω ἀπὸ τινος = ληστεύων τινὰ ὠφελοῦμαι ἀπ' αὐτοῦ. — τεθνεώς = νεκρός. — ἀμαρτάνω περὶ = ἀμαρτάνω εἰς. — ἀναγκαῖοι = συγγενεῖς. — γέ = πολλῷ μᾶλλον.

Ἐαυτὴν ἐπιτρέψαι, ἢ δυσπιστία αὐτῆ ἦτο μέγιστον ὄνειδος διὰ τὸν υἱὸν διότι ἢ νομιζομένη ταφή τῶν γονέων ἔθεωρεῖτο ὡς τὸ πρῶτιστον καθήκον τῶν τέκνων. Διὰ τοῦτο καὶ ἢ παράλειψις τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος τούτου ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τῶν ἀρχόντων καὶ ἀπεδοκιμάζετο ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἐμερίμνησε διὰ τὴν ταφήν τῶν γονέων. — εἰ μήτηρ, ἢ πρότασις ἀρχεται, ὡς δεικνύει τὸ πέφυκε, γενικῶς, στρέφεται ὅμως διὰ τοῦ ἐνόμιζε εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν. — τὰ γινόμενα, δηλ. ὑπὸ τῶν παίδων. — κἂν ἀπὸ τεθνεώσης φέρειν, ἢ λήστευσις τοῦ νεκροῦ θὰ ἐγένετο, διότι ὁ Φ. δὲν θὰ ἔδαπάνη διὰ τὴν ταφήν τὰ χρήματα, ἃ θὰ ἐλάμβανε· ἢ δὲ φράσις ἀπὸ νεκροῦ φέρειν ἦτο παραιμιώδης λεγομένη ἐπὶ τυμωρῶρων καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις ἀίσχροχερδῶν ἀνθρώπων. — καὶ ταῦτα, ὡς περ τίνα ἄλλα;

§ 24—25.

Τι βουλευθέντες = τί βουλόμενοι = ἔνεκα τίνος, διατῆ. — ἀδικῶ περὶ τίνα = ἀδικῶ τίνα. — τοιγάροι = διὰ τοῦτο ἀκριβῶς. — ὡς περ τότε κανόν, δηλ. φανερόν ἐποίησε. — ὕστερον τῶν ἔργων = μετὰ τὰς (ἀγαθὰς) πράξεις. — πᾶσι = κατὰ τὴν κρίσιν πάντων. — τὰς χάριτας = τὰς προσηκούσας χάριτας, τὴν προσήκουσαν ἀμοιβήν. — ἀποδιδόναι, δηλ. ἐκάσιω. — ἤδη — ἤδη, τὸ α' = πρότερον, τὸ δὲ β' = εὐθύς, ἀπὸ τῶρα. — τιμηθήσεται = θὰ εἶναι τιμημένος (θὰ λάβῃ δηλ. τὸ τιμητικὸν ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ). — ἅπαντας, δηλ. τοὺς τε πονηροὺς καὶ τοὺς χρηστοὺς. — κίνδυνος, δηλ. ἐστι. — ὁμοίως, δηλ. ἑαυτοῖς. — ἐπιτηδεύματα = πράξεις. — τῶν αὐτῶν εἶναι = ἔτι εἶναι ἴδιον τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων. — ἀμνημονῶ = οὐ μέμνημαι, οὐ τιμῶ. (ὡς περ) τότε, τότε;

§ 26.

Ταῖς ἐσχάταις ζημίαις = ταῖς αὐστηροτάταις ποιναῖς. — οὐχ ὅπως = οὐ μόνον οὐ. — παρασκευάζεται = ; (§ 17 «παρασκευάσατο»). — μεγίστη ἀτιμία = στέρησις ἀπάντων τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Ταῖς ἐσχ. ζημίαις, δηλ. δημεύσει τῆς οὐσίας, ἀτιμία, ἀειφυγία, θανάτω.

§ 27—28.

Τὸ μὴ παραγενέσθαι = ἢ ἀπουσία (του ἐκ τοῦ ἄστεως). — νόμος ἂν ἔκειτο = θὰ ὑπῆρχε νόμος. — περὶ αὐτοῦ, δηλ. τοῦ ἀδικήματος. — διαρρηθῆναι = ῥητῶς, σαφῶς. — γνώσεσθαι = ; (§ 20 «γινώσκουσιν»). — ἐτήτωρ = πολιτικός. — ἐνθυμούμαι = διανοοῦμαι. — οὐ γὰρ ἂν... ἐτέθη νόμος, δηλ. εἰ νομοθέτης ἤλπισεν ἀμαρτήσεσθαι... — δῆπου = βεβαίως. — λείπω τὴν τάξιν (ἐν τῇ μέτῃ) = λιποτακτῶ. — εἰς τοῦτο, δηλ. εἰς κίνδυνον. — ὡς ἀδικοῦντος, δηλ. αὐτοῦ (τοῦ λιπόντος τὴν τάξιν). — σφόδρα γ' ἂν, δηλ. ἐτέθη νόμος = βεβαίωτατα θὰ ἐνομοθετεῖτο.

Νόμος ἂν ἔκειτο, ὁ νόμος τοῦ Σόλωνος, καθ' ὃν πᾶς Ἀθηναῖος

ὄφειλεν ἐν στάσει νὰ μετέχη αὐτῆς καὶ νὰ μὴ μένη οὐδέτερος, φαίνεται ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δυσίου εἶχε περιέλθει εἰς ἀχρησίαν. — οὐ γὰρ ἂν δήπου κτλ., ἢ ἔννοια: ἐὰν ὁ νομοθέτης παρεδέχετο ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ διαπραχθῆ τοιοῦτο ἔγκλημα, βεβαίως δὲν θὰ παρέλειπε νὰ γράψῃ νόμον διὰ τὸ ἔγκλημα αὐτό, ἀφ' οὗ ἔγραψε νόμον δι' ἄλλα ἀδικήματα ἤτιον ἀσήμαντα. — ἑτέρους, δηλ. τοὺς πολίτας. — (εἶ) τις, δηλ. ὁ ἡγετὴρ ἢ νομοθέτης.

§ 29 — 30.

Εἰκότως = ; (I, § 16). — *ἐπιτιμῶ τινι* = ψέγω, κατακρίνω τινά. — οὐ κατὰ τὸ προσῆκον *ἐαυτοῖς* = ὑπὲρ τὸ προσῆκον *ἐαυτοῖς*. — *ἀξίως τῆς πόλεως* = ὡς ἀπῆται ἢ ἀξιοπρέπεια τῆς πόλεως. — *γέ... γέ, ὁ ἀ'* = πραγματικῶς, ὁ β' = τοῦλάχιστον. — *δι' ὅ, τι ποτὲ* = διατὶ ἀρά γε. — *τοὺς ἀγ...* = τοὺς γιγνομένους ἀγαθοὺς ἀνδρας. — *περὶ τὴν πόλιν* = εἰς τὴν πόλιν. — *τῶν γεγενημένων*, δηλ. ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἀνδρῶν. — *τῶν γενησομένων*, δηλ. ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἀνδρῶν. — *προθυμῶνται*, δηλ. οἱ πολῖται. — *ἐκ παρασκευῆς* = ἐκ προθέσεως. — *μηδὲ ἐξ ἑνὸς* = ἐκ μηδενός.

Οὐ κατὰ τὸ προσῆκον *ἐαυτοῖς*, διότι ὡς ξένοι δὲν ὑπεχρεοῦντο βεβαίως εἰς θσας καὶ οἶας οἱ ἄστοι εἰσφοράς ἐν πολέμῳ. — *ἐτιμήσατε*, διὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς *ἰσοτελείας*: ἰσοτελεῖς δὲ γινόμενοι οἱ μέτοικοι ἀπηλλάσσοντο τοῦ μετοικίου καὶ ἀνευ προστάτου ἐν τοῖς δικαστηρίοις αὐτοὶ ἠγωνίζοντο ὑπὲρ τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκτήσεως γῆς καὶ οὐκίας. — *τῆ παρούσῃ ἀτιμίᾳ*, δηλ. τῆ ἀποδοκιμασίᾳ. — *ἀμφοτέρω ταῦτα*, δηλ. τὸ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀτιμάζειν τοὺς κακοὺς.

§ 31.

Ἀπόρρητα = μυστικά ἀποφάσεις τῆς βουλῆς (μυστικά τοῦ κράτους). — *τὰ προειρημένα* = τὰ ἐνώπιον τῶν πολιτῶν παρηγγελλόμενα διὰ τοῦ ὄρκου. — *πρότερον*, ἄρσενκ. γένους. — *τῶν κατεργασαμένων*, δηλ. τι τῶν *τῆ κοινῆ πολιτεία συμφερόντων* (πρβλ. § 9). — *σωσάντων*, δηλ. *τὴν κοινὴν πολιτείαν*. — *σχέτλιον* = *ἀτοπον*. — *περὶ οὐδενὸς ἠγοῦμαι τινα* = οὐδόλως λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τινά.

Ποίων . . . ὄρκων, ἐννοεῖ τὸν βουλευτικὸν ὄρκον, περὶ οὗ ἴδὲ § 1. — *τοὺς παιρίους θεοὺς*, παρὰ τὸν ὄρκον, ὃν εἶχε δώσει ὡς ἔφηρος: «*ἀμυνῶ ὑπὲρ ἱερῶν*». — *χε. υ* βουλευσαί περὶ τῆς π., διότι ὁ βουλευτικὸς ὄρκος ἐκέλευε «*τὰ βέλτιστα βουλευσείν τῆ πόλει*» (§ 1). — *οὐδὲ ἐλευθερῶσαι τὴν π.* ἐβουλήθη, ἐν ᾧ εἶχεν ὄρκισθῆ ὡς ἔφηρος: «*ἂν τις ἀναιρῇ τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἰδρυθένους, ἀμυνῶ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων*».

§ 32 — 33.

Παρασκευάζονται = ; (§ 17). — *δεισθαι ὕμων*, δηλ. δοκιμάσαι τοῦτον. — *πείσαι, μη κατηγορεῖν αὐτοῦ*. — *τὰ δὲ ἄθλα αὐτῆ ἢ πολιτεία ἐκείτο* = τὰ δὲ βραβεῖα, τὰ ὅποια ἦσαν προτεθειμένα, ἦτο αὐτὸ τὸ πολίτευμα. — *ἦς*, δηλ. βουλῆς. — *τυχεῖν* = *μετασχεῖν*. — *οὐ μετὸν αὐτῷ* = ἐν ᾧ δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μετᾶσχῃ ταύτης. — *ἄλλων γε κατεργασαμένων* = ἐπειδὴ ἄλλοι βεβαίως ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον (δηλ. τὴν σωτηρίαν τῆς βουλῆς καὶ τῆς πατρίδος). — *μη τυχῶν* = *εἰ μη μειάσχοι* (τῆς βουλῆς). — *ἀτιμάσετε* = ; (§ 29 «*τῆ παρούσῃ ἀτιμίᾳ*»). — *ἀπεστέρησε*, δηλ. τῆς βουλῆς. — *κληρωσόμενος* = εἶνα διὰ κλήρου μετᾶσχῃ τῆς βουλῆς. — *καὶ τότε* = οὕτω καὶ τότε. — *διαμαχοῦμενος περὶ αὐτῆς* = εἶνα ἀγωνισθῆ ὑπὲρ αὐτῆς (τῆς βουλῆς). — *καταστῆναι μεθ' ὕμων* = *θέσθαι τὰ ὄπλα μεθ' ὕμων* = νὰ παραταχθῆ μεθ' ὕμων.

(Ὅρῶ) *τινας*, ἐννοεῖ τοὺς συνηγόρους τοῦ Φίλωνος.

§ 34.

Μοι, ποιητκ. αἴτιον τοῦ *εἰρησθαι*: διατὶ κατὰ δοτκ. ; — *αὐτοὺς* = ἀφ' ἑαυτῶν (δηλ. οἴκοθεν καὶ ἀνευ τῆς ἰδικῆς μου κατηγορίας): *συναπιέον τῷ γνώσεσθαι*. — *ὅποιοί τινες* κτλ., πρὸ τούτου νοητέον τό: *ἐνθυμηθέντας*. — *αὐτοὶ* = *ὅμοι αὐτοὶ*. — *ἐπιτηδεύματα* = ; (§ 25). — *καινά* = νέα, ἀγνωστα τῆ ἡμετέρᾳ πόλει. — *ἄλλότρια* = ξένα, ἀσυμβίβαστα.

Τὰ συμφέροντα τῆ πόλει, ταῦτα εἶναι ἢ ἀποδοκιμασία τοῦ Φίλωνος. — *πάσης δημ.* ἄλλότρια, διότι ἡ δημοκρατία ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσῃ ὁ πολίτης τὰ ἴδια συμφέροντα εἰς τὰ κοινά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΑΛΥΣΕΩΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ

Ὁ λόγος οὗτος δὲν εἶναι ἀπολογία ἀνθρώπου κατηγορουμένου διὰ κατάλυσιν δημοκρατίας—ὡς λέγει ἡ ἐπιγραφή «*Δήμου καταλύσεως ἀπολογία*», ἢ οὐχὶ ὀρθῶς τεθεῖσα ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν—, ἀλλ' εἶναι ἀπολογία γενομένη ἐν *δοκιμασίᾳ* τινὶ ὑπὸ τινος ἐκλεχθέντος διὰ τινὰ ἀρχήν.

Ὁ ρήτωρ τοῦ προκειμένου λόγου—ἄγνωστος τὸ ὄνομα—κατὰ τοὺς χρόνους τῶν τριάκοντα δὲν εἶχε φύγει, ἀλλ' εἶχε μείνει ἐν Ἀθήναις χωρὶς νὰ μετάσχη τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἢ λάβῃ ἀξίωμα τι ὑπ' αὐτοὺς ἢ πράξῃ τι ἀξιόμεμπτον. Τὴν διαμονήν του δ' ὅμως ταύτην ἐν Ἀθήναις θεωρήσαντες ὑποπτον τρεῖς συκοφάνται, ὁ Ἐπιγένης, ὁ Δημοφάνης καὶ ὁ Κλεισθένης (§ 25), κατηγορήσαν αὐτοῦ, καθ' ὃν χρόνον ἐδοκιμάζετο, ὅτι ὑπῆρξεν εὖνους πρὸς τὴν κυβέρνησιν τῶν τριάκοντα καὶ ὅτι μετέσχε τῶν κακοεργημάτων ἐκείνων πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει ὁ ρήτωρ ἐνώπιον τῶν ἡλιαστῶν τὸν παρόντα λόγον, ὃν ὁ Λυσίας ἔγραψε χάριν αὐτοῦ.

Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας, πιθανῶς πρὸ τοῦ τέλους τοῦ 403 π. Χ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΑΛΥΣΕΩΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ

§ 1—2.

Συγγνώμην ἔχω τινὶ = *συγγινώσκω τινὶ* = συγχωρῶ τινα.— *ὀργίσεσθαι*, ἐκ τοῦ *συγγνώμην ἔχω*.— *θαυμάζω τινός* = ἀπορῶ, ἐκπλήττομαι διὰ τινα.— *θαυμάζω, εἰ . . . ζητοῦσι* = *θαυμάζω, ὅτι* (αἰτλγκ.) . . . *ζητοῦσι*.— *τῶν οἰκείων*, δηλ. ἀμαρτημάτων.— *εἰδότες* = ἂν καὶ γνωρίζουσι.— *οἴονται*, οἱ κατήγοροι.— *ἐμοῦ κατηγορημένοι* = ὅτι ἔχουσι ἀναφέρει (ἀπαριθμήσει) ἐν τῇ κατ' ἐμοῦ κατηγορίᾳ.— *ἀδύνατος λέγειν* = ἀνίκανος, ἀδέξιος ρήτωρ.— *πολλοστὸν* = ἐλάχιστον.— *ὡς ἐμοὶ τι προσήκον*, αἰτ. ἀπόλυτος = *ὡς εἰ προσήκον ἐμοὶ τι* = ὡς ἐάν τι (τῶν ὑπ' ἐκείνων πεπραγμένων) εἶχε σχέσιν πρὸς ἐμέ, ὡς ἐάν ἐπράχθη ὑπ' ἐμοῦ.— *ποιοῦνται τοὺς λόγους* = *λέγουσι* = ἀγορεύουσι, ὁμιλοῦσι.— *ὄντα*, μετχ. παρατκ.— *ὁ βέλτιστος* = ὁ ἀριστος, ὁ χρηστότατος.— *μείνας* = εἰ ἔμεινεν.

Τοιοῦτων λόγων, ὅλους οἱ κατήγοροί μου προσφάτως εἶπον.— *τῶν γεγενημένων*, δηλ. κακῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα.— *τοῖς ἐν ἄστει μείναςι*, δηλ. ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα.— *περὶ ἀπάντων ἡμῶν*, δηλ. τῶν ἐν ἄστει μεινάντων.— *τὴν γνώμην ταύτην ἔχειν*, δηλ. *ὀργίσεσθαι*.— *περὶ αὐτῶν*, δηλ. τῶν πεπραγμένων ὑπ' ἐκείνων (τῶν τριάκοντα).— *ὄντα*, δηλ. ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα.— *οἱ ἐν Πειραιῶς*, οὗτω καλοῦνται οἱ περὶ τὸν Θρασύβουλον δημοκρατικοὶ (πρβλ. I, § 4 «*τοὺς ἀπὸ Φυλῆς*»).

§ 3—4.

Εἰς αἰτίαν καθίστημί τινα = κατηγορῶ, καταγγέλλω τινα.— *μάλιστα* = εὐκολώτατα.— *χρηματίζομαι* = λαμβάνω χρήματα.— *ὕμετερον*, δηλ. ἔργον ἐστί.— *ἐξ ἴσου* = ἀμερολήπτως (χωρὶς δηλ.

νά κάμνητε διάκρισιν μεταξύ τῶν μεινάντων ἐν ἄστει καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς).—**μεταδίδωμί τινι τῆς πολιτείας**=καθιστῶ τινα μέτοχον τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.—**τὰ καθεστηκόια πράγματα**=; (I, § 3).—**συμμάχους**=φίλους, ὁπαδούς.—**ἀποφαίνω**=ἀποδεικνύω.—**πολλὰ κάγαθὰ ἐργασμένος τὴν πόλιν**, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτ. σύνταξης τοῦ ἐργάζεσθαι (πρβλ. I, § 19 «πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν ἐργασμένοι»).—**γούν**=τούλάχιστον.—**τοὺς εὖ πεποιηκότας**, δηλ. ὑμᾶς εὖ ποιῶ τινα=;

Μάλιστα χρηματίζοιτο, καθ' ὅσον οἱ μὴδὲν ἀδικούντες ὡς φιλήσυχοι καὶ ἀπράγμονες ἐξηγόραζον τὴν ἡσυχίαν τῶν δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς συκοφάντας.—**οὕτω**, δηλ. **εἰ τοῖς μὴδὲν ἀδικούσιν ἐξ ἴσου μεταδοῖτε τῆς πολιτείας**.—**πλείστους συμμάχους**, διότι τότε καὶ οἱ ἄλλας πολιτικὰς ἰδέας ἔχοντες θά στέρξωσι τὸ παρὸν πολίτευμα.—**ταῦτα**, δηλ. τὰ πολιτικὰ δικαιώματα.

§ 5—6.

Τεκμήριον=; (I, § 11).—**ἰδίᾳ**=κατ' ἰδίαν, ὡς ἄτομον (χωρὶς δηλ. νὰ με περιλάβωσιν οἱ κατήγοροι μετ' ἄλλων).—**οὐκ ἂν ἐμοῦ κατηγοροῦν**=δὲν θὰ ἀπέδιδον εἰς ἐμὲ ἐν τῇ κατηγορίᾳ.—**ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐκείνοις**=διὰ τὰς πράξεις ἐκείνων (δηλ. τῶν τριάκοντα).—**πρὸς ἐκείνους**=κατ' ἐκείνων (τίνων;).—**ὑπὲρ τούτων**=διὰ τούτους, ἐξ αἰτίας τούτων (τίνων;).—**νομίζομαι τι παράτινος**=λαμβάνω τι παρά τινας.—**εἰκότως**=; (II, § 29).—**ἂν τυγχάνειν**, ἐκ τοῦ οὐχ ἡγνῶμαι.—**τυγχάνω ὄνειδους καὶ διαβολῆς**=ὄνειδίζομαι καὶ διαβάλλομαι.—**ἱκανοὶ . . . καὶ νομίζοντες**, κτηγρμ. τοῦ οἱ ἐχθροὶ=οἱ ἐχθροὶ εἶναι ἀρκετοὶ καὶ τῆς γνώμης δι...—**κινδιστομὴ ἐν ταῖς διαβολαῖς**=διαβάλλομαι.

Τεκμήριον, δηλ. τῆς ἀθῆτης μου.—**τιμωρεῖσθαι**, διὰ τῶν δικαστῶν.—**καὶ τοὺς μὴδὲν κινὸν ἐργασίους**, ἐπομένως νομίζουσιν ὅτι καὶ ἐμὲ ἀθῆων ὄντα δύνανται νὰ διαβάλλωσι διὰ τῆς κρινῆς ἀγχνκλήσεως καὶ νὰ καταστρέψωσιν.—**τιμὴν ἢ χάριν**, τὸ μὲν α' δηλοῖ πραγματικὸν καὶ παρὸν κέρδος, ἀξίωμα, τὸ δὲ β' ἐπιφυλαττόμενον καὶ μέλλον, ὥστε διὰ ποτὲ τις κινδυνεύσῃ διὰ τῆς χάριτος νὰ σωθῇ.—**μὴ γὰρ κέρδος νομίζοντες εἶναι τοὺς . . .**, διατί;

§ 7.

Διδάσκω τινὰ=διηγοῦμαι, ἀναπτύσσω εἰς τινα.—**οὐς**=τινας.—**προσῆκει τινὰ** (μετ' ἀπρμφ.)=ἀρμόζει εἰς τινα νὰ..., συμφέρον ἔχει τις νὰ...—**ὡς . . . οὐδὲν μοι προσῆκον**, δηλ. **εἰσι=ὡς . . . οὐδὲν** (=οὐδόλως) **μοι προσῆκει**.—**κακόνους**=δυσμενῆς, ἐχθρός.—**τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον**=; (II, § 15).
Γνώσεσθε, τί;

§ 8—9.

Ἐνθυμοῦμαι=σκέπτομαι.—**φύσει**=ἐκ φύσεως, ἐκ γενετῆς.—**πολιτεία**=πολίτευμα.—**προθυμοῦμαι**=δεικνύω προθυμίαν, προσπαθῶ.—**καθίστημι**=ἰδρύω.—**οὐκ ἐλάχιστον μέρος**=κατὰ μέγιστον μέρος.—**ἐν ὑμῖν ἐσι**=ἐξ ὑμῶν ἐξαρτάται.—**ὡς πλείστοι**=ὅσον τὸ δυνατόν πλείστοι.—**τὰ παρόντα νυνὶ πράγματα**=τὸ ἰσχύον νῦν δημοκρατικὸν πολίτευμα.—**οὐ χαλεπῶς**=ἐραδίως.—**προσιάντες**=ἀρχηγοί.—**δράκεις μετεβάλοντο**=ποσάκεις μετεδλήθησαν (κατὰ τὰ πολιτικὰ φρονήματα).—**δῆ**=ὡς γνωστόν.—**οὐ**, συναπτέον τῷ κατέστησαν... **συγκατήλθον... ἐγένοντο**.—**δημαγωγός**=ὁ τὸν δῆμον ἄγων, βῆτωρ φατριαστικός.—**περὶ τούτων**=ἐνεκα τούτων (δηλ. τῶν ἀμαρτημάτων).—**δείσαντες**, τοῦ β. **δέδοικα ἢ δέδια**=φοβοῦμαι.—**συγκατήλθον**=ὄμοῦ ἐπανήλθον.—**τῶν τριάκοντα ἐγένοντο**=ὑπῆρξαν μέλη τῆς κυβερνήσεως τῶν τριάκοντα.—**εἰσι... οἵτινες**=εἰσὶ τινες, οἷ=τινές.—**τῶν ἀπογραφεμένων Ἐλευσινάδε**, βραχυλογία ἀντί: **τῶν ἀπογραφεμένων εἰς τὴν Ἐλευσινάδε μετοίκησιν**=ἐκ τῶν καταγραφέντων ἵνα μετοικήσωσιν εἰς Ἐλευσίνα.—**τοὺς μεθ' αὐτῶν**=τοὺς (πρόην) ἑταίρους αὐτῶν (εὐρισκομένους ἤδη ἐν Ἐλευσίνοι).

Καὶ ταῦτα, τίνα;—**ἀμφοτέρων τῶν πολιτειῶν**, τῆς τῶν τετρακοσίων (ἐν ἔτει 411 π. X.) καὶ τῆς τῶν τριάκοντα (ἐν ἔτει 404 π. X.).—**Φρύνης**, στρατηγός καὶ δημαγωγός, ἀντίπαλος τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ ὁπαδός τῶν τετρακοσίων.—**Πείσανδρος**, δεινός δημαγωγός, ὁπαδός τῶν τετρακοσίων.—**τὴν προτέραν ὀλιγαρχίαν**, τὴν τῶν τετρακοσίων (ἐν ἔτει 411 π. X.).—**ἐνιοι**, ἐννοεῖ τὸν Θηραραμένην καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ.—**ἐκείνους**, τίνας;—**τῶν Ἐλευσ. ἀπογραφεμένων**, νοοῦνται ἐκεῖνοι τῶν ἐν ἄστει, οἵτινες, ἂν καὶ ἐγγράως ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μετάσχωσι τῆς εἰς Ἐλευσίνα

μετοικήσεως τῶν τριάκοντα, ἔμειναν ἐν Ἀθήναις καὶ βραδύτερον συνεξήλθον μετὰ τῶν δημοκρατικῶν, ἵνα πολιορκήσωσιν ἐν Ἐλευσίνοι τοὺς πρῆφην ἑταίρους τῶν.

§ 10 — 11.

Οὐκουν = λοιπὸν δέν. — **διαφορὰ** = φιλονικία, ἔρις. — **περὶ τῶν ἰδία συμφερόντων ἐκάστῳ** = περὶ τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων ἐκάστου. — **ἐκ τούτων** = κατὰ ταῦτα· ἐπεξηγῆται διὰ τῶν μετχ. **σκοποῦντας... ζητοῦντας**. — **τῶν πραγμάτων μεταπεσόντων** = ὅτε τὰ πράγματα (τῆς πολιτείας) μετεβλήθησαν = ὅτε τὸ πολίτευμα μετεβλήθη. — **ἄτιμος** = ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. — **εὐθύνας δεδωκότες** = διότι εἶχον δώσει εὐθύνας (ἀνεπαρκεῖς). — **ἀπεστερημένοι... κεχηρημένοι**, καὶ εἰς τὰς μετχ. ταύτας ὑπονοεῖται τὸ ἦσαν. — **τὰ ὄντα** = ἡ περιουσία. — **χρῶμαι συμφορᾶ** = περιπίπτω εἰς συμφορὰν. — **προσῆκειν αὐτοῖς**, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἡγοῦμαι = ὅτι αὐτοὶ εἶχον συμφέρον. — **οφείλεται δὲ αὐτοῖς = καὶ οἷς οφείλεται**. — **δίδωμι δίκην τινός** = τιμωροῦμαι διὰ τι. — **ἀποδέχομαι** = παραδέχομαι, πιστεύω. — **πράττω τὰ τῆς πόλεως** = πολιτεύομαι. — **φάσκωσι** = διισχυρίζονται.

Αἱ διαφοραί, τῶν πολιτῶν. — **ἐν τῇ δημοκρατία**, δηλ. τῇ πρὸ τῶν τριάκοντα. — **οὕτως**, δηλ. εἰ σκοποῖτε καὶ ζητοῖτε. — **περὶ αὐτῶν**, τῶν πολιτῶν ὡς πρὸς τὰ πολιτικά των φρονήματα. — **εὐθύνας δεδωκότες**, πάντες οἱ ἄρξαντες ἀρχὴν τινα ὤφειλον ἐν τῷ μηνὸς μετὰ τὴν κατάθεσιν ταύτης νὰ δώσωσιν εὐθύνας (= λογοδοσίαν) ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς τῶν 10 **λογιστῶν**. — **τῶν... ἀπεστερημένοι**, διὰ προστίμων ἢ δημεύσεων. — **συμφορᾶ τοιαύτη**, νοεῖται τιμωρία διὰ πολιτικά ἀμαρτήματα (ὡς ἐξορία).

§ 12 — 13.

Οὗτ' ἰδία οὔτε δημοσία = οὔτε ἐν τῇ ἰδιωτικῇ βίῳ οὔτε ἐν τῇ δημοσίῳ. — **ἀνθ' ἧστινος** = ἐνεκα τῆς ὁποίας. — **τῶν παρόντων κακῶν** = τῶν κακῶν (= συμφορῶν), ἃ **παρῆν μοι** (τότε). — **ἕτερα πράγματα** = ἕτερα πολιτεία = μεταβολὴ πολιτείας. — **τριηραρχῶ** = εἶμαι τριήραρχος, δηλ. ἐξοπλίζω τριήρη εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου. — **τάλλα λελειτούργηκα** = τὰς ἄλλας λειτουργίας (= δημοσίας ὑποχρεώσεις) ἔχω ἐκτελέσει. — **καίτοι** = καὶ βέβαια. — **διὰ τοῦτο**,

προεξαγγέλλει τὴν ἐπομένην τελκ. πρότασιν: **ἵνα καὶ βελτίων κτλ.** — **δαπανῶμαι τι** = ἐξοδεύω τι ἐκ τῶν ἰδικῶν μου. — **βελτίων**, ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως νοητέος: **ἢ εἰ μὴ πλείω... ἔδαπανώμην**. — **συμφορὰ**, ἐνταῦθα = κατηγορία. — **ἄμεινον ἀγωνίζομαι** = δικάζομαι ὑπὸ εὐνοϊκωτέρους ὄρους. — **τῷ πλήθει**; (§ 7). — **καθίστημι εἰς τὰς τιμὰς** = διορίζω εἰς τὰ τιμητικά ἀξιώματα. — **ταύτην = τοῦτο** (δηλ. τὸ πλείστα κατὰ ὑμᾶς εἰργάσθαι). — **πίστιν** = ἐγγύτησιν πίστεως, ἀσφαλῆ ἐγγύτησιν πίστεως.

Συμφορὰ, στέρησις δηλ. πολιτικῶν δικαιωμάτων ἢ στέρησις περιουσίας ἢ ἐξορία ἢ ἄλλη τις τιμωρία ἐπιβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δι' ἁμάρτημά τι (ἰδιωτικὸν ἢ δημόσιον). — **ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ**, δηλ. κατὰ τὴν πρὸ τῶν τριάκοντα δημοκρατίαν. — **τετριηραρχηκα... εἰσφορὰς**, περὶ τῆς **τριηραρχίας**, **εἰσφορᾶς** καὶ ἐν γένει περὶ **λειτουργιῶν** ἐν Ἀθήναις βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 55. — **ἐν τῷ πολέμῳ**, δηλ. τῷ Πελοποννησιακῷ. — **τάλλα λελειτούργηκα**, ἄλλαι **λειτουργίαι** πλὴν τῆς **τριηραρχίας** καὶ **εἰσφορᾶς** ἦσαν: ἡ **χορηγία**, ἡ **γυμνασιαρχία**, ἡ **ἐστίασις** καὶ ἡ **ἀρχιθεωρία** (περὶ ὧν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 55). — **ὧν... ἀπάντων**, δηλ. τῆς ἀνταμοιβῆς, ἣν ἠλπίζον νὰ λάβω διὰ τὰς παρασχεθείσας ὑπ' ἐμοῦ ὑπηρεσίας. — **ἡξίου**, τίνες; — **παρ' ἡμῶν**, τῶν ἐν ἄστει.

§ 14.

Τῶν τετρακοσίων ἐγενόμην =; (πρβλ. § 9 «τῶν τριάκοντα ἐγένοντο»). — **ἢ** = εἰ δὲ μὴ. — **παρέρχομαι** = ἀναβαίνω εἰς τὸ βῆμα. — **οὐ τοίνυν οὐδέ** = πρὸς τούτοις οὐδέ. — **βουλεύω** =; (I, § 8). — **καίτοι**, ἐνταῦθα = κατ' ἀκολουθίαν, λοιπόν. — **ἐξόν μοι** = εἰ καὶ ἐξῆν μοι = ἐν ᾧ ἦτο δυνατόν εἰς ἐμέ. — **τιμᾶσθαι δίκαιός εἰμι** = δίκαιόν ἐστιν ἐμὲ τιμᾶσθαι. — **τῶν πραγμάτων = τῆς πολιτείας**; **μεταδίδωμί τινι τῆς πολιτείας** =; (I, § 5).

Τούτων, τίνων; — **τιμᾶσθαι**, ἀναλαμβάνων δηλ. τὴν ἀρχὴν, δι' ἣν νῦν δοκιμάζομαι. — **οἱ τότε δυνάμενοι**, δηλ. οἱ τριάκοντα. — **οὕτως**, πῶς;

§ 15 — 16.

Μηδένα ἂν ὑμῶν μηδεμιᾶ κεχηρησθαι συμφορᾶ = οὐδεὶς ἂν ὑμῶν οὐδεμιᾶ ἐκέχηρητο **συμφορᾶ**; **χρῶμαι συμφορᾶ** =;

(§ 11).—**ἀπάγομαι**=βιαίως εἰς τὸ δεσμοκτήριον (ἀνευ δίκης) ἀγ-
μαι.—**εὖ πάσχω ὑπό τινος**=εὐεργετοῦμαι ὑπό τινος· τὸ ἐνεργεῖν
—**μέν**, ἀνευ ἀποδόσεως=βεβαίως.—**οὐ τοίνυν οὐδέ**; (§ 14).—
Ἀθηναίων, συναπτεόν τῷ **οὐδένα**.—**καταλέγω**=καταγράφω.—
καταδαιτῶμαι δαιτάν τινος=ἐνεργῶ, ὥστε νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τῶν
δαιτητῶν καταδικαστικὴ ἀπόφασις κατὰ τινος.—**βελτίους=καλοῦς**

Σκέπασθαι, δηλ. **ὁποῖός τις εἰμι**.—**ἐν ταῖς τῆς πόλεως**
συμφοραῖς, ἔννοεῖ τὴν τῶν τριάκοντα ὀλιγαρχίαν, ἣν καὶ ἀπλῶς
ὀλιγαρχίαν καλεῖ εὐθὺς κατωτέρω.—**τῶν ἐχθρῶν**, ἐμοῦ.—**οὐδεὶς**
τετιμωρημένος... εὖ πεπονθώς, ἡ ἔννοια: οὐδεὶς οὔτε ἐκ τῶν
ἐχθρῶν μου ἐτιμωρήθη οὔτε ἐκ τῶν φίλων μου εὐεργετήθη ὑπ' ἐμοῦ
διὰ κομματικούς λόγους παρὰ τὸ δίκαιον.—**χαλεπὸν ἦν**, διότι αἱ
τριάκοντα τοὺς μὴ μετέχοντας τῆς ἀρχῆς αὐτῶν δὲν καθίστων μετό-
χους τῶν ὠφελημάτων.—**ἐξαμαρτάνειν... ἰθάδιον**, διατῖ; — **εἰς τὸν**
κατάλογον, νοεῖται ὁ καθ' ὑπόδειξιν τῶν τριάκοντα ὑπὸ τοῦ Λυ-
σάνδρου συνταχθεὶς κατάλογος (**ὁ μετὰ Λυσάνδρου κατάλογος**),
ἐν τῷ ὁποίῳ ἦσαν τὰ ὀνόματα τῶν προγεγραμμένων (ὡς δημοκρα-
τικῶν) Ἀθηναίων.—**καταδαιτησάμενος**, δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐν
Ἀθήναις εἶχον καὶ οἱ **δαιτηταί**: περὶ τούτων βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 51.

§ 17.

Καὶ μὲν δὴ=καὶ τῷ ὄντι, καὶ προσέτι.—**πίστιν δίδωμι**=
δείγματα πίστεως (=ἀφοσιώσεως) παρέχω.—**ὅστις=ἐγώ, ὅστις**.—
οὕτω πολλῆς δεδομένης ἐξουσίας=ἂν καὶ τόσῳ μεγάλῃ ἐλευθε-
ρία (τούτου, δηλ. **τοῦ ἐξαμαρτάνειν**) εἶχε ὄσθῃ.—**ἢ που**=βεβαίως.
—**παραχρῆμα**=ἀμέσως.—**δίδωμι δίκην**; (§ 11).—**ἀλλὰ γὰρ**
τοιαύτην=ἀλλ' οὐ δώσω δίκην, τοιαύτην γὰρ...—**διὰ τέλους**=
διαρκῶς.—**τὰ ὄντα**; (§ 11).—**εἰς ὑμᾶς**=ὑπὲρ ὑμῶν, ὑπὲρ τῆς πόλεως.
Τότε, δηλ. ἐπὶ τῶν τριάκοντα.—**νῦν**, δηλ. ἐν τῇ δημοκρατίᾳ.

§ 18.

Ἐξόν=ἐν ᾧ εἶναι δίκαιον.—**τὸ πλῆθος**; — **φεύγω**=ἐξορι-
ζομαι.—**προθυμοῦμαι**; (§ 8).—**οὐδὲ οἱ... ἀλλὰ οἴκινες**=οὐδὲ
τούτους, οἱ ὅποιοι...ἀλλὰ τούτους, οἴκινες.—**τῆς σφετέρως αὐτῶν**,
ὅταν ὁ κτήτωρ εἶναι τὸ αὐτὸ πρόσωπον μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς προ-

τάσεως, τότε ἀντὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν **ἡμέτερος, ὑμέτερος,**
σφέτερος τίθεται τὸ **ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν, σφέ-**
τερος αὐτῶν.—**τῶν πραγμάτων (τῆς πόλεως)**=τῆς ἀρχῆς.—
παρέλιπον=ἀφῆκαν κατὰ μέρος, δὲν κατέστρεψαν.—**ὑπολείπο-**
μαι=μένω ὑπόλοιπος, σφίζομαι.

Οὐκ ἂν δικαίως...μισεῖν, καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς
δημοκρατίας ἐξηκολούθουν οἱ δημοκρατικοὶ νὰ μισῶσι τοὺς ἐν ἄστει
μείναντας ἐν καιρῷ ὀλιγαρχίας, διότι οὗτοι μὲν οὐδὲν ἔπαθον, ἐκεί-
νοι δὲ πολλά.—**τῶν πολιτῶν**, δηλ. τῶν ἐν ἄστει.

§ 19—20.

Σκοπεῖν χρῆ καὶ ἐκ τῶνδε=ἐνθυμηθῆναι χρῆ καὶ τάδε
(§ 8).—**οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες**; (§ 11).—**ἐπὶ τοῖς ὑμε-**
τέροις=πρὸς βλάβην τῶν ὑμετέρων συμφερόντων.—**δωροδοκῶ**=
λαμβάνω δῶρα· **δεκάξω**=δίδω δῶρα.—**οἱ δὲ**=ἄλλοι δέ.—**ἀφι-**
στασαν=ἐβούλοντο ἀφιστάναι (ἀφ' ὑμῶν)· **ἀφίστημι**=παρακινῶ
(ἀναγκάζω) εἰς ἀποστασίαν.—**ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων ἐκείνοις**=
διὰ τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων (τίμων).—**τὸ πλῆθος=πᾶσαν τὴν**
πόλιν.—**ἤξιον=δίκαιον ἡγοῦντο**.—**ἄξιον=εἰκός, δίκαιον**.
—**χρησθαι τούτοις (τοῖς πράγμασι)**=νὰ ἐφαρμόζῃτε ταῦτα τὰ
μέτρα, νὰ ἔχητε ταύτην τὴν γνώμην.—**οἷς ἐκείνους...=οἷς χρο-**
μένους ἐκείνους...—**ὅταν ἐτέρους ποιῆτε** (δηλ. αὐτά), συνα-
πτεόν τῷ **δίκαια ἡγεῖσθαι**: τὸ ἀπρμφ. **ἡγεῖσθαι** ἐκ τοῦ **ἄξιόν**
(ἔστι).—**ἀλλὰ... ἔχετε**, ἀντὶ ἀπρμφ. (**ἔχειν**) ἐξαρτωμένου ἐκ τοῦ
ἄξιόν (ἔστι) ἐτέθη προστακτ.—**κατέρχομαι**=ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς
ἐξορίας.—**φεύγοντες**=διε ἦσθε ἐξορίστοι.—**περὶ αὐτῶν=περὶ**
ἐκείνων (δηλ. τῶν τριάκοντα).—**ἐκ τούτων γὰρ=τοιαύτην γὰρ**
γνώμην ἔχοντες.—**ποιήσετε=ἔσεσθε αἴτιοι**.—**ἀνιαρὸς=λυπηρὸς**.

Ἐν τῇ περ. δημοκρατίᾳ, δηλ. τῇ πρὸ τῶν τριάκοντα, τῇ ἀντι-
τιθεμένῃ πρὸς τὴν κατὰ τὸ 403 παλινορθωθεῖσαν δημοκρατίαν.—
τούτους μόνους, δηλ. τοὺς κλέπτοντας, τοὺς δωροδοκοῦντας,
καὶ τοὺς συνοφαντοῦντας.—**τὰ τῶν ὀλίγων ἀδικήματα, οἱ ὀλί-**
γοι δὲν εἶναι οἱ ὀλιγαρχικοί, ἀλλ' ἀντιτίθεται ὁ ἀριθμὸς τῶν γνω-
στῶν καὶ ὀλίγων πάσῃ τῇ πόλει.—**ἀλλὰ τὴν αὐτὴν κατελεθ.** κτλ.,
ἡ ἔννοια: διε ἦσθε ἐν ἐξορίᾳ, εἶχετε τὴν γνώμην περὶ τῶν τριά-

κοντα ὅτι ὄφειλον οὗτοι νὰ τιμωρῶσι μόνον τοὺς ἐπὶ τῆς πρότερον δημοκρατίας ἀμαρτάνοντας καὶ οὐχὶ πάντας· καὶ νῦν ἐπανελθόντες ἐκ τῆς ἐξορίας ὀφείλετε νὰ ἐχῆτε τὴν αὐτὴν γνώμην περὶ ὑμῶν αὐτῶν, ὅτι δηλ. ὀφείλετε νὰ τιμωρῆτε μόνον τοὺς ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας ἀμαρτάνοντας καὶ οὐχὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἄστει μέινοντας.— *τοῖς ἐχθροῖς*, δηλ. τοῖς ὀλιγαρχικοῖς, ὅτινες καὶ παρὰ τὴν δοθείσαν ἀμνηστίαν δὲν εἶχον κατέλθει ἀκόμη.

§ 21—22.

Ἐνδυμηθῆναι, ἐνταῦθα συνετάχθη μετὰ γενικ. (τῶν γεγενημένων) ἀλλαχοῦ τὸ *ἐνδυμεῖσθαι* μετ' αἰτ. (§ 14). — *ἀμαρτήματα* = ἀπερισκεψία, λάθη. — *ἀμεινον*, συναπτεόν τῇ βουλευσασθαι. — *περὶ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν* = περὶ τῶν ὑμετέρων συμφερόντων· πρβλ. § 18 «*τῆς σφετέρας αὐτῶν*». — *ὅτε* (= ὀπίστε) *ἀκούετε* = δσάκις ἠκούετε. — *τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν* (ἀλλήλοισι) = ὁμοσεῖν. — *κάθοδος* = ἐπάνοδος ἐκ τῆς ἐξορίας. — *ἐπειδὴ, χρονκ.* — *στασιάζω* = ἐρίζω. — *τοὺς ἄλλους δὲ* = *τοὺς δὲ ἄλλους*. — *ἐκκηρύττω*; (II, § 8). — *δέδια ὑπὲρ τινος* = φοδοῦμαι μὴ πάθη τις κακόν τι. — *ἤδη* = πλέον. — *κατιέναι* = ὅτι θὰ ἐπανελάθητε ἐκ τῆς ἐξορίας. — *δίκην λαμβάνω παρὰ τινος* = τιμωρῶ τινὰ τὸ παθικ. *δίκην δίδωμι*. — *πονηρία* = κακία. — *κατιέναι*, ἐνταῦθα = *σωθῆσεσθαι*.

Μέγ. κακόν, διότι ἦτο ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπάνοδόν σας. — *τοὺς τρισχιλίους*, δηλ. τοὺς κοινωνοὺς τῆς πολιτείας τῶν τριάκοντα. — *στασιάζοντας*, ἰδίως μετὰ τὴν ἐν τῇ Μουνηχίᾳ ἡττάν των. — *τοὺς ἄλλους δὲ πολίτας*, δηλ. πάντας πλὴν τῶν τρισχιλίων. — *ἐκκεκηρυγμένους ἐκ τοῦ ἄ.*, ὡς ὑπόπτους εἰς τοὺς τριάκοντα· τοῦτο ἐγένετο μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θηραμένους. — *τοὺς τριάκοντα μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας*, ἐννοεῖ τὰς ἔριδας τοῦ Κριτίου καὶ τοῦ Θηραμένους. — *πλείους δὲ ὄντας τοὺς κτλ.*, κατ' ἐννοίαν: ὅτι σεῖς εἴχετε ἐν τῇ ἄστει μᾶλλον φίλους ἐνδιαφερομένους δι' ὑμᾶς παρὰ ἐχθροὺς. — *ἐκείνους*, δηλ. τοὺς ἐχθροὺς.

§ 23—24.

Δημοτικὸς = θερμὸς ὀπαδὸς τῆς δημοκρατίας. — *ἐμμένω* = μένω πιστός. — *ταύτην* = τοῦτο (δηλ. τὸ ἐμμένειν τοῖς ὄρκοις καὶ

ταῖς συνθήκαις). — *χαλεπὸν* = δυσάρεστον. — *τούτων* = ἡ ταῦτα· ἐπιξηγείται διὰ τοῦ: *ἢ... πυνθάνεσθαι... αἰσθάνεσθαι*. — *τῶν πραγμάτων* = τῆς διοικήσεως τῶν δημοσίων πραγμάτων. — *οὕτως διακειμένους* = τοιαύτας διαθέσεις ἔχοντας πρὸς ἀλλήλους. — *ἐγκλημα* = κατηγορία, παράπονον. — *οἱ φεύγοντες* = οἱ φυγάδες (ὀλιγαρχικοί). — *ἀτιμοῦμαι* = στεροῦμαι τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. — *εὐδοκίμῳ* = ἔχω καλὴν ὑπόληψιν. — *δέξαιντ' ἂν* (δηλ. οἱ φεύγοντες) = εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον. — *μέγα δύναμαι* = ἔχω μεγάλην ἐπιρροήν.

Τοῖς ὄρκοις καὶ ταῖς συνθ., αἵτινες ἐγένοντο τῇ 403 μεταξὺ τῶν ἐξ ἄστειος καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς. — *τῶν ἐχθρῶν, ἐχθροὶ* τίνες νοοῦνται; (πρβλ. § 20 «*τοῖς ἐχθροῖς*»). — *αὐτοῖς*, δηλ. *τοῖς ἐχθροῖς*. — *τῶν ἄλλων πολιτῶν*, τῶν μὴ φευγόντων, τῶν ἐν ἄστει ὄντων.

§ 25—26.

Τῶν μετὰ τοὺς τετρακοσίους πραγμάτων = *τῶν γενομένων* (= τῶν συμβάντων) μετὰ τοὺς τετρακοσίους. — *εἴσεσθε* = θὰ μάθητε μέλλον τίνος ῥ;. — *λυσιτελῶ τινι* = ὠφελῶ τινά. — *παραίνῳ* = συμβουλεύω. — *ἰδίᾳ... δημοσίᾳ*; (§ 12). — *καρποῦμαι τὰς συμφορὰς* = ὠφελοῦμαι ἐκ τῶν συμφορῶν. — *καταψηφίζομαι τινος ἀγρίου θάνατον* = καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον χωρὶς νὰ δικάσω αὐτόν. — *δημεύω τὴν οὐσίαν* = καθιστῶ δημοσίαν τὴν περιουσίαν τινός. — *ἐξελάσαι, ἀόρ.* τοῦ *ἐξελαύνω* = φυγαδεύω. — *ἀτιμῶ(-όω)* = στεροῦ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. — *ἀφίημι τινά* = δὲν καταγγέλλω τινά. — *εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες* = παρουσιαζόμενοι (εἰς τὸ δικαστήριον) ἐνώπιον ὑμῶν κατ' ἐννοίαν = εἰσάγοντες εἰς δίκην. — *επαύσαντο*, δηλ. *ταῦτα ποιοῦντες*. — *σιάσεις* = ἔριδες, διχόνοιαι.

Τῶν μετὰ τοὺς τετρ. πραγμάτων, ἐννοεῖ τὴν διαγωγὴν τῶν συκοφαντῶν ἐν τῇ πρὸ τῶν τριάκοντα (ἀπὸ τοῦ 411·404) δημοκρατία. — *οὗτοι*, οἱ κατήγοροι τοῦ ῥήτορος, οἱ κατωτέρω μνημονεύμενοι συκοφάνται· Ἐπιγένης, Δημοφάνης καὶ Κλεισθένης, ὅτινες συνεβούλευον ἐχθρῶσιν κατὰ τῶν ἀντιπάλων των. — *ἂ δ' ἐγὼ παραίνῳ*, τί συνεβούλευεν ὁ ῥήτωρ; — *ἰδίᾳ—δημοσίᾳ*, ταῦτα ἐρμητεύονται διὰ τῶν κατωτέρω: «ἕως τὴν μὲν πόλιν εἰς σιάσεις καὶ τὰς μεγίστας συμφορὰς κατέστησαν, αὐτοὶ δ' ἐκ πενήτων

πλούσιοι ἐγένοντο». — ἀμφοτέραις ταῖς πολ., τῇ δημοκρατίᾳ καὶ τῇ ὀλιγαρχίᾳ. — ἔπεισαν, οἱ μνημονευθέντες ἀνωτέρω συκοφάνται. — τοὺς δὲ μηδὲν ἠδίκ... ἀπολλύναι, οἱ συκοφάνται τοὺς ἀθότους — ἐπειδὴ οὗτοι πεποιθότες εἰς τὴν ἀθρότητα τῶν δὲν ἤθελον νὰ δίδωσι χρήματα — κατέστρεφον θανατοῦντες αὐτοὺς ἢ δημεύοντες τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἢ ἐπιβάλλοντες αὐτοῖς φυγὴν καὶ στεροῦντες αὐτοὺς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

§ 27.

Καταδέχομαι τοὺς φεύγοντας = δέχομαι πάλιν εἰς τὴν πατρίδα τοὺς φυγάδας. — ἄτιμος =; (§ 11). — ἐπίτιμος = ὁ ἔχων τὰ πολιτικά του δικαιώματα τὸν ἄτιμον ἐπίτιμον ποιῶ = εἰς τὸν ἐστειμένον τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἀποδίδω αὐτὰ (τὰ πολιτικά του δικαιώματα). — τοῖς ἄλλοις = τοῖς λοιποῖς (πολίταις). — τελευτῶντες = ἐπὶ τέλους. — εἰκότως =; (§ 6). — διὰ τοὺς μὲν... = διὰ μὲν τοὺς. — οἷς (= ἐπεὶ τούτοις) οὐδὲ ἀπαξ... = ἐπεὶ πειθόμενοι ὑμῖν τούτοις οὐδὲ ἀπαξ ἐλυσιτέλησε (τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς) = ἀφ' οὗ οὐδὲ ἀπαξ ὠφελήθητε πειθόμενοι εἰς αὐτοὺς.

Οὕτως διετέθητε, δηλ. ὑπὸ τῶν τοιοῦτων συκοφαντῶν. — τοῖς δ' ἄλλοις, ἐννοοῦνται οἱ μὴ ὄντες ἐν τοῖς φυγάσι καὶ τοῖς ἀτιμοῖς. — τοὺς ἀρξ. ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ, δηλ. τῶν τετραχοσίων (ἐν ἐπιτ. 411). — ἤδη, μετὰ τὰ πάθηματά τῆς τελευταίας δεκαετίας. — δῖς, δηλ. τῷ 411 καὶ 404 π. X.

§ 28.

Τῷ ὑμετέρῳ πλήθει =; (§ 7). — διακελεύομαι τινι = συμβουλεύω, προτρέπω τινά. — ταύτην = τοῦτο (δηλ. τὸ ἐμμένειν τοῖς ὄρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις). — φυλακῆ = δόρυμα. — ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων, δηλ. κακῶν, ἐγκλημάτων ἢ ὑπὲρ =; (πρβλ. § 5 «ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων»). — ἄδεια = ἀφοβία, ἀσφάλεια, ἀτιμωρησία. — ποιήσιν, ἔφαρτ. ἐν τοῦ νοουμένου ἔλεγον· ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέον τὸ: τοῦτο (δηλ. τὸ ἐμμένειν τοῖς ὄρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις)· ποιῶ τινι ἄδειαν = παρέχω εἰς τινά... — πολιτεία, ἐνταῦθα = δημοκρατία. — παραμεῖναι ἂν = παραμενεῖν. — οἷς = τούτοις δὲ. — δι' ἐτέρους = ἐξ αἰτίας ἄλλων, τῇ ἐνεργείᾳ ἄλλων.

Τῶν ἐκ Πειραιῶς, πρβλ. § 2. — οἱ μεγίστην δόξαν ἔχοντες καί... νοοῦνται ὁ Θρασύβουλος, ὁ Ἄνυτος καὶ ὁ Ἀρχίνος. — οὕτω, ἐὰν δηλ. ἐμμένωσι τοῖς ὄρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις. — τούτοις, δηλ. τοῖς κατηγόροις. — δι' ἐτέρους, νοοῦνται οἱ ἐκ Πειραιῶς.

§ 29—30.

Θαυμάζω τινός =; (§ 1). — εἶπασε, ἀφρ. τίνος β.; — τῶν τριάκοντα γενέσθαι =; (πρβλ. § 9 «τῶν τριάκοντα ἐγένοντο»). — ἀρχοντες = εἰ καὶ ἤρχον. — οὐδεμιᾶς, δηλ. ἀρχῆς. — εὐθύνη = λογοδοσία. — ποιῶ ὑποψίαν = διεγείρω δυσπιστίαν. — καταγγέλλω = κηρύττω. — διὰ τούτους δὲ, μετάβασις ἐξ ἀναφορικοῦ λόγου (οἷ) εἰς δεικτικὸν (ὡς καὶ ἐν § 11 «ὀφείλεται δὲ αὐτοῖς»). — ἄπιστος = δῦσπιστος, φιλύποπος.

Ὅποιοί τινες, δηλ. ἀγαθοί· ἐν § 12-17 ὠμίλησεν ὁ ῥήτωρ περὶ ἑαυτοῦ ποῖος ὑπῆρξε καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ. — τούτων, δηλ. τῶν συκοφαντῶν. — δημοκρατίας οὔσης, ἐν ἣ «παράχρημα δίκην διδόνασιν οἱ ἐξαμαρτάνοντες» (§ 17). — ἐκείνοις, δηλ. τοῖς τριάκοντα. — ταχέως ἐκ πενήτων πλούσιοι γεν., ἢ ἐκ πενήτων ταχέως μεταβολὴ εἰς πλουσίους ἦτο μισητή, διότι: «οὐδεὶς πλουτεῖ ταχέως δίκαιος ὢν». — εὐθύνην διδόναι, πρβλ. § 11 «εὐθύνας δεδωκότας». — πόλεμον, κατ' ἀθῶν πολιτῶν. — τοῖς Ἑλλήσι, δηλ. τοῖς συμμάχοις ἡμῶν.

§ 31—32.

Οὐδὲν = οὐδὲ ὅπως. — πλὴν = εἰ μὴ, παρὰ μόνον. — ὧνπερ οὗτοι, δηλ. ἐπιθυμοῦσι. — καὶ δημοκρατίας, δηλ. οὔσης. — τῶν αὐτῶν, δηλ. ἐπιθυμοῦσι. — χρεῖναι = εἶτι ἔχουσι καθήκον. — ὑμῶν δὲ, δηλ. ἄξιον θαυμάζειν. — δίκην δίδωμι =; (§ 17). — τὰ σφέτερα αὐτῶν = τὰ ἑαυτῶν (χρήματα) πρβλ. § 18 «τῆς σφετέρας αὐτῶν».

Ἐκεῖνοι, οἱ τριάκοντα. — οὗτοι, οἱ κατήγοροι. — μὴ διδόντες, δηλ. τοῖς συκοφάνταις.

§ 33—34.

Δέξαιντ' ἂν =; (§ 24). — δι' ἄλλους =; (§ 29 «δι' ἐτέρους»). — ἐξεῖναι = εἶτι ἐπιτρέπεται. — ἐπιλύσεσθαι (= ἐπιλυθήσεσθαι) =

δτι θά χάσῃ τὴν δύναμίν των, δτι δὲν θά ἔχῃ πλέον ἰσχύν. — **μεῖζον δυνήσεσθαι** = δτι θ' ἀποκτήσῃ δύναμιν (ἐπιρροήν) μεγαλύτεραν (τῆς τῶν συκοφαντῶν). — **διὰ τὸ αὐτὸ** = διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. — **ἐμποδῶν εἰσιν** = ἐμποδίζουσι, ἀντιπράττουσι. — **λανθάνειν**, δηλ. τοιοῦτοι ὄντες. — **μὴ δοκοῦντες** = εἰ μὴ δοκῶσι (τοῖς πολίταις). — **τὰ μὲν... τὰ δὲ** = ἐν μέρει μὲν... ἐν μέρει δὲ.

Διὰ τοὺς ἐκ Πειραιῶς, ἐφ' ὧν ὡς ἰσχυρῶν ἐρεῖδονται. — **δι' ἄλλους**, καὶ τοῦτο καὶ τὰ κατωτέρω «**δι' ἐτέρους**» καὶ «**δι' ἄλλων**» ἀναφέρονται ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἐξ ἄστεως. — **τούτους**, τοὺς συκοφάντας. — **ἐκείνους**, τοὺς ἐτέρους (τοὺς σώσαντας ὑμᾶς). — **διὰ τὸ αὐτὸ**, δηλ. διὰ τὸν φόβον μὴ χάσῃ τὴν δύναμίν των. — **ὄρᾳτε... ἀκούετε**, τοῦτο.

§ 35.

Πρὸς πάντας τοὺς πολίτας = ὡς πρὸς ὅλους τοὺς πολίτας. — **ὑμᾶς**, ὑποκμ. τοῦ ἐμμένειν. — **ὁμῶς δέ**, συναπτόεν τῇ **συγγνώμην ἔχομεν** **συγγνώμην ἔχω** = συγχωρῶ. — **τοὺς μηδὲν αἰτίους (κακῶν)** = τοὺς παντελῶς ἀθόρους. — **ἐξ ἴσου τοῖς ἀδικοῦσι** = ὁμοίως ὡς τοὺς ἀδικοῦντας. — **τιμωροῦμαι τινα** = **δίκην λαμβάνω παρὰ τινος**; (§ 22).

Ἡμεῖς, ὁ ῥήτωρ ὁμιλεῖ ἐκ μέρους πάντων τῶν εἰς τὴν αὐτὴν φατρίαν ἀνηκόντων συντηρητικῶν καὶ σωφρόνων πολιτῶν. — **τῶν κακῶν**, δηλ. τῶν γενομένων ἐπὶ τῶν τριάκοντα. — **συγγνώμην ἔχομεν**, διότι παραβαίνοντες τὴν ἀμνηστίαν τιμωρεῖτε τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενομένων. — **τῶν τότε...**, πότε; — **εἰς ὑποψίαν καταστήσετε**, τὸ νόημα τῶν ἐλλειπουσῶν ὀλίγων — **κατὰ πᾶσαν πιθανότητα** — λέξεων τοῦ ἐπιλόγου θά ἦτο περίπου τὸ ἐξῆς: θά φέρητε ἡμᾶς εἰς τὴν ὑποψίαν, δτι αἱ συνθηκαὶ καὶ οἱ ἔργοι οὐδεμίαν προστασίαν παρέχουσι, καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ λάβωμεν ἰδικὰ μας μέτρα· ἀλλὰ τοῦτο θά φέρῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς ὁμοιοῦς, ἣν ἤδη ἔχομεν, εἰς νέαν στάσιν.

Βασιλείου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ ΛΟΓΟΝ

Τὸ πάλαί ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπῆρχον οὔτε πτωχοκομεῖα οὔτε νοσοκομεῖα οὔτε τὰ ἄλλα νῦν πολυάριθμα εὐεργετικά καθιδρύματα· ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ψηφίσει διὰ νόμου νὰ παρέχῃσι χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα **ἀδύνατον** πολίτην· τοιοῦτος δ' ἦτο ὁ ἔχων περιουσίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μῶν (= 300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐργάζηται πρὸς κτήσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, ὅπερ ἐλάμβανεν ἕκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἦτο διάφορον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον ὅμως τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγου ἦτο εἰς ὀβολὸς (= 1/6 τῆς δραχμῆς) καθ' ἑκάστην (§ 26). Ἀλλὰ πρὸς λῆψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ὄφειλε πᾶς θεωρῶν ἑαυτὸν ὡς ἀδύνατον νὰ ὑποβάλλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἴτησιν βοήθειας εἰς τὴν βουλήν τῶν πεντακοσίων, ἧτις **ἐδοκίμαζε** τοὺς ἀδυνάτους, ἐξήταζε δηλ. αὐτούς, εἰ μὴ πράγματι ἦσαν ἄξιοι τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλαὶ καταχρήσεις, ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ **εἰσαγγείλῃ** (= καταγγείλῃ) τὸν αἰτούμενον ὡς ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας πρὸ τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν' ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλή ἀπεφάσιζε περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχῶν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ὄφειλε νὰ ὑποβάλληται εἰς νέαν κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ πρὸ τῆς ἐκάστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ ὁ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου εἶχε δοκιμασθῇ πολλαῖς ὡς τοιοῦτος (§ 26) καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν γιγνομένην ὁμῶς νῦν δοκιμασίαν κατήγγειλέ τις αὐτὸν διατεινόμενος 1) ὅτι οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἶναι σωματικῶς ἱκανὸς καὶ εὐπορὸς, καὶ 2) ὅτι οὗτος λόγῳ τῆς κακῆς του διαγωγῆς εἶναι ἀνάξιος ἐπικουρίας. Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων ὁ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, ὃν χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας.

Ὁ λόγος ἀπηγγέλη μετὰ τὸ 403 π. Χ.

Τ. Α. Ν.

Β

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ ΛΟΓΟΝ

§ 1.

Δέω=έχω έλλειψιν· οὐ πολλοῦ δέω=δέν χρειάζομαι πολύ, δέν μοῦ λείπει πολύ, σχεδόν.—**χάριν έχω τινί**=χρεωστώ χάριν εἰς τινα, εὐχαριστώ τινα.—**δύ, αἰτλγκ.**—**ἀγών** (δικαστικός)=δίκη.—**πρόφασις**=αἰτία, ἀφορμή.—**ἐφ' ἧς δοίην**=ἐπὶ τῆς ὁποίας στηριζόμενος νά δώσω.—**ἐπιδείκνυμι**=καθιστώ φανερόν, ἀποδεικνύω.—**ἄξιον**=ὡς ἄξιός, οὕτως ὥστε νά εἶμαι ἄξιός.—**κίνδυνος**=ἀγών.

§ 2—3.

Καίτοι=καί ὅμως.—**τίνος ἂν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας;**=ἀπό ποίας κακίας (κακῆς πράξεως) σᾶς φαίνεται ὁ τοιοῦτος ὅτι δύναται νά ἀπόσχη (=ὅτι δύναται νά μείνη μακράν);.—**τιμωρεῖται**=ζητεῖ νά ἐκδικηθῆ.—**πώποτε**=ποτέ μέχρι τοῦδε.—**χρῶμαι τινί φίλω**=έχω τινά (ὡς) φίλον.—**ἤδη τοίνυν**=τώρα λοιπόν.—**χρῶμαι συμφορᾷ**=;(III, § 11).—**δυστύχημα**=ἐλάττωμα, βλάβη.—**ἐπιτηδεύματα**=ἀρεταί.—**ἰᾶμαι**=θεραπεύω· ἐνταῦθα=ἐξουδετερώνω, καλύπτω.—**ἐξ ἴσου (=ἴσῃ) τῇ συμφορᾷ**=ὁμοίαν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἔχον τὴν συμφοράν.—**διοίσω**, μέλλ. τοῦ διαφέρω.

Οὐ γὰρ ἔνεκα..., αἰτιολογοῦσιν οὐχὶ τὴν ἀμέσως προηγουμένην ἐρώτησιν, ἀλλὰ τὸ πρὸ ταύτης νόημα: μοί φαίνεται ὅτι μοί παρεσκεύασε τὴν δίκην διὰ φθόνον· λέγω δὲ διὰ φθόνον, διότι δέν ὑπάρχει ἄλλος τις λόγος, δι' ὃν μὲ κατηγορεῖ.—**οὐ... συκοφαντεῖ**, διότι οὐδέν ἔχει νά λάβῃ ὁ κατήγορος παρὰ τοῦ ἀναπήρου ὡς ὄντος πτωχοῦ.—**ἤδη τοίνυν**, ὅτε δηλ. οὕτε χρηματισμὸς οὕτε ἔχθρα ἦσαν τὰ ἐλατήρια τῆς κατηγορίας.—**τούτου**, δηλ. τοῦ κατηγόρου.—**καί γὰρ...**, αἰτιολογεῖ τὴν ἔννοιαν: προσεπάθησα

δὲ μεθ' ἄληθιν τὴν συμφοράν μου νά γίνω καλὸς πολίτης.—**καὶ τὸν ἄλλον** (πλὴν τοῦ διανοητικοῦ) **βίον**, δηλ. τὸν ἠθικόν.—**διάξω**, δηλ. ὁμοίως πρὸς τὸν σωματικόν βίον· ἢ ἔννοια: εἰάν εἶμαι καὶ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς ἀνάπῃρος, ὡς εἶμαι καὶ σωματικῶς, οὐδόλως ἢ ἀ διαφέρω τοῦ κατηγόρου· ἐπομένως ὁ κατήγορος εἶναι διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς ἀνάπῃρος, ἐν ᾧ σωματικῶς εἶναι ὑγιής.

§ 4—5.

Τοσαῦτα=τόσα μόνον.—**ὑπὲρ ὧν**=περὶ ὧν.—**προσῆκει μοι λέγειν**=ὀφείλω ν' ἀπολογῶμαι.—**οἷός τέ εἰμι**=δύναμαι· ὡς ἂν οἷός τ' ὦ=ὡς ἂν δύνωμαι.—**διὰ βραχυτάτων (λόγων)**=συντομώτατα.—**φῆσι**=δυσχυρίζεται.—**τὸ ἀργύριον**=τὸ (χόρηγούμενον εἰς τοὺς ἀδυνάτους) ἐπίδομα.—**τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι τῶν ἀδυνάτων**=(δυσχυρίζεται) ὅτι κατὰ τὸ σῶμα εἶμαι ἰκανὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου δέν ἀνήκω εἰς τοὺς ἀδυνάτους.—**τοῦ διδομένου**, δηλ. ἀργυρίου.—**τεκμηρίοις**, κατηγρμ. τοῦ ἀντικμ. ὅτι... ἀναβαίνω... ὅτι δύναμαι· **τεκμηρίοις**=;(I, 11).—**ἀναβαίνω ἐπὶ τοὺς ἵππους**=ἰππεύω.—**ἐν τῇ τέχνῃ**=διὰ τῆς τέχνης.—**σύνειμι τινί**=συναναστρέφομαι μετὰ τινος.—**ἀναλίσκω**, δηλ. **χρήματα· ἀναλίσκω**=δαπανῶ, ἐξοδεύω.

Περὶ... τούτων, δηλ. τῶν ἐλατηρίων τοῦ κατηγόρου.—**τὸ παρὰ τῆς πόλεως ἀργύριον**, βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 93.

§ 6.

Βίος=πόρος ζωῆς, τὰ μέσα πρὸς ζωὴν, περιουσία.—**τυγχάνει**, δηλ. ὧν.—**διὰ βραχέων**=;(§ 4 «διὰ βραχυτάτων»).—**τρίτον ἔτος τουτὶ**=πρὸ τριῶν ἐτῶν (μὲ τὸ τρέχον)· συναπτεόν τῷ **τελευτήσασαν** (δηλ. τὸν βίον).—**οἱ θεραπεύουσιν**=ἵνα οὗτοι **θεραπεύσασιν**· **θεραπεύω**=περιποιοῦμαι (ἐν τῷ γήρατι), γηροκομῶ.—**κέντημαι**=ἐπίσταμαι.—**ὠφελῶ βραχέα**=παρέχω βραχίαν ὠφέλειαν, μικρὰ κέρδη.—**αὐτὸς μὲν ἤδη**=ἐγὼ μὲν τώρα πλέον.—**χαλεπῶ; ἐργάζομαι**=μὲ κόπον ἐξασκῶ.—**τὸν διαδεξόμενον**=ἐκείνον, ὅστις μέλλει νά διαδεχθῆ, νά συνεχίσῃ.—**κησασθαι**=ν' ἀποκτήσω δι' ἀγορᾶς, ν' ἀγοράσω.—**πρόσοδος δέ...**, ὁ δὲ ἐνταῦθα=κατὰ ταῦτα, ὥστε· **πρόσοδος**=εἰσόδημα.—**ἦν ἂν ἀφ.**

=καί, ἐὰν ταύτην ἀφέλησθε... — κινδυνεύομαι ἄν=θά κινδυνεύσω.— γίγνομαι ὑπό τινι=καταντῶ εἰς τι, ὑφίσταμαι τι.— δυσχερῆς τύχη=θλιβερά τύχη.

Καὶ τὸν ἄλλον, τὸν ἐκ κληρονομίας.— τρέφων, ὡς χρηστικὸς υἱός.— οἷ με θεραπ., οἱ παῖδες ὄφειλαν νὰ γηροκομῶσι τοὺς γονεῖς, ὡς αὐτὸς ἔτρεφε τὴν μητέρα.— χαλεπῶς ἐργάζομαι, λόγῳ τῆς ἡλικίας καὶ ἀσθενείας.— τὸν διαδεξόμενον, δηλ. δοῦλον, ὃν ὁ ἀνάπηρος δὲν ἠδύνατο ν' ἀγοράσῃ, ἵνα συνεχίσῃ τὴν τέχνην, καὶ κατὰ τὸ γῆρας παρέχῃ αὐτῷ τὰ ἀναγκαῖα. Τοιοῦτοι δοῦλοι ἐπωλοῦντο ἀντὶ 5-6 μῶν.— ὑπὸ τῇ δυσχερ. γεν. τύχῃ, δηλ. ν' ἀποθάνω ἐκ τῆς ἀσιτίας.

§ 7 — 8.

Μῆ, συναπτόειον τῷ ἀπολέσητε (ἐμὲ). — ἐπειδὴ γε ἔστιν=ἀπ' οὐ βεβαίως δύνασθε.— μὴδὲ ἄ κτλ.=μὴδὲ ἀφέλησθε (ἐμὲ) γιγνόμενον πρὸς β. καὶ ἀσθ. (ἐκεῖνα), ἃ ἔδοτε (ἐμοὶ) νεωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἔρρ. ὄντι.— γιγνόμενον=τώρα ποῦ ἀρχίζω νὰ γίνωμαι.— ἐρρωμένος (τοῦ β. ὄωννυμαι)=δυνατός.— μὴδὲ πρότερον κτλ.=μὴδὲ νυνὶ διὰ τοῦτον ἀργίως ἀποδέξῃσθε τοὺς καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐλ. ὄντας δοκοῦντες πρότερον εἶναι ἐλεημ. καὶ περὶ τοῦς...— ἀργίως ἀποδέχομαι τινα=δεικνύομαι σκληρὸς (ἀπάνθρωπος) πρὸς τινα.— ἐλεεινός=ἄξιος ἐλέου, οἴκτου.— δοκοῦντες πρότερον εἶναι=ἐν ᾧ πρότερον ἐθεωρεῖσθε ὅτι εἰσθε.— ἐλεήμων=φιλόανθρωπος.— περὶ τοῦς...=εἰς τοῦς...— κακὸν=σωματικὸν ἐλάττωμα, ἀναπηρία.— καὶ γὰρ... ἂν εἴη=διότι θὰ ἦτο.— ἀπλή ή συμφορὰ=μόνη ἢ ἀναπηρία.— ἐφαινόμην λαμβάνων=φανερὰ ἐλάμβανον.— τὰ τοῦτοις ἐπόμενα=τὰ συνοδεύοντα ταῦτα.— προσγίγνομαι=προστίθεμαι.— τότε ἀφαιρ., τὸ τότε ἐνταῦθα=ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ.— εἰ... ἀφαιρεθείην=ἐὰν... ἤθελον στερηθῆ (τούτου, τοῦ ἐπιδόματος).

Μῆ... ἀπολέσητε, ἢ ἀπώλεια τῆς καθ' ἐκάστην ἐπικουρίας ἦτο πράγματι διὰ τὸν ἀδύνατον ἴση πρὸς καταστροφὴν.— τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμ., δηλ. τοὺς ἀδύνατους.— ἀθυμῆσαι, διότι θὰ φοβῶνται μὴ στερηθῶσι τοῦ ὑπὸ τῆς πολιτείας χορηγουμένου αὐτοῖς ἐπιδόματος.

§ 9.

* Ἀποδείξαι ἂν=ὅτι δύναται ν' ἀποδείξῃ.— εἰ κατασταθεῖς... προκαλεσαίμην=εἰ κατασταθείην... καὶ προκαλεσαίμην=ἐὰν ἤθελον ὀρισθῆ... καὶ ἤθελον προκαλέσει.— τραγωδός=ποιητὴς καὶ ὑποκριτὴς τραγωδίας· ἐν τῷ πληθ. τραγωδοὶ=τραγωδία· χορηγὸς τραγωδοῖς=χορηγὸς εἰς τραγωδίαν.— ἀντίδοσις (τῆς οὐσίας)=ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας.— ἔλοιτο ἂν=ἤθελε προτιμήσει.— καίτοι, ἐνταῦθα=λοιπόν.— δεινὸν=παράλογον.— κατηγορεῖν, ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέα ἢ αἰτ. αὐτὸν (τὸν κατήγορον)· ἢ αὐτῇ αἰτ. νοητέα καὶ εἰς τὸ κατωτέρω ἀπρμφ. ὁμολογεῖν.— ἐξ ἴσου=ὁμοίως.— εἰ δὲ ὦν...=εἰ δὲ τύχοι γενόμενόν τι τούτων, ἃ ἐγὼ λέγω.— ὁμολογεῖν, ἐκ τοῦ οὐ δεινὸν ἐστι.— πονηρότερον=ἀθλιώτερον (οἰκονομικῶς) ἢ ἔσον ἐγὼ δισχυρίζομαι.

Χορηγὸς ἐκαλεῖτο ἐν Ἀθήναις ὁ καταβάλλων τὴν δαπάνην τὴν ἀπαιτούμενην πρὸς κατάρτισιν χοροῦ διὰ τὰς τραγωδίας καὶ κωμωδίας ἢ τὰς θρησκευτικὰς ἐορτάς· ἢ χορηγία ἦτο μία τῶν λειτουργιῶν (περὶ ὧν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 55).— εἰς ἀντίδοσιν, περὶ ἀντιδόσεως βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 56.— εἰ δὲ ὦν ἐγὼ... τύχοι τι γενόμενον, δηλ. ἢ πρόκλησις ἀντιδόσεως.— ὁμολογεῖν, διὰ τῆς εἰρημένης κατὰ τὴν πρόκλησιν τῆς ἀντιδόσεως διαγωγῆς (δηλ. ;).— τοιοῦτον, δηλ. πτωχόν.

§ 10.

* Ἰππικὴ=ἵππασία.— μιμνήσκομαι τινος πρὸς τινα=ἀναφέρω τι εἰς τινα.— δεισας=φοβηθεῖς τοῦ β. δέδοικα ἢ δέδια.— οὐ πολὺς ὁ λόγος, δηλ. ἔσται.— δυστύχημα=; (§ 3 τὰ δυστυχήματα).— φιλοσοφῶ=σκέπτομαι.— ὅπως... μεταχειριούνται=πῶς νὰ ὑποφέρωσι.— ὡς=ἔσον τὸ δυνατόν.— ὦν εἰς ἐγὼ, δηλ. εἰμί.— ταύτην=τοῦτο (τὸ ἵππεύειν).— ἔραστῶν=ἀνακούφισις.— εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακρ. τῶν ἀναγκαίων (γενκ. διαιρηκ.)=διὰ τὰς μακροτέρας ἐκ τῶν ἀναγκαίων (ἀπαραιτήτων) ὁδῶν.

* Ἦς... μνησθῆναι, ἐν § 5.— οὔτε τὴν τύχην δεισας, διότι αὕτη κοινὴ εἶναι τοῖς πᾶσι καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι δυνατόν καὶ αὐτὸς νὰ περιπέσῃ εἰς συμφορὰν.— οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθείς, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ ὑμῶν κατηγορῶν τοιαύτην μωρὰν

κατηγορίαν.—*ἄν*, δηλ. τῶν ἐχόντων τι δυστύχημα.—*εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακρ. τῶν ἄν.*, ἐννοεῖ τοὺς μακροὺς δρόμους, οὓς ἔκαμνεν ὁ ἀδύνατος μεταβαίνων ἔξω τῆς πόλεως πρὸς πώλησιν τοῦ ἐμπορευματοῦ του.

§ 11—12.

**Ἄλλ' οὐ* = καὶ ὄχι.—*ὑβρεις* = ὑπερηφάνεια (προερχομένη ἐξ εὐπορίας).—*ἀστράβη*, κυρίως = ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (σαμάρι) εἶτα = ἡμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα· τὴν β' σημασίαν ἔχει ἐνταῦθα.—*δοῦμαι* = ἵππεύω.—*ἀνέβαινον*, νοητέος καὶ ἐνταῦθα ὁ ἄν.—*κησασθαι* =; (§ 6).—*καίτοι* =; (§ 9).—*τί γὰρ ἂν καί...*, ὁ καί = κυρίως.—*ὅτι* = ἐπειδὴ.—*ἠτημένους* = ἐζητημένους, δεδανεισμένους.—*δυνατός*, ἐνταῦθα = ἰσχυρὸς καὶ εὐπορος.—*ὅτι μὲν δυοῖν... χρῶμαι... ὅτι δ' ἐπὶ τοὺς... χρῆσθαι...*, τὸ μὴ κατηγορεῖν, καθὼς καὶ τὸ *χρῆσθαι*, ἐκ τοῦ πῶς οὐκ ἄτιπόν ἐστι· κατ' ἐννοιαν = ὡσαύτως πῶς δὲν εἶναι παράλογον νὰ μὴ κατηγορῆ ὅτι καὶ τοῦτο, τὸ ὅτι δηλ. βαδίζω στηριζόμενος εἰς δύο βακτηρίας, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι φέρουσι μόνον μίαν, εἶναι ἀπόδειξις τῆς σωματικῆς μου δυνάμεως καὶ εὐπορίας, ἀπ' οὗ τὴν ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀνάδασίν μου φέρει εἰς ὑμᾶς ὡς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἀνήκω εἰς τοὺς ἰσχυροὺς (σωματικῶς) καὶ εὐπόρους;

**Ὡς οὐδὲ φησιν*, ὁ κατήγορος ἀνωτέρω (§ 5) ἀνέφερε τὸ ἵππεύειν ὡς τεκμήριον τίνος; τῆς ὑβρεως ἢ τῆς σωματικῆς ἰκανότητος;—*ἄλλ. ἵππους*, οὓς ἐδανείζετο ὁ ἀνάπηρος.—*τοιοῦτον*, δηλ. ἡμίονον ἔχοντα ἐπίσαγμα.—*χρῆσθαι πολλάκις*, κατὰ τὰς ἀναγκαίας καὶ μακρὰς ὁδοὺς.—*τί γὰρ ἂν καὶ ἔλεγε*, ὁ κατήγορος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ διὰ τὴν ἀστράβην τοῦ ἀναπήρου, διότι αὕτη θὰ ἦτο ἀπαραίτητος αὐτῷ διὰ τὴν ἀναπηρίαν του.—*οἷς...* ἀμφοτέροις, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις.—*διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν*, δηλ. τὴν ἀναπηρίαν μου.

§ 13—14.

Διαφέρω τινός τινι = ὑπερβαίνω τινὰ κατὰ τι.—*καίτοι* =; (§ 9).—*πεῖθω τινὰ τι* = πεῖθω τινὰ εἰς τι.—*κληροῦσθαι με τῶν ἐννέα ἀρχόντων* = νὰ ἐκλέγωμαι διὰ κλήρου εἰς ἓκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων.—*ἐμοῦ ἀφελῆσθαι τὸν ὀβολόν*, ἐνταῦθα τὸ ἀφελῆ-

σθαι συντάσσεται μετὰ γενκ. καὶ αἰτιατκ., ἐν ᾧ ἀλλαγῶ πῶς; (§ 6).—*δήπου* = βεβηλῶς.—*ἀλλὰ γὰρ* = ἀλλὰ δὲν θὰ γείνη τοῦτο· διότι.—*οὐθ' οὐτός ὑμῖν*, δηλ. *τὴν αὐτὴν ἔχει γνώμην*.—*εὐποιῶν*, κατ' ἐννοιαν = εὐτυχῶς.—*ὡσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὕσης* = ὡς ἐὰν ἡ συμφορὰ ἦτο ἐπικλήρος.—*ἀμφισβητήσων*, δηλ. *τῆς συμφορᾶς· ἀμφισβητῶν* = διεκδικουμαί τι, ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι ἰδικόν μου τι.—*ἦκει*, δηλ. πρὸς ὑμᾶς.—*οἱ εὐφρονοῦντες* = οἱ συνετοί.—*τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν*, πρβλ. III, § 21, ἐν σελ. 88 «*περὶ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν*».

Τοσοῦτους, πόσους;—*κλ. τῶν ἐννέα ἀρχ.*, οἱ ἀρχόντες, ἰδίᾳ οἱ ἀνώτεροι, ὧφειλον νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης. Περὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἰδὲ εἰσαγ. ἐν σελ. 48.—*θεσμοθέται*, οἱ ἐννέα ἀρχόντες ἐκαλοῦντο κοινῶς καὶ θεσμοθέται· εἰς αὐτοὺς ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 49).—*οὐ γὰρ δήπου* κτλ., ἡ ἐννοια: ἐν ᾧ σεῖς μὲ θεωρεῖτε ὑγιᾶ καὶ ἀφαιρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ τὸν ὀβολόν, δὲν εἶναι δυνατόν οἱ θεσμοθέται νὰ μ' ἐμποδίσωσιν ὡς ἀδύνατον τῆς κληρώσεως.—*ὡσπερ ἐπικλήρου*, ἐπικλήρος ἐκαλεῖτο ἡ μονογενὴς θυγάτηρ, ἣτις ἐκληρονόμει σύμπασαν τὴν πατρῴαν περιουσίαν καὶ ἦτις, ἔνα μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς ξένην οἰκογένειαν, ὧφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησιέστατον συγγενῆ τῆς· καθ' ἣν δὲ περίπτωσιν οἱ συγγενεῖς ἐφιλονίκουν τίς ὁ πλησιέστερος καὶ δικαιούμενος κατὰ τοὺς νόμους νὰ τὴν νυμφευθῇ, ἐγένετο δίκη. Ἡ τοιαύτη παραβολὴ τῆς συμφορᾶς καὶ τοῦ διδομένου ὀβόλου πρὸς ἐπικλήρον εἶναι μόνον κωμικὴ· διότι ὁ κατήγορος οὔτε τῆς συμφορᾶς οὔτε τοῦ ὀβόλου τοῦ ἀδυνάτου ἀντεποιεῖτο, ἠγωνίζετο δὲ μόνον νὰ στερήσῃ αὐτὸν τοῦ ὀβόλου.

§ 15—16.

Δέγει δέ, ὁ δέ = πρὸς τούτοις.—*ὑβριστῆς* = ἀλαζών, θρασύς.—*ἀσελγῶς διακειμένος* = ἀσελγῆς = αὐθάδης.—*ὡσπερ, εἰ...* = ὡσπερ μέλλον ἀληθῆ λέγειν, εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε.—*ὡσπερ μέλλον* = ὡς ἐὰν ἐμελλε.—*εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε* = ἐὰν ἤθελε μεταχειρισθῆ φοβερᾶς ὀνομασίας (ὡς εἶναι αἱ ἄνω: ὑβριστῆς, βλαῖος, λίαν ἀσελγῶς διακειμένος).—*ἄλλ' οὐ ταῦτα (= τοῦτο)*

ποιήσων=ἀλλ' οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν=καὶ ὡς ἐὰν ἐν ἐμελλε νὰ...—ἐὰν πάνυ πραόνως, δηλ. ὀνομάσῃ.—πραόνως=μετὰ πραότητος, ἠπίως· πάνυ πραόνως ὀνομάζω=μεταχειρίζομαι πολὺ ἠπίως φράσεις.—διαγιγνώσκω=διακρίνω.—ἐγγχωρεῖ=εἶναι δυνατόν.—ἀπόρως διακείμενοι=ἄποροι.—ὕβριζω=φέρωμαι αὐθαδῶς, βιαίως.—εἰκὸς=πιθανόν.—τῶν ἀναγκαίων, ἔξ ὀνομαστ. τὰ ἀναγκαῖα=τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.—οἱ προβεβηκότες τῆ ἡλικία=οἱ ὄντες ἐν προκεχωρημένῃ ἡλικίᾳ=οἱ ἡλικιωμένοι, οἱ γέροντες.—οἱ χρώμενοι νέαις ταῖς διανοαίαις=οἱ ἔχοντες νεανικά φρονήματα.

Ὡσπερ, εἰ φοβερῶς ὀνομάσεις... ἡ ἔννοια: ὁ κατήγορος νομίζει ὅτι θὰ καταστήσῃ πιστευτὰς τὰς συκοφαντίας μεταχειριζόμενος τοιαύτας σκληρὰς λέξεις.

§ 17—18.

Τοῖς (=τοῖς ἑαυτῶν) χρήμασι, δοτκ. ὄργανκ.—ἐξωνοῦμαι=ἐξαγοράζω.—κίνδυνος=; (§ 1).—ἀπορία=πενία.—σωφρονῶ=εἶμαι σώφρων, φρόνιμος.—ἀξιούμαι=θεμροῦμαι ἄξιος.—ἐξαμαρτάνουσιν ὁμοίως=δσάκις ἀμαρτάνουσιν ὁμοίως (ὡς καὶ οἱ νέοι).—ἐπιτιμῶ τι=; (II, § 29).—μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν=χωρὶς οἱ ἴδιοι νὰ πάσχωσι κακόν τι.—ὕβριζειν=νὰ βλάπτωσι (ν' ἀδικῶσιν).—ἔστιν=εἶναι δυνατόν.—ὕβριζομένοις=δσάκις βλάπτονται, ἀδικοῦνται.—ἀμύνομαί τινα=ἀποκρούω τινα.—τοὺς ὑπάρξαντας (δηλ. τῆς ὕβρεως)=ἐκείνους, οἵτινες ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας, δηλ. τοὺς πρωταιτίους.—περιγίγνομαι τινος=ὑπερσχύω τινός, νικῶ τινα.—σπουδάξω=σοβαρῶς ὁμιλῶ.—κωμωδῶ=παριστάνω ἐν κωμωδίᾳ· ἔθεν=διακωμωδῶ, περιπαίζω.—καλὸν=μέγα κατόρθωμα.

Ἐξωνοῦνται, συναλλαττόμενοι τοῖς ἀδικουμένοις.—ἀμφοτέροι, δηλ. καὶ οἱ νέοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι.—τοιούτος, δηλ. ὕβριστής.—ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν, περιπαίζων ἐμέ, ὅστις εἶμαι πτωχός, γέρων ἀνάπηρος.

§ 19—20.

Ὡς ἐμὲ=πρὸς ἐμέ, εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου.—πονηρὸς=κακός.—ἀνηλώκασι, τοῦ β. ἀναλίσκω=; (§ 5).—σώξω=διαφυ-

λάτω, διατηρῶ.—ἐνθυμοῦμαι=; (III, § 8).—οὐδὲν=οὐδόλως.—δημιουργός=ὁ μετερχόμενος ἔργον ὠφέλιμον εἰς τὸν λαόν, τεχνίτης.—προσφοιτῶ=συχνάζω.—σκυτοιομεῖον=ἐργαστήριον σκυτοτόμου, ὑποδηματοποιῶ.—ἄποι ἂν τύχη, δηλ. προσφοιτῶν.—πλειστοὶ μὲν... , δηλ. προσφοιτῶσιν.—οἱ κατασκευασμένοι=οἱ ἐγκαθιδρυμένοι, οἱ ἔχοντες τὸ ἐργαστήριόν των.—καταγιγνώσκω τινὸς πονηρίαν=θεωρῶ τινα ὡς κακόν.—παρὰ τοῖς ἄλλοις, δηλ. δημιουργοῖς.—δι καί... , δηλ. καταγνώσεται πονηρίαν.—εἰ δὲ κἀκείνων, ἀπάντων Ἄθ.=εἰ δὲ τις ἑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται κἀκείνων, δηλὸν ἔστιν ὅτι πονηρίαν καταγνώσεται ἀπάντων Ἄθ.—ἀμουγέπου=κάπου, ἐν τῇ αἰφωδῆποτε τόπῳ τοῦ ἐπιρρ. τούτου βάσις εἶναι τὸ ἀμὸς (=εἰς), οὗ ἔχνος διετηρήθη ἐν τοῖς οὐδαμοῦ, μηδαμοῦ, μηδαμῶς, οὐδαμῶς κτλ.

Ἔμεῖς δὲ κτλ., ὁ ἀνάπηρος δὲν ἀπολογεῖται διὰ τὸ ἠθικόν ποιόν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτόν, ἀλλ' ἀφομοῖε τὸ ἠθικόν τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ πρὸς τὸ ἠθικόν τῶν ἐπισκεπτῶν τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων.—ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς, περὶ τὴν ἀγορὰν ἦσαν πλειεστα πρατήρια καὶ ἐργαστήρια, ἐν οἷς συνηθροίζοντο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ καθήμενοι ἐπολιτικολόγουν ἢ ἔσκωπτον τοὺς διαβαίνοντας. Πλησίον τῆς ἀγορᾶς ἔκειτο καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀναπήρου.

§ 21—23.

Ἄλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα=ἀλλὰ παύσομαι· οὐ γὰρ οἶδα κατ' ἔννοιαν=ἀλλ' ἀρκετὰ ταῦτα· διότι...—ὅ, τι δεῖ=; (I, § 9).—ἀκριβῶς=μὲ λεπτολογίαν, μὲ πολυλογίαν.—πρὸς ἐν ἕκ... =πρὸς ἐν ἕκαστον τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν ὑμῖν.—τῶν εἰρημένων=τούτων, ἃ εἴρηται (δηλ. ὑπὸ τοῦ κατηγόρου).—ὑπὲρ τῶν μεγίστων=περὶ τῶν οὐσιωδεστάτων, σπουδαιωτάτων.—εἴρημα=ἀπολελόγημα.—σπουδάξω περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ=νὰ δεικνύῃ τις σπουδὴν (ζῆλον) διὰ πράγματα, τὰ ὅποια εἶναι ὁμοίως ἀσήμαντα (ἀνάξια λόγου), καθὼς (εἶναι) οὗτος.—διάνοια=γνώμη.—ἦνπερ καὶ πρότερον, δηλ. εἴχετε.—μεταλαβεῖν, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἔδωκε.—τῶν ἐν τῇ πατρίδι, δηλ. ἀγαθῶν.—κοινῆ=διὰ κοινῆς ἀποφάσεως.—πάλαι, συναπτέον τῷ ἔδοτε.—πάλιν, συναπτέον τῷ ἀφελέσθαι.—τῶν μεγίστων, δηλ.

ἀγαθῶν.—δαίμων=τύχη.—δείλαιος=δυστυχής.—εἰ τῶν μὲν...
 ἃ δὲ...=εἰ τῶν καλλ... ἀπεσιεργημένος ἀφαιρεθείην, ἃ ἢ
 πόλις ἔδωκε...—τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων, δηλ. ἀγαθῶν
 (ἐν τῇ ἰδιωτικῇ καὶ δημοσίῳ βίῳ).—προνοοῦμαι τινας=λαμ-
 βάνω πρόνοιαν περὶ τινος.—ταύτη=οὕτω.—τίθεμαι τὴν ψῆφον
 =ψηφίζω, ἀποφασίζω.

Ἐπεὶ τῶν μεγίστων, δηλ. περὶ τῆς πενίας (§ 5, § 6) καὶ τῆς
 ἀναπηρίας μου (§ 12, § 13).—περὶ τῶν φ. ὁμοίως τούτῳ σπ.,
 νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀναπήρου
 λεχθέντα ἐν § 15, § 19.—οὐ μόνου, δηλ. τοῦ ὀδολοῦ.—ἡμᾶς, ὁ
 ἀνάπηρος περιλαμβάνει καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῷ (πρβλ. κατωτέρω:
 ἡμῖν ἐψηφίσατο).—ἡ πόλις... ἐψηφίσατο τὸ ἀργ., τὸν προσ-
 διορισμὸν ἕως τῶν προσώπων τῶν ἀδυνάτων, ὡς καὶ τοῦ ποσοῦ
 τῆς βοήθειας, εἶχεν ἀναθέσει ἡ πόλις εἰς τὴν βουλὴν, ἣτις κατὰ
 τὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους ἐξήλεγε τοὺς ἀδυνάτους (βλ. εἰσαγ. ἐν
 σελ. 93.).—κοινὰς εἶναι τὰς τύχας κτλ., ὥστε ὁ σήμερον εὐτυ-
 χῶν ἐνδέχεται αὔριον νὰ δυστυχήσῃ πρβλ. § 10 «οὔτε τὴν τύχην
 δείσας».—τῶν οὕτως διακειμένων, δηλ. τῶν ἀδυνάτων.

§ 24—25.

Διὰ τί ἂν καὶ τύχοιμι τ. ὑμῶν=διατί ἄρα γε ἤθελον εὑρεῖ
 ὑμᾶς τοιούτους (δηλ. δυσμενεῖς πρὸς ἐμὲ).—πότερον, ἐνταῦθα=
 μήπως.—δι, αἰτλγκ.—καθίσταμαι εἰς ἀγῶνα=;(I, § 12).—
 πώποτε=κάποτε, καμμιά φορά ἕως τώρα.—ἀλλ' ὅτι πολ., τὸ
 ἀλλὰ τοῦτο, ὡς καὶ τὰ κατωτέρω τὰ εἰσάγοντα τὴν ἐρώτησιν, ἐρμη-
 νευτέα διὰ τοῦ ἤ.—πολυπράγμων=ὁ εἰς πολλὰ ἀναμειγνύμενος,
 περίεργος.—φιλαπεχθῆμων=ὁ ἀγαπῶν νὰ κάμνη ἐχθρούς, φιλε-
 ρίς.—ἀλλ' οὐδ' ἂν αὐτὸς φήσειε=ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκόμη δὲν
 ἤθελε δυσχυρισθῆ (τοῦτο).—εἰ μὴ βούλοιο=ἐὰν δὲν ἤθελε.—
 τοῖς ἄλλοις ὁμοίως=ὁμοίως μὲ τὰ ἄλλα.—τοιαύταις ἀφ. τοῦ
 βίου τυγχάνω χρώμενος=τοιαύτας ἀφορμὰς τοῦ βίου κέντη-
 μαί' ἀφορμὴ τοῦ βίου=μέσα, κεφάλαιον πρὸς πορισμὸν τῶν
 πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.—πρὸς τὰ τοιαῦτα=ὥστε τὰ τοιαῦτα
 πράττειν=ὥς ἵε ὑβριστῆς καὶ βίαιος εἶναι.—γίγνομαι ἐν
 δυνάμει=ἀποκτῶ δύναμιν (πολιτικὴν), ἐπιρροήν.—τὸ ὑμέτερον

πληθος=ὁ δῆμος, ἡ δημοκρατικὴ μερίς.—ἐξδν=ἐν ᾧ ἦτο δυνα-
 τόν.—ἀδεῶς=ἀνευ φόβου, ἀσφαλῶς.—πολιτεύεσθαι=εἶναι.

Ἀπόλεσε τὴν οὐσίαν, διὰ τῆς ἀποτίσεως μεγάλης χρηματι-
 κῆς ζημίας ἢ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας.—ἀποδείξειε,
 τοῦτο (δηλ. :).—ἀλλ' οὐ τοιαύταις ἀφορμ... ἡ ἔννοια: ἀλλὰ
 δὲν εἶμαι τόσῳ πλούσιος, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ εἶμαι βίαιος
 καὶ αὐθάδης (πρβλ. § 16 «οὐ γὰρ τοὺς πεν... ἀλλὰ τοὺς πολλῶν
 πλειῶν τῶν ἀναγκ. κεντημένους»).—εἰς Χαλκίδα, τῆς Εὐβοίας,
 εἰς ἣν τότε εἶχον καταφύγει πολλοὶ τῶν δημοκρατικῶν.—μετ' ἐκεῖ-
 νων, δηλ. τῶν τριάκοντα.—ἀδεῶς, διότι αὐτός ὡς πτωχὸς ἀνά-
 πηρος ἦτο ἀκίνδυνος τοῖς τριάκοντα καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδὲν εἶχε
 νὰ φοβηθῆ παρ' αὐτῶν.—εἰλόμην κινδυνεύειν, πρὸς ἀποκατά-
 στασιν τῆς δημοκρατίας.

§ 26—27.

Μὴ τύχοιμι ὑμῶν ὁμοίων (=ὁμοίως δυσμενῶν)=εἴθε νὰ
 μὴ εὐρω ὑμᾶς ὁμοίως δυσμενεῖς.—τοῖς πολλὰ ἡδίκηκότες=οἷων
 εὐτυχῶν ὑμῶν οἱ πολλὰ ἡδίκηκότες.—μηδὲν ἡμαρτηκῶς=ἐν ᾧ
 οὐδὲν κακὸν ἔχω πράξει (εἰς ὑμᾶς).—τὴν αὐτὴν ψῆφον τίθεμαι
 =ψηφίζω (ἀποφασίζω) οὕτω.—ταῖς ἄλλαις βουλαῖς=ὅπως ἡ
 βουλὴ προηγουμένων ἐτῶν.—ὑπέχω εὐθύνας=δίδωμι λόγον.—
 ποιοῦμαι τοὺς λόγους=;(III, § 2).—οὕτως=ἐὰν ψηφίσητε ὡς
 ἡ βουλὴ προηγουμένων ἐτῶν.—γιννώσκω=κρίνω, ἀποφασίζω.—
 τούτων ὑμῖν...=τούτων (δηλ. τῶν δικαίων) τυχῶν ἕξω τὴν
 χάριν ὑμῖν.—τὴν χάριν=τὴν ὀφειλομένην...—ἔχω χάριν=;
 (I, § 1).—περιγίγνεσθαι τῶν ὁμοίων αὐτῶν=πειρᾶσθαι νικᾶν
 (ἐν δικαστικῷ ἀγῶνι) τοὺς ὁμοίους αὐτῶν.

Ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἡ βουλὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπεκύρου
 τίνες ἔμελλον νὰ λαμβάνωσιν ἀργύριον.—δίδωμι λόγον—ὑπέχω
 εὐθύνας, πρβλ. III, § 11 ἐν σελ. 84 «εὐθύνας δεδοκότες».
 —μαθήσειαι, ἀφ' οὗ δηλ. πάθη.

ΕΙΣ ΑΓΩΓΗ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ ΛΟΓΟΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ ΛΟΓΟΝ

§ 1.

Θαυμάζω = ἀπορώ, ἐκπλήττομαι. — **εἰ ὡς μάλιστα** (= **εἰ τὰ μάλιστα**)... **ἠγείσθε** = καὶ ἂν ἀκόμη (δὲ περ ἀπίθανον) νομίζετε... — **ἀδικῶ** = παραβαίνω τοὺς νόμους. — **οὐδὲν ἤτιον** = οὐδὲ ὀλίγωτερον, ἐπίσης· συναπτόεν τῷ **νομίζετε**. — **ποιοῦμαι τοὺς λόγους περὶ τίνος** = **κατηγορῶ τίνος**. — **ὄθεν** = πόθεν, ἐκ ποίῳ λόγῳ (αἰτίῳ).

Πολλοί... **προσεληλύθασιν**, νοῦνται φίλοι τῶν σιτοπωλῶν, αἵτινες εἶχον προσέλθει πρὸς τὸν ῥήτορα τοῦ παρόντος λόγου, ἵνα ἀποτρέψωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐν τῇ Ἡλιαίᾳ τὴν κατὰ τῶν σιτοπωλῶν κατηγορίαν. — **ἐν τῇ βουλῇ**, ἐν ἣ τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ καταμήνυσις κατὰ τῶν σιτοπωλῶν (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 104). — **καὶ τοὺς... συνοφ. νομίζετε**, οἱ σιτοπῶλαι συνήθειζον νὰ δίδωσι χρήματα εἰς τοὺς συκοφάντας, ἵνα ἀποφεύγῃσι τὰς ἐν τοῖς δικαστηρίοις κατηγορίας τούτων· ἕνεκα τούτου καὶ ὁ κατηγορῶν τοὺς σιτοπῶλας εὐκόλως περιέπιπτεν εἰς τὴν ὑποψίαν τῆς συκοφαντίας.

§ 2.

Ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν = ἀφῆκαν (ἐπέτρεψαν) τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν (ἀπόφασιν) εἰς τὴν βουλὴν. — **ὠργίσθησαν**, ὄρακμ.: **οἱ βουλευταί**. — **ἀκριτος** = ἀδίκαστος, ἀναπολόγητος. — **ζημιῶσαι**, τὸ ἀπρμφ. ἐνταῦθα δηλοῖ σκοπόν· ἐξαρτάται δ' ἐκ τοῦ **παραδοῦναι**· **θανάτῳ ζημιῶ** = διὰ θανάτου τιμωρῶ. — **ἐθίζομαι** = συνηθίζω. — **οὐδὲν ἤτιον** = **μᾶλλον**. — **γινώσκω** =; (IV, § 27).

Πρωτάνεις, οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ πεντήκοντα βουλευταί, αἵτινες ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας προῆδρευον τῆς βουλῆς· εἰς αὐτοὺς ἐνεχειρίζοντο αἱ **εἰσαγγελίαι** (= μηνύσεις), ἃς οὗτοι παρέπεμπον εἰς τὴν βουλὴν, ἧς ἴδιον ἦτο νὰ κρίνωσι ταύτας. — **περὶ αὐτῶν**, δηλ. τῶν σιτοπωλῶν. — **τῶν ῥητόρων**, **ῥήτορες** καλοῦνται ἐνταῦθα οὐχὶ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ῥήτορες, ἀλλ' οἱ βουλευταί οἱ ἔχοντες τὴν συνήθειαν νὰ λαμβάνωσι τὸν λόγον ἐν τῇ βουλῇ καὶ νὰ εἰσηγῶνται γνώμην. — **τοῖς ἕνδεκα**, οἱ ἕνδεκα ἦσαν συναρχία ἀποτελουμένη

Ἡ Ἀττικὴ παρῆγε τὸ πάλαι — ὡς καὶ νῦν — ἀφθόνως ἔλαιον σῦκα καὶ διαφόρους ὀπώρας, ἀλλὰ σίτον ἐλάχιστον, μὴ ἐπαρκοῦντα διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, ὅστις ὑπερέβαινε τὰς 500,000 κατοίκων, ἐντοπίων καὶ ξένων· διὰ τοῦτο ἠναγκαζόντο οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μετακομίζωσι σίτον ἐκ τῆς Σικελίας, ἐκ τῆς Αἰγύπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θυρίας καὶ μάλιστα τοῦ Πόντου. Ἐδείκνυε δὲ ἡ πολιτεία τῶν Ἀθηναίων μερίμναν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου· οὕτω πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης σιτοδείας ἐφρόντιζε νὰ ὑπάρχῃ ἐν ταῖς ἀποθήκαις σίτος ἀφθονος καὶ διὰ νόμον ὑπεχρέου τοὺς ἐμπόρους, τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀγορὰν σίτου, νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας. Ὡσαύτως πρὸς πρόληψιν τῶν ἀδικιῶν καὶ πονηριῶν τῶν σιτοπωλῶν, οἵτινες μέτοικοι ὄντες μετήρχοντο τὰ πάντα, ἵνα αἰσχροκερδῶσιν, ἐξέλεγε κατ' ἕτος ἰδίους ἀρχοντας, **τοὺς σιτοφύλακας** (§ 5), καὶ ἐθέσπισε δύο νόμους, καθ' οὓς ἀπγορευέτο ἐπὶ ποινῇ θανάτου τοῖς σιτοπῶλαις 1) νὰ μὴ συναγορεύωσι σίτον πλείονα τῶν πενήκοντα φορμῶν ἢ μεδίμων, ἵνα μὴ διὰ τῆς συστάσεως ταύτης βλάβῃσι τοὺς σιτεμπόρους ἀναγκαζομένους νὰ πωλῶσι τὸν σίτον εὐθηνὸν ἐπὶ ἰδίᾳ βλάβῃ, καὶ 2) νὰ μὴ ὠφελῶνται περισσώτερον τοῦ ἐνὸς ὀβολοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως ἐκάστου μεδίμου.

Ἄλλ' ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τούτους παρέβησαν οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγου καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο καταμήνυσις κατ' αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ· αὕτη κατ' ἀρχὰς μὲν ἠθέλεν ἀκριτοῦς νὰ καταδικάσῃ αὐτοὺς εἰς θάνατον, ἀλλ' εἶτα τῇ προτάσει βουλευτοῦ τίνος — τοῦ ῥήτορος τοῦ παρόντος λόγου — παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν Ἡλιαίαν· πρὸ αὐτῆς, προεδρευομένης ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν, ἐνεφανίσθη διὰ τοῦ παρόντος λόγου τοῦ Λυσίου ὁ ἐν τῇ βουλῇ προτείνων τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως βουλευτῆς καὶ κατηγορεῖ τῶν σιτοπωλῶν, ὅτι παρέβησαν ἀμφοτέρους τοὺς περὶ σίτου νόμους.

Ὁ λόγος ἀπηγγέλη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῷ 386 π. X.

ἐκ 10 ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, συναριθμουμένων αὐτοῖς καὶ τοῦ γραμματέως· εἶχον δ' οὗτοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσποτηρίῳ καὶ ἐμερίμων περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν.—**τοιαῦτα**, ποῖα;—**κρίνειν κατὰ τὸν νόμον**, δηλ. διὰ παραπομπῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἡλιαίαν· διότι ἡ βουλή ἦτο κυρία νὰ ἐπιβάλλῃ ποινήν ἀνεκκλήτως μέχρι 500 δραχμῶν· ἐὰν δὲ τὸ ἐγκλημα ἀπῆται μεγαλυτέραν ποινήν, εἰσήγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον.—**ὕμῃς**... **ἡμῶν**, διὰ τοῦ ἀ' νοοῦνται οἱ ἡλιασταί, διὰ τοῦ β' οἱ βουλευταί.

§ 3—4.

Πείθομαι τι = πείθομαι εἰς τι, παραδέχομαι τι.—**ἐπεχειροῦν**, ὡς ὑποκείμεν. νοητέον τό: **τινὲς τῶν ῥητόρων**.—**οἱ ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις** = **οἱ αὐτοὶ** (οἱ σιτοπῶλαι) **ἐκρίνοντο**.—**ἔργῳ** = δι' ἔργων, ἐμπράκτως.—**τῶν ἄλλων** = πάντων τῶν ἄλλων (**ῥητόρων**).—**ἡσυχίαν ἀγω** = ἡσυχάζω, σιωπῶ.—**βοηθῶ τοῖς νόμοις** = ὑποστηρίζω τοὺς νόμους.—**ἠρξάμην**, δηλ. **κατηγορῶν τῶν σιτοπῶλῶν ἐν τῇ βουλῇ**.—**δεδιῶς τὰς αἰτίας**, διασάφησις τοῦ **τούτων ἔνεκα**· αἰτίαι δὲ = διαβολαί.—**παύσασθαι**, δηλ. **κατηγορῶν αὐτῶν (τῶν σιτοπῶλῶν)**.

Ως ἐγὼ σιωτήριας ἔνεκα... **ἐπιποιούμην**, καὶ ὡς ἐκ τούτου παρεῖχον ἐγὼ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ἔλαβον χρήματα παρὰ τῶν σιτοπῶλῶν.—**οἱ ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις**, νοητέα ἡ δευτέρα συνεδρίασις τῆς βουλῆς, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη νὰ παρκεμῆθῃ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ἡλιαίαν. Ἡ διαδικασία τῶν ὑπὸ τῆς βουλῆς κρινομένων **εἰσαγγελιῶν** ἐπερατοῦτο ἐντὸς δύο ἡμερῶν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν μετὰ τὸν λόγον τοῦ κατηγοροῦ καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ κατηγορουμένου ἢ βουλή ἀπεφάσιζε διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἀν εἶναι ἔνοχος ὁ κατηγορούμενος ἢ ὄχι. Ἄν δ' ἔκρινεν αὐτὸν ἔνοχον, τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀπεφαίνετο, ἀν ἦτο ἐπαρκῆς ἢ ποινή, ἢς κυρία ἦτο κατὰ τοὺς νόμους ἢ βουλή, ἢ ἂν ἔπρεπε νὰ παραπεμθῇ ὁ ἔνοχος εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον.—**ἔργῳ ἀπελογησάμην**, δηλ. κατὰ τῶν διαβολῶν.

§ 5.

Πότερον ὡς πεισόμενος... = ὡς πεισόμενος... = ἵνα ὑπακούης...—**ὡς πεισόμενος**, δηλ. **μετοικῶ**.—**ἄλλο τι...ἢ** = **ἄλλο τι**

ποιεῖς... **ἢ = ἄρ' οὐκ** = ἄρα γε δὲν.—**ἀξιῶ** = παραδέχομαι ὅτι εἶμαι ἀξίος.—**τι... ἐφ' οἷς** = **τι τούτων τῶν ἐγκλημάτων**, **ἐφ' οἷς** (= διὰ τὰ ὅποια).—**θάνατος ἡ ζημία**, δηλ. **ἔστι· ἡ ζημία** = ἡ προσήκουσα, ἢ νόμιμος τιμωρία.—**ἔγωγε**, δηλ. **ἀξιῶ ἀποθανεῖν**· **κατ' ἔννοιαν** = μάλιστα.—**συμπριάσθαι** = ὅτι ἠγόρασας μετ' ἄλλων (σιτοπῶλῶν) τοῦ β. **συνωνοῦμαι**.—**ὦν**, καθ' ἕλξιν ἀντί: **οὐδς**.—**ἐξεῖται**, δηλ. **τινι πριάσθαι**.

Ἀνάβητε, δηλ. εἰς τὴν πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ῥήτορος κειμένην ἔδραν κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ἐδικαιοῦτο ὁ ἀγορευὼν ν' ἀπευθύνῃ εἰς τὸν ἀντιδικὸν τοῦ ἐρωτήσεως, εἰς ἃς οὗτος ὤφειλε ν' ἀποκριθῇ. Διὰ τοῦ **ἀνάβητε** ὁ ῥήτωρ ἀποτείνεται πρὸς πάντας ὁμοῦ τοὺς κατηγορουμένους σιτοπῶλας, ἐν ᾧ διὰ τοῦ κατωτέρω **εἰπέ σὺ πρὸς τὸν προϊστάμενον αὐτῶν**.—**πλείω σίτον**... **πεντήκοντα φορμῶν**, περὶ τοῦ πράγμ. πρβλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 104· ὁ **φορμῶς** ἦτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἕνα μέδιμνον (36 περίπου ὀκάδας).—**τῶν ἀρχόντων**, δηλ. **τῶν σιτοφυλάκων**· οὗτοι ὄντες 10, ὧν 5 ἐν Ἀθήναις καὶ 5 ἐν Πειραιεῖ, ἀπέγραφον τὸ πᾶσιν τοῦ εἰσερχομένου σίτου καὶ ἐφρόντιζον διὰ τὴν δικαίαν τιμὴν τοῦ τε σίτου καὶ τοῦ ἀλεύρου καὶ τοῦ ἄρτου.

§ 6.

Ἀποψηφίσασθε... **καταψηφίσασθαι**, δηλ. **αὐτοῦ' ἀποψηφίζομαι τινος** = ἀθφῶνω τινά· **καταψηφίζομαι τινος** = καταδικάζω τινά.—**παρεσχόμεθα** = ὑπεβάλομεν.

Ἐὰν ἀποδείξῃ, τίς;—**παρεσχόμεθα**, πιθανῶς ἐν τῇ ἐγγράφῳ κατηγορίας.—**τῶν ἐν τῇ πόλει**, δηλ. ἀστῶν ἢ μετοίκων.

§ 7.

Χρῆν = ἐχερῆν· παρακτ. τοῦ **χρῆ** = πρέπει.—**ἱκανῆ** = ἐπαρκῆς.—**συμπριάσθαι**, δηλ. **πλείω σίτον πενήκοντα φορμῶν**.—**ἀπαγορεύων φαίνεται** = φανερός, σαφῆς εἶναι ὅτι ἀπαγορεύει.—**ὁμωμόκατε**, πρkm. τοῦ **δμνυμι** = ὀρκίζομαι.—**διὰ μακροτέρων** = λεπτομερέστερον, διεξοδικώτερον.—**περὶ αὐτῶν**, γέν. οὐδέτ. = περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.

Ἀπαγορεύων, τίς;—**ὁμωμόκατε**, περὶ τοῦ ὄρκου, ὃν ἔδιδον ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους οἱ κληρωθέντες ἡλιασταί, βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 50.

§ 8-9.

Ἀναφέρω = ἀποδίδω. — **παρακαλῶ** = προσκαλῶ. — **οὐδέν εἰδέναι τοῦ πράγματος** = ὅτι οὐδεμίαν γνώσιν τοῦ πράγματος εἶχον. — **ὡς... συμβουλευσείεν αὐτοῖς** = ἔτι... — **τοῦ προτέρου χειμῶνος** = κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα. — **τίμιος** = ἐν μεγάλῃ τιμῇ, ἀκριβός. — **τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους** = ἐπειδὴ οὗτοι (οἱ σιτοπῶλαι) ἐπλειοδότησαν, προσέφερον (τοῖς ἐμπόροις) ἀνωτέραν τιμὴν. — **πρὸς σφᾶς αὐτοῦ μαχομένων** = ἐπειδὴ ἐφιλονίκουν πρὸς ἀλλήλους (περὶ τοῦ τίς γὰρ πλειοδοτήσῃ). — **ὡς ἀξιότατον** = ὅσον τὸ δυνατόν εὐθηνότατον. — **δεῖν**, ἐκ τοῦ **ἔλεγε**. — **ὀβολῶ** = κατὰ ἓνα ὀβολόν. — **συμπριαμένους καταθέσθαι** = συμπριασθαι καὶ καταθέσθαι. — **κατατίθεμαι** = ἀποθηκεύω. — **ἀλλήλοις ἀντιωνεῖσθαι** = ὑπερβαλλεῖν ἀλλήλους. — **τήτες** = **τούτω τῷ ἔτει**. — **συνωνούμενοι**, χρόνου παρατακ.

Οὔτοι, δηλ. οἱ σιτοπῶλαι. — **τὴν αἰτίαν**, δηλ. τοῦ **συνωνεῖσθαι**. — **εἰς ἐκείνους**, δηλ. τοὺς ἄρχοντας (τοὺς σιτοφύλακας). — **ἠρωτώμεν**, δηλ. ἡμεῖς οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς βουλῆς (§ 3). — **οἱ μὲν τέταρες...** **Ἄνυτος δέ, οἱ σιτοφύλακες** τοῦ Πειραιῶς ἦσαν πέντε· ἐκ τούτων εἰς ἣτο ὁ Ἄνυτος, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο μέλος καὶ τῆς τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος ἔτους συναρχίας τῶν σιτοφυλάκων. — **παύσασθαι φιλονικοῦσι**, ὁ Ἄνυτος συνεβούλευσε τοὺς σιτοπῶλας νὰ μὴ ἀμιλλῶνται πρὸς ἀλλήλους διὰ τὴν ὑψώσιν τῆς τιμῆς, ἀλλ' ὀριζομένης σταθερᾶς τιμῆς ὠνήσεως ν' ἀγοράζωσιν ἀπὸ κοινοῦ. Τὴν συμβουλήν δ' ὅμως ταύτην τοῦ Ἄνυτου οἱ σιτοπῶλαι διαστρέψαντες ἰσχυρίζονται νῦν ἐπὶ τῆς παρουσίας βουλῆς ὅτι διετάχθησαν ὑπ' αὐτοῦ **συμπριασθαι** (§ 5). — **ὑμῖν**, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. — **παρὰ τούτων**, δηλ. τῶν σιτοπῶλων. — **ὠνούμενοις**, δηλ. τὸν σίτον. — **τούτους**, δηλ. τοὺς σιτοπῶλας. — **ὀβολῶ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον**, κατὰ τὸν ὑπὸ τῶν Ἀθην. ἠεσιποθέντων νόμον· πρβλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 104. — **καταθέσθαι**, χάριν μείζονος κέρδους. — **τούτους.. τοὺς λόγους**, δηλ. **παύσασθαι φιλονικοῦσι, μὴ ἀλλήλοις ἀντιωνεῖσθαι**.

§ 10:

Ἐὰν ὡς μάλιστα = καὶ ἐὰν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον)· πρβλ. § 1 «εἰ ὡς μάλιστα». — **περὶ τούτων**, δηλ. **τῶν πραγμάτων**

= περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως. — **περὶ ὧν**, δηλ. πραγμάτων, ὑποθέσεων. — **διαρρηθῆναι** = ῥητῶς, σαφῶς. — **δίδωμι δίκην** = τιμωροῦμαι. — **τοὺς μὴ πειθόμενους**, δηλ. **τούτοις** (τοῖς νόμοις).

Τούτων (κατ.), δηλ. τῶν ἀρχόντων. — **περὶ ὧν εἰσι γεγραμένοι**, ὡς ἐνταῦθα περὶ σίτου. — **τούτοις (τῶν.)**, δηλ. τοῖς νόμοις.

§ 11-12.

Ἄλλὰ γάρ, κυρίως = ἀλλ' ἄρκετὰ περὶ τούτων εἶπον· διότι... εἶτα = ἀλλ' ὅμως. — **ἐλεύσεσθαι**, ὁ μέλλ. **ἐλεύσομαι** (τοῦ ῥ. **ἐρχομαι**) οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πεζογράφοις ἀπαντᾷ· ἀντὶ τούτου παρ' αὐτοῖς ποῖος εἶναι εὐχρηστος; — **ὥσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ**, ποῖον τὸ ῥ. τῆς προτάσεως; — **ἐπ' εὐνοίᾳ τῆς πόλεως** = ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πολίτας. — **ἐν' ὧν**, διασαφεῖ τὸ ἐπ' εὐνοίᾳ τῆς πόλεως. — **ὡς ἀξιότατον** = ; (§ 8). — **περιφανῆς** = καταφανῆς, πειστικός. — **τῆς αὐτῆς τιμῆς** = εἰς τὴν ἰδίαν τιμὴν. — **ἕως ἐπέλιπε** = ἕως ὅτου ἐκλίπη, πωληθῆ. — **ὁ συνεωνημένος** = ὁ συνηγορασμένος (σίτος). — **τῆς αὐτῆς ἡμέρας** = ; (§ 7 «τοῦ προτέρου χειμῶνος»). — **δραχμῇ** = κατὰ μίαν δραχμὴν. — **τίμιος** = ; (§ 8).

Ἐπὶ τούτων τὸν λόγον, ὅτι δηλ. τῇ διαταγῇ τῶν ἀρχόντων συνηγόρασαν. — **ὥσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ**, πρβλ. § 3. — **κατὰ μέδιμνον**, καὶ ὄχι ὄλον ὄμοῦ. Ἡ ἔννοια: οἱ σιτοπῶλαι εἶχον ἀγοράσει τὸν σίτον ὄλον ὄμοῦ καὶ εἰς μίαν τιμὴν, οὐχὶ δὲ κατὰ μέδιμνον καὶ εἰς διαφόρους τιμὰς· ὅφειλον λοιπὸν νὰ πωλῶσι τὸν σίτον εἰς μίαν τιμὴν καὶ οὐχὶ εἰς διαφόρους, ὡς οὗτοι ἐπραττον θέλοντες νὰ αἰσχροκερδήσωσιν.

§ 13.

Δεινὸν = παράδοξον, ἀντιφατικόν. — **εἰσενεγκεῖν**, ἀόρ. τίνος ῥ.; — **εἰσεσθαι**, μέλλ. τοῦ ῥ. **οἶδα** = ; — **οὐκ ἐθέλουσιν**, δηλ. **εἰσφορὰν εἰσενεγκεῖν**. — **ἐφ' οἷς** = δι' ὅσα. — **λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε**, νοητέον ἐκ τοῦ **ἐφ' οἷς** τὸ **ἄ ποιοῦσι** = ὅσα εἶχον συμφέρον αὐτοῖς νὰ πράττωσι κρυφίως. — **ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ** = ἐπ' εὐνοίᾳ ὑμῶν. — **ταῦτα παρανομήσαι** = ὅτι διέπραξαν ταύτην τὴν παρανομίαν. — **τοῖς ἄλλοις** = τοῖς λοιποῖς πολιταῖς πᾶσι.

Ὅταν εἰσφορὰν, περὶ τῆς εἰσφορᾶς βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 56· ὑπόχρεοι νὰ εἰσφέρωσιν εἰσφορὰς ἦσαν καὶ οἱ μέτοικοι. — **πενίαν**

προφασίζονται, ἵνα ἀποφύγῃσι τὴν εἰσφορὰν.—ὅταν μὲν εἰσφορὰν κτλ., ἢ ἔννοια: διὰ μὲν τὰς εἰσφοράς, δι' ὧν θὰ γίνητε γνωστοὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ θὰ δοξασθῆτε, δὲν ἔχετε χρήματα: διὰ τὰ ἀγοράζετε ὁμῶς μεγάλα ποσὰ σίτου ἐν συνεννοήσει μὲ ἄλλους καὶ ἐν ἄκρᾳ μυστικότητι (ἐν ᾗ ἡ τιμωρία εἶναι θάνατος, ἀν φανερωθῆτε), δι' αὐτὰ ἔχετε χρήματα: ἀν δ' ἀποκαλυφθῆτε, λέγετε ὅτι διεπράξατε τὴν παρανομίαν ταύτην ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν πόλιν, ἵνα δηλ. πωλῆτε τὸν σίτον εὐθηνότερα.

§ 14—15.

Ὄτω ἄσμενοι—τόσον εὐχαριστημένοι, μετὰ τοσαύτης εὐχαριστήσεως.—τὰς μέν... τὰς δέ...=ἄλλας μέν... ἄλλας δέ.—λογοποιῶ=πλάττω, διαδίδω ψευδῶς.—ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ: τὰς δέ... λογοποιοῦσι.—τὰς ναῦς=τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—ἐμπόριον=ἐμπορικὸς λιμὴν.—τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθῆσθαι=ὅτι αἱ συνθήκαι πρόκειται ν' ἀκυρωθῶσιν.—εἰς τοῦτ' ἔχθρας (πρὸς ἡμᾶς)=εἰς τοσαύτην ἔχθραν (πρὸς ἡμᾶς).—καιρὸς=; (I, § 5).—τυγχάνω μάλιστα δεόμενος σίτου=συμβαίνει νὰ ἔχω μεγίστην σιτοδείαν.—ἀναρπάξω (τὸν σίτον)=σπουδῆ ἀρπάξων (τὸν σίτον) ἀποθηκεύω.—διαφερώμεθα, δηλ. αὐτοῖς διαφέρομαι τινι=φιλονικῶ πρὸς τινα.—ἀλλ' ἀγαπῶμεν=ἀλλ' ἵνα ἀγαπῶμεν ἀγαπῶ=εἶμαι εὐχαριστημένος, ἀρκοῦμαι.—ὀποσονινοσοῦν=εἰς ὅσηνδήποτε (μεγάλην) τιμὴν.

Ὄτω ἄσμενοι... ὀρῶσι, καθ' ὅσον ἐν ταῖς συμφοραῖς τῆς πόλεως ἀξάνεται ἢ τιμὴ τοῦ σίτου.—λογοποιοῦσιν, ὡς καὶ σήμερον πράττουσι τὸ αὐτὸ οἱ χρηματισταὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ κερδοσκοπήσωσι.—διεφθάρθαι, ἐκ τῆς τρικυμίας.—ἐκπλεύσας, ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου.—τὰ ἐμπόρια, νοοῦνται οἱ ξένοι ἐμπορικὸι λιμένες, ἰδίᾳ οἱ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, οἵτινες διὰ τὸν πόλεμον ἐκλείοντο, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἐκπλέωσι τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—τὰς σπονδὰς, νοεῖται ἢ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη, ἢ γενομένη τῆ 387 π. X.

§ 16.

Ὄτω... ἔγνωκεν=τοιαύτην γνώμην ἔχει σχηματίσει.—κακόνοια=δυσμένεια.—ὄνια=ὀψώνια.—φύλακας, κτγρμ.—τέχνη=

ἀγγεῖμα.—χωρίς=χωριστά, ἰδίους.—ἀποκληρῶ=ἐκλέγω διὰ ἴσου.—πολιτῶν ὄντων=εἰ καὶ πολῖται εἰσιν.—λαμβάνω κτην παρά τινος=τιμωρῶ τινα.—οἶός τ' εἰμι=δύναμαι.—ἐπιπατῶ τινος=ὑπερισχύω τινός.—τί χρῆ... πάσχειν=ποῖαν τιμωρίαν πρέπει νὰ ὑποστῶσι.—ὁπότε=ἀφ' οὗ.—φυλάττειν, δηλ. ὡς ἀδικοῦντας.

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ τέχνῃ, δηλ. τῇ τῶν σιτοπωλῶν.—τοὺς ἀγοραμους, οἱ ἀγορανόμοι ἦσαν δέκα, ὧν πέντε ἦρχον ἐν Ἀθήναις καὶ πέντε ἐν Πειραιεῖ: οὗτοι ἐπετήρουν τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὄνια, ἔρχοντες καὶ τὴν ποιότητα αὐτῶν πολλάκις, καὶ ἐπεμελοῦντο ὥστε τηρῶνται αὐστηρῶς οἱ ἀγορανομικοὶ νόμοι καὶ αἱ συναλλαγὴ γίνονται ἀψευδεῖς. Εἶχον δ' ἐξουσίαν νὰ λύωσι τὰς ἀναφύσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ διαφορὰς καὶ νὰ τιμωρῶσι τοὺς κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεπαιθῶντας καὶ κιβδηλεύοντας. Ὅμοια περίπου καθήκοντα ἔχοντες τὰ τῶν ἀγορανόμων ἔχει σήμερον ποῖα ἀρχή, σιτοφύλακας, πρβλ. § 5, ἐν σελ. 107.—παρ' ἐκείνων, τίνων;—πολιτῶν τίνων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς κατηγορουμένους σιτοπώλας, οἵτινες ἦσαν μέτοχοι.—δίκην τὴν μεγίστην, ποῖαν τιμωρίαν ἔννοεῖ; πρβλ. κατωτέρω «ἀποκρίνετε» καὶ § 21 «ἀπέθνησκον».—τῆς ὕψους, τίνων;

§ 17—18.

Ἀποψηφίσασθαι, δηλ. αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν) ἀποψηφίσασθαι τινος=; (§ 6).—ἀπογιγνώσκω τινός=ἀποψηφίζομαι τινός.—ὁμολογοῦντων=εἰ καὶ ὁμολογοῦσιν.—ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι=ὅτι συνεννοοῦνται καὶ κάμνουν ἐταίρειαν (trust) ἀντίον τῶν ἐμπόρων (ἵνα ἀγοράζωσιν εὐθηνὰ καὶ πωλῶσιν ἀκριβῶς τὸν σίτον).—ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσι (=τοῖς ἐμπόροις) ὅτι τηρεῖτε ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐμπόρων, ὅτι καταέχετε τοὺς ἐμπόρους.—οὐδεὶς ἂν εἶχε=οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο.—τιμιῶ τινι=; (II, § 29).—ἐφ' ὅμιν, δηλ. ἦν ἂν=εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁμῶν θὰ ἦτο.—ἀφ' ἡμῖν τινα ἀζήμιον=δὲν τιμωρῶ τινα, ἢ φῶν τινὰ.—καταγιγνώσκω τινός θάνατον=καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον.—ἔχω ταύτην τὴν αἰτίαν=κατηγοροῦμαι ἐπὶ αὐτῷ τοῦτο.—ἀμφισβ. καί... παρεχομένων=εἰ καὶ ἠμφεσβήτουν καὶ μ. παρεῖχοντο ἠμφεσβήτουν=ἀντέλεγον, δὲν ἐπὶ τὸν λόγον (τὴν ἐνοχίαν τῶν).—πιστός=πειστικός.—παρὰ τῶν νοουμένων μᾶλλον, ὡς β' ὅρος τῆς συγκρίσεως νοητός: ἢ ὁμολογοῦντων.

Ἐμπόρους, ἔμποροι νοοῦνται οἱ σιτέμποροι, οἱ κομίζοντες ἐξωθεν σίτον εἰς Ἀθήνας καὶ πωλοῦντες αὐτὸν τοῖς σιτοπώλαις ἀνδρικῶς.—ἄλλην τινα ἀπολογία, πλὴν δηλ. τῆς ὁμολογίας.

— ὁποτέρους, εἴτε δηλ. τοῖς κατηγοροῦσι εἴτε τοῖς κατηγορουμένοις
— μάρτυρας, περὶ τῆς ἀθωότητός των. — παρὰ τῶν ἀρνούμενων
δηλ. τὴν ἐνοχὴν των.

§ 19—20.

Καὶ μὲν δὴ = καὶ τῇ ὄντι, καὶ προσέτι. — περὶ τῶν τοιούτων
δηλ. πραγμάτων (= ὑποθέσεων). — ἀγών = ; (I, § 9). — κοινότητα
τοῖ τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει = προκαλοῦσι τὸ ἐνδια-
φέρον πάντων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως. — πεύσονται, μέλλ. τοῖ
ῥ. πυνθάνομαι = ; — κόσμιος = νομοταγής. — πολλὴν ἄδειαν =
πλήρη ἐλευθερίαν. — ποιεῖν, ἐκ τοῦ ἄδειαν. — ἔνεκα τῶν παρε-
ληλυθότων, δηλ. ἀμαρτημάτων. — οὕτω = ἐὰν οὕτω ποιήσῃτε
— ἔσονται, ὑποκμ.: οἱ λοιποὶ σιτοπῶλαι. — μόγις = μόλις, ὅπως δὴ
ποτε. — ἀνεκτοὶ = ὑποφερτοί. — ἐκ ταύτης . . . , ἢ ἐκ = ἔνεκα.
τέχνη = ; (§ 16). — ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος = εἰσάγομαι
εἰς δίκην καὶ κινδυνεύω νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον. — κινδυ-
νεύω περὶ τῆς ψυχῆς = διακινδυνεύω τὴν ζωὴν μου.

Κοινότητα... τοῖς ἐν τῇ π., διότι πρόκειται περὶ τοῦ σίτου,
τῆς εἰς πάντας ἀναγκαιοτάτης τροφῆς. — περὶ τῶν τοιούτων, δηλ.
περὶ τοῦ σίτου. — περὶ αὐτῶν, τῶν σιτοπῶλων. — τοὺς λοιπούς,
δηλ. σιτοπῶλας. — τῶν παρελ. (ἀμαρτημάτων), δηλ.; — ἐξ αὐτῆς,
δηλ. τῆς τέχνης.

§ 21.

Ἀντιβολῶ = παρακαλῶ. — ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον... = ἀλλὰ πῶς
μᾶλλον ἂν ἐλεήσαιτε τούτους τῶν πολιτῶν, οἷ... — καὶ τὰ
ἐμπόρους, δηλ. ἐλεήσαιτε ἂν. — ἐφ' οὗς συνέστασαν = ; (§ 17).
— χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινά. — καὶ προθ... = καὶ οὗς
προθυμότερους... — κάπηλοι = οἱ μικροπωληταί. — τοῖς εἰς-
πλέουσι = ; (§ 17).

Οἷ... ἀπέθνησκον, περὶ τοῦ πράγμ. πρὸλ. § 16. — οἷς, δηλ.
τοῖς ἐμπόροις. — προθυμότερους π., τὴν προθυμίαν θὰ δεικνύω-
σιν οἱ ἔμποροι κομίζοντες σίτον μᾶλλον εἰς Πειραιᾶ ἢ εἰς ἄλλους
λιμένας. — αὐτούς, τοὺς ἐμπόρους. — τῶν καπήλων, ὁ βῆτωρ περι-
φρονητικῶς καλεῖ ἐνταῦθα τοὺς σιτοπῶλας καπήλους.

§ 22.

Ὅ, τι δεῖ = ; (I, § 9). — ὅτου = ἔνεκα τίνος. — ἀξιώτερον = ;
(§ 8 «ὡς ἀξιώτατον»). — τιμῖος = ; (§ 8).

Ἄπαντες ἐπίστασθε, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ
λέγω περισσότερα. — ἀξιώτερον, διατί; — τιμώτερον, διατί;

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Κ. Γ. Κοσμάν, καθηγητὴν.

Γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεχοῦσθι ἡ χοῆσις τοῦ ἐφ' ὑμῶν υποβληθέντος ἐντύπου βιβλίου «Δυσίου Λόγου» διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν Γυμνασίων καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917-1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 117 πράξιν αὐτοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ

Π. ΖΑΓΑΝ'ΑΡΗΣ

Συνεπεία τῆς ὑπ' ἀριθ. 690/22-8-24 πράξεως τῶν γενικῶν συνεδριῶν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἀτζάνεται ἡ τελικὴ τιμὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαίδευσεως κατὰ $10\frac{1}{10}$ ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως ἐν ἣ ἐξεδόθησαν εἰς ἄλλας πόλεις.

